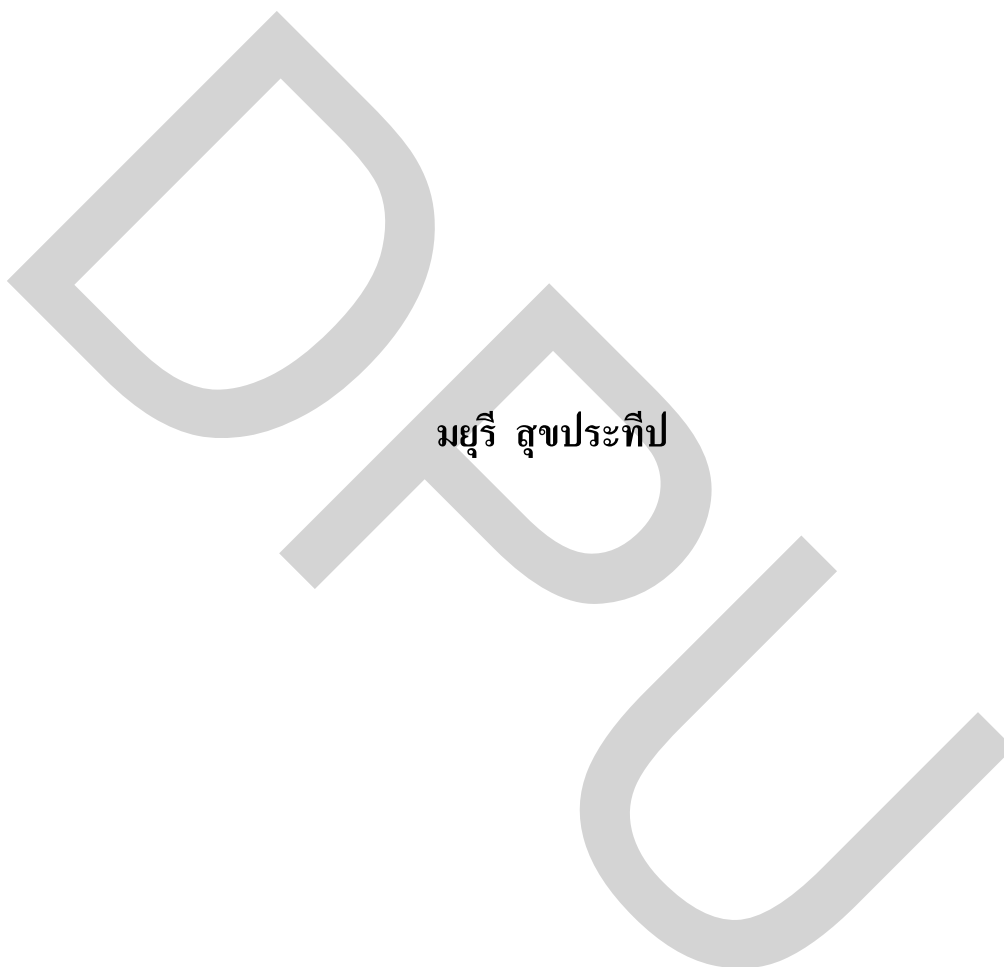

กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ : ศึกษากรณีสิทธิในการสื่อสารของ
ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมมรงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2560

Penalty Law : Studying in Foreign Prisoner communication's Right

Mayuree Sukprateep

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2017

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ : ศึกษากรณีสิทธิในการสื่อสาร
ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

เสนอโดย นางสาวมยุรี สุขประทีป

สาขาวิชา นิติศาสตร์

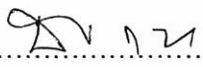
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

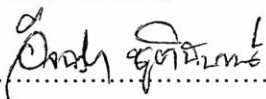
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภัทร์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภัทร์)

.....กรรมการ
(อาจารย์นันทิ จิตสว่าง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์เชื้อสกุล)

วันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ : ศึกษากรณีสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ
ชื่อผู้เขียน	มยุรี สุขประทีป
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรภัทร์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาหลักการแนวคิด หลักกฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ กรณีสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ และศึกษาเปรียบเทียบสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติของประเทศไทย ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ ตลอดจนข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยต่อไป วิธีการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาจากการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากบทบัญญัติของกฎหมาย วารสาร บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์และจัดรวบรวมเป็นระบบเพื่อศึกษาหาข้อสรุปตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

จากการศึกษาพบว่า จากหลักการของกฎหมายบังคับโทษที่มีวัตถุประสงค์ในการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัย ทักษะคติ โดยการสร้างจิตสำนึกให้รู้สึกและรับรู้ได้ในความถูกต้องความผิดที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ต้องขัง ผู้นั้นมีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมนั้น ซึ่งต้องใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู สำหรับผู้ต้องขังทุกคนที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทย ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทย จึงจะต้องได้รับประโยชน์จากหลักการดังกล่าวด้วย เพราะภายหลังจากพ้นโทษแล้ว ผู้ต้องขังชาวต่างชาติเหล่านั้น ก็จะต้องกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่จากมา ซึ่งวิธีการตามหลักกฎหมายบังคับโทษ มีองค์ประกอบหลายส่วน ส่วนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องการสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันและผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่เรือนจำ เพื่อให้มีการรับรู้ เข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกัน รวมไปถึงการใช้ชีวิตประจำวันขณะอยู่ในเรือนจำ หรือในกรณีเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ๆ ซึ่งจะต้องมีการสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังกับ

เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ดังนั้นสิทธิในการสื่อสารดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้เพื่อหาวิธีการอยู่ร่วมกันโดยไม่ทำผิดกฎระเบียบของเรือนจำและ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติและมาตรฐานสากลเพื่อให้มีการกำหนดเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าในทางปฏิบัติกรมราชทัณฑ์จะมีหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ กำหนดแนวทางให้เจ้าหน้าที่เรือนจำปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ในเรื่องการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างประเทศไว้ใน การควบคุม และกำหนดแนวทางการส่งอาหารประจำชาติเนื่องในโอกาสสำคัญและการ ส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศก็ตาม แต่บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ยังไม่ได้มีการบัญญัติไว้ จึงควรได้รับการแก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 38 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ ต้องชี้แจงรายละเอียดในข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็นตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ต้องขังทราบด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจด้วย โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติและข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำประชาชาติและกฎหมายของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ ด้วยการเพิ่มเติมข้อความว่า “ในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ หรือไม่สามาร เข้าใจภาษาไทย ต้องชี้แจงรายละเอียดในข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็นตามวรรคหนึ่งให้ผู้ต้องขังทราบ โดยจัดให้มีล่ามให้แก่ผู้ต้องขัง หรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจด้วย” และควรมีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดหาล่ามให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับการจัดหาล่ามในผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นสืบสวนหรือในชั้นพิจารณา หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าตอบแทน เป็นค่าใช้จ่าย ค่าป่วยการหรือค่าธรรมเนียมต่างๆ ให้กับล่าม เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการบังคับโทษจำคุกที่ดี

Thesis Title	Penalty Law : Studying in Foreign Prisoner communication's Right
Author	Mayuri Sukprathip
Thesis Advisor	Assoc.Prof.Dr.Thanee Vorapate
Department	Law
Academic Year	2559

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the basis idea on legal principles and treatment for foreign prisoners, in case of communication rights of foreign inmates according to the relevant laws of Thailand, Australia (Australian Capital Territory) and England; and to study the comparison of the communication rights of foreign inmates in Thailand, Australia (Australian Capital Territory), and England, as well as international agreements, as a guideline for further improvement of Thai law. Documentary researching was used as a study method by researched the provisions of law, journals, thesis articles, internet information and related documents both in Thailand and abroad and brought the obtained information to synthesize and comply into a system to study the conclusion include the suggestions for further solutions.

From the study, it showed that the principles of penal law aimed to modify behavior and attitudes by creating a sense of awareness and perception of guilt, so that the inmates can live in the future without commit it again and be socially responsible and to protect the society. It required processes of correction, remedial and rehabilitation for all inmates in prisons / correctional institutes in Thailand. The foreigner inmates who were imprisoned in it, must receive the same benefits from those principles, since after released, they had to live in the society where they left before. The according methods of penal law had many components, the important one was the communication between inmates themselves and inmates to the prison staffs, in order to aware, understand and learn together, including how their daily life in prison should be or in case of illness or other necessity. This required communication between inmates and the staffs or other relevant staff who involved at that time. Therefore the rights of communication were necessary to find ways to coexist without jeopardizing the prisons and to achieve the objectives of the law on penal enforcement.

The author suggested that the provisions of the law should be adapted accordingly with international practices and standards, so that the right to communicate with foreign inmates were clearly defined. Although in practice, the Department of Corrections has a ordering letter to the Department of Corrections, to set guidelines for prison staffs to comply with international standards, setting the guidelines for taking foreign inmates into control and set the national food delivery for important occasions and the delivery of various utensils for them. But the law provisions related to the rights of communication of foreigners inmates was not provided. The provisions of Section 38 paragraph two of the Corrections Act, 2560, should be amended to provide, in the case of illiterate inmates, by explaining the details of the prison regulations, rights, duties and benefits that inmates received as provided in this Act, include other necessary matters as required by the first paragraph to the inmate, verbally or in any other way for the inmates to be understand. It needed to be amended to comply with United Nations practice and minimum standards, Australian (Australian Capital Territory) and England' laws, by adding "In case of the inmates is illiterate or unable to understand Thai, the officer must explain the details of the prison regulations, rights, duties and benefits that inmates received as provided in this Act, include other necessary matters as required by the first paragraph shall be provided interpreter to the inmates or in any other way for the inmates to be understand" and there should be an agency that took responsible for the cost of providing interpreters to foreign inmates as well as to the suspects, defendants or witnesses in investigations or consideration stage, by providing fees to interpreters in accordance with the principle of good imprisonment.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรภัทร์ ซึ่งรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบ ขอบพระคุณและจดจำว่าความสำเร็จในครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความกรุณาของท่านที่ให้คำแนะนำ แก้ไขปรับปรุง ให้กำลังใจและให้ความเมตตาต่อผู้เขียน นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์นันทิ จิตสว่าง และรองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มี คุณค่าและประโยชน์ ต่องานเขียนวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนยังได้รับคำแนะนำรวมทั้งได้รับความช่วยเหลือและค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ผู้เขียนกราบขอบพระคุณ อาจารย์จิรวุฒิ ลิปิพันธุ์ ที่ได้ กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อคิดเห็น ชี้แนะ การค้นคว้าข้อมูลกฎหมายต่างประเทศ อีกทั้ง คุณปิยวัฒน์ กอสุราษฎร์ หัวหน้าส่วนต่างประเทศ กรมราชทัณฑ์ คุณพัฒนพัฒน์ ทวีศักดิ์โรจน์ หัวหน้าฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ เรือนจำบางขวาง คุณวินัย เจริญเฉลิมศักดิ์ และเจ้าหน้าที่ส่วนงาน ต่างประเทศทุกท่าน รวมถึงเพื่อนสาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รุ่น 55 และกัลยาณมิตรทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ นายณรงค์ นางหนูเพียร สุขประทีป บิดามารดา ที่ให้ โอกาสในการศึกษา อีกทั้งเด็กหญิงสรานีย์ พันธุ์หอม บุตรสาว ซึ่งเป็นกำลังใจและแรงผลักดัน ให้กับผู้เขียน สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะมีคุณค่าหรือประโยชน์แก่การศึกษาในด้านใด ๆ ผู้เขียน ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดาและมารดา รวมทั้งคณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนในการวางรากฐานการศึกษาและรากฐานชีวิตของผู้เขียน แต่หากเกิดข้อบกพร่องหรือ ข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

มยุรี สุขประทีป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง	๘
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	10
1.4 ขอบเขตการศึกษา	11
1.5 วิธีการศึกษา	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2. แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ	12
2.1 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขัง	12
2.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก.....	32
2.3 หลักการด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	41
2.4 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย	57
2.5 คำแนะนำขององค์การสหประชาชาติด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ที่เป็นชาวต่างประเทศ	66
3. หลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิเรื่องการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ.....	78
3.1 ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)	78
3.2 อังกฤษ	85
4. วิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในเรื่องการสื่อสารและ สิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทยและในต่างประเทศ.....	99
4.1 วิเคราะห์และเปรียบเทียบเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายของ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย เปรียบเทียบกับออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบเรื่องหลักกฎหมายบังคับโทษของประเทศไทย กับหลักกฎหมายบังคับโทษของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ	105
4.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายเรื่องสิทธิในการสื่อสารของ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย กับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ	116
4.4 อภิปรายและเปรียบเทียบสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ	120
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	131
5.1 บทสรุป	131
5.2 ข้อเสนอแนะ	136
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก	144
ประวัติผู้เขียน	163

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงจำนวน ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มากที่สุด 10 อันดับแรก ผู้ต้องขัง ชาวต่างชาติ 106 ประเทศ จำนวน 12,030 คน วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560	4
1.2 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถานประเทศไทย จำแนกตามเพศ ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560.....	5
1.3 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ จำแนกตามประเภทผู้ต้องขัง ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560	5
1.4 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ จำแนกตามประเภทความผิด ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560	6
1.5 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ จำนวน 12,030 คน ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560	6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

งานราชทัณฑ์เป็นกระบวนการสุดท้ายในการรับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เดิมการลงโทษจำคุกมุ่งเน้นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เน้นการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ การตัดโอกาสกระทำความผิดและการแก้ไขฟื้นฟู แต่จากวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเดิมเป็นวัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายของการลงโทษ ได้รับความสนใจและนำมาใช้เพราะเชื่อว่าการแก้ไขฟื้นฟูปรับแก้พฤติกรรมร้ายของผู้กระทำความผิดจะสามารถปกป้องคุ้มครองสังคมและสร้างความสงบสุขให้กับสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งงานราชทัณฑ์เป็นองค์การหลักในการบังคับโทษผู้กระทำความผิดโดยมุ่งที่จะปรับเปลี่ยน บำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำผิดกฎหมาย อันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ปกติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำบุคคลลักษณะดังกล่าวไปปรับปรุง ซ่อมแซม แก้ไขยกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์การบังคับโทษที่สำคัญคือ เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำ ความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม¹ ผู้ต้องขังทุกคนที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำของประเทศไทย ย่อมได้รับประโยชน์ของมาตรการบังคับโทษ คือต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟู ปรับปรุง ซ่อมแซมและแก้ไข เพราะผู้ต้องขังแม้จะถูกจองจำ แต่ก็ยังเป็นเพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น พวกเขาจะต้องกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่จากมา เมื่อการบังคับโทษได้ผล ย่อมเป็นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งรวมไปถึงผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ที่เข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย และต้องถูกจองจำตามกฎหมายของประเทศไทยด้วย ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีการกำหนดไว้เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจึงมีข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติตาม

¹ธานี วรภัทร์, วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2553), น. 94.

โดยมาตรฐานสากลดังกล่าวได้แก่ ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลา – Mandela Rules) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล (Vienna Convention on Consular Relations) คำแนะนำของคณะกรรมการรัฐมนตรี สภายุโรป ฉบับ R (84) 12 ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษต่างประเทศ (Council of Europe, Committee of Ministers, Recommendation No. R (84) 12 Concerning Foreign Prisoners) ข้อตกลงในการโอนนักโทษต่างชาติและข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษต่างชาติ (Model agreement on the transfer of foreign prisoners and recommendations for the treatment of foreign prisoners) ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้มีการทำสนธิสัญญาการโอนนักโทษ (Convention on the Transfer of Sentenced Persons) โดยประเทศแรกที่มีการทำสนธิสัญญาการโอนนักโทษ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา² ต่อมาประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาการโอนนักโทษกับต่างประเทศเพิ่มอีก 35 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย ออสเตรเลีย เบลเยียม กัมพูชา แคนาดา สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฝรั่งเศส เยอรมัน ฮังการี อิหร่าน อิสราเอล อิตาลี สาธารณรัฐมาลี เนเธอร์แลนด์ ในจิริเรีย นอร์เวย์ ปากีสถาน โปแลนด์ สเปน สวาซีแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ โปรตุเกส ฟิลิปปินส์ ลาว เวียดนาม เกาหลีใต้ จีน และอินเดีย³ เมื่อปีพุทธศักราช 2527 ประเทศไทยได้มีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อใช้เป็นหลักการในเรื่องการโอนนักโทษ พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตาม คำพิพากษาคดีอาญา พุทธศักราช 2527⁴ ซึ่งเหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็เพราะแต่ละประเทศต่างมีผลประโยชน์ส่วนได้เสียในการดูแลประชาชนของตนเองที่อยู่ในต่างประเทศ โดยมนุษยธรรมสมควรที่ประเทศผู้เป็นเจ้าของสัญชาติจะต้องดำเนินการช่วยเหลือ และดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีด้วยตนเอง⁵

เมื่อโลกพัฒนาก้าวหน้าถึงยุคที่การคมนาคมสะดวกรวดเร็ว การเดินทางข้ามประเทศเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายและใช้เวลาไม่นาน ด้วยเหตุนี้ประชากรจากทั่วโลกจึงสามารถเคลื่อนย้ายไปมาได้โดยง่าย และการเคลื่อนย้ายดังกล่าวอาจทำให้คนจำนวนหนึ่งมีโอกากระทำความผิดและ

²ประสพสุข บุญเดช, “การโอนนักโทษ,” *คุณพาท*, เล่มที่ 1, ปีที่ 36.

³กฤตภา วจนสาระ, “ชีวิตและความหวังของผู้ต้องขังหญิงต่างชาติในเรือนจำไทย” ประเทศไทยกับศตวรรษแห่งการย้ายถิ่นข้ามชาติ, (นครปฐม: สมาคมนักวิจัย ประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559), น. 123-138.

⁴มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน 2527.

⁵ประสพสุข บุญเดช, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 2, น. 10.

ต้องโทษอยู่ในอีกประเทศหนึ่งได้มากเช่นกัน และการไปต้องโทษในต่างแดนนั้นถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ยิ่งใหญ่ของชีวิต จากที่เคยมีหรือเคยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่จากมา กลายเป็น “คนชายขอบ” อันหมายถึงกลุ่มคนที่เคลื่อนย้ายจากภูมิลำเนาดั้งเดิม ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม วัฒนธรรม พวกเขาเหล่านั้นต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขัน เพื่อเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกกีดกันและเอารัดเอาเปรียบจากคนกลุ่มใหญ่ซึ่งอยู่อาศัยในดินแดน หรือเขตภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน⁶ เพียงลำพังผู้ต้องขังก็ถือว่าเป็นคนชายขอบของสังคมอยู่แล้ว ยิ่งเป็นผู้ต้องขังชาวต่างชาติก็ยิ่งกลายเป็นคนที่สังคมไม่รับรู้สนใจ ถูกทำให้ไม่มีความสำคัญ และบ่อยครั้งที่ไม่อยู่ในข่ายที่ได้รับสิทธิพื้นฐานและเข้าถึงความเป็นธรรมที่รัฐจัดสรรให้

ศูนย์การศึกษาเรือนจำระหว่างประเทศ (International Center for Prison Studies-ICPS) ได้ศึกษาและสรุปภาพรวมของการต้องโทษต่างแดนทั่วโลกว่าประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังชาวต่างชาติสูงที่สุด คือ สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สำหรับทวีปเอเชียพบว่า 5 อันดับแรกของประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังชาวต่างชาติสูงที่สุด ได้แก่ มาเก๊า (ร้อยละ 64.4) มาเลเซีย (ร้อยละ 34.7) บรูไน (ร้อยละ 31.1) ฮองกง (ร้อยละ 27.4) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 11.3) ขณะที่ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ต้องขังชาวต่างชาติร้อยละ 4.9 จากจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 244,962 คน⁷ โดยจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่ถูกจำคุกอยู่ในประเทศไทย กว่าร้อยละ 90 มาจาก 3 ประเทศได้แก่ ลาว เมียนมา กัมพูชา

⁶สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา, “มานุษยวิทยากับโลกาภิวัตน์” ประเทศไทยกับศตวรรษแห่งการย้ายถิ่นข้ามชาติ, (2559), น. 125.

⁷ตัวเลขผู้ต้องขังในประเทศไทย ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date=2017-02-01&Submit=%B5%A1%C5%A7>

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวน ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มากที่สุด 10 อันดับแรก ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ 106 ประเทศ จำนวน 12,030 คน วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560

ลำดับที่	สัญชาติ	จำนวน
1.	พม่า	3,987
2.	ลาว	3,262
3.	กัมพูชา	2,520
4.	มาเลเซีย	356
5.	ไนจีเรีย	346
6.	จีน	278
7.	เวียดนาม	263
8.	อิหร่าน	145
9.	ปากีสถาน	72
10.	อินเดีย	59
	รวม	12,030

ที่มา : สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

ซึ่งเทียบจากจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่ถูกจำคุกในประเทศไทย โดยคำนวณเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560 มีจำนวน 12,030 คน⁸ คิดเป็นร้อยละ 4.9 ของผู้ต้องขังทั้งหมดในประเทศ

⁸สถิติตัวเลขผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย จากส่วนงานต่างประเทศ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560

ตารางที่ 1.2 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถานประเทศไทย จำแนกตามเพศ ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560

เพศ	จำนวน
ชาย	9,580
หญิง	2,450
รวม	12,030

ที่มา : สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 1.3 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ จำแนกตามประเภทผู้ต้องขัง ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560

ประเภทผู้ต้องขัง	ชาย	หญิง	รวม
1. นักโทษเด็ดขาด	6,961	1,910	8,871
2. ผู้ต้องขังระหว่าง			
2.1 ผู้ต้องขังระหว่าง อุตธรณ์-ภูเก็ต	825	120	945
2.2 ผู้ต้องขังระหว่าง ใต้สวน-พิจารณา	446	101	547
2.3 ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน	1,310	314	1,624
อื่น ๆ	38	5	43
รวม	9,580	2,450	12,030

ที่มา : สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 1.4 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ จำแนกตามประเภทความผิด ประจำเดือนมกราคม 2560
ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560

ประเภทความผิด	ชาย	หญิง	รวม
พระราชบัญญัติยาเสพติด	4,282	1,620	5,902
พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง	2,350	634	2,984
ความผิดต่อทรัพย์	861	103	964
ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย	853	35	888
พระราชบัญญัติป่าไม้	714	18	732
อื่น ๆ	520	40	560
รวม	9,580	2,450	12,030

ที่มา : สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 1.5 สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ จำนวน 12,030 คน ประจำเดือนมกราคม 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน/คน
1	พม่า	3,978
2	ลาว	3,262
3	กัมพูชา	2,520
4	มาเลเซีย	356
5	ไนจีเรีย	346
6	จีน	278
7	เวียดนาม	263
8	อิหร่าน	145
9	ปากีสถาน	72
10	อินเดีย	59
11	ฟิลิปปินส์	49
12	เนปาล	40
13	สิงคโปร์	40
14	มูเซอร์	37

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน/คน
15	สหราชอาณาจักร	34
16	ฝรั่งเศส	27
17	ตุรกี	28
18	สหพันธรัฐ	28
19	กานา	21
20	กินี	21
21	ยูเครน	21
22	ม้ง	20
23	สหรัฐอเมริกา	19
24	แอฟริกาใต้	19
25	เกาหลีใต้	17
26	ไต้หวัน	17
27	เซียร์ราลีโอน	16
28	อินโดนีเซีย	15

ตารางที่ 1.5 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน/คน
29	ญี่ปุ่น	15
30	โคลอมเบีย	13
31	เคนยา	9
32	เยอรมนี	8
33	เนเธอร์แลนด์	8
34	แซมเบีย	8
35	แคเมอรูน	7
36	เบลารุส	7
37	แคนาดา	7
38	โมซัมบิก	7
39	ออสเตรเลีย	7
40	แทนซาเนีย	6
41	บังกลาเทศ	6
42	คองโก	6
43	ยูกันดา	5
44	เลโซโท	5
45	สาธารณรัฐเอธิโอเปีย	5
46	อิตาลี	5
47	ลีชอ	4
48	อุซเบกิสถาน	4
49	ไนเจอร์	4
50	ลาหู่	4
51	คูเวต	4
52	สวีเดน	4
53	เปรู	3
54	แกมเบีย	3
55	ฟินแลนด์	3
56	บัลแกเรีย	3
57	รวันดา	3
58	โบลีเวีย	3
59	สวิสเซอร์แลนด์	3
60	สเปน	3

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน/คน
61	ออสเตรีย	11
62	ศรีลังกา	10
63	โรมาเนีย	10
64	แอลจีเรีย	9
65	เยเมน	2
66	โปแลนด์	2
67	เซเนกัล	2
68	นิวซีแลนด์	2
69	อียิปต์	2
70	เดนมาร์ก	2
71	กัวเตมาลา	2
72	อิสราเอล	2
73	เลบานอน	2
74	อิรัก	2
75	ไลบีเรีย	2
76	ไอซ์แลนด์	1
77	มอลโดวา	1
78	บาหลีเรน	1
79	มัลดีฟส์	1
80	ลัตเวีย	1
81	ลิเบีย	1
82	ตูนิเซีย	1
83	ลิทัวเนีย	1
84	เบลเยียม	2
85	กรีซ	2
86	มาลี	2
87	โมร็อกโก	2
88	เซเชลส์	1
89	โคสต์ไอวอรี	1
90	จอร์เจีย	1
91	เวเนซุเอลา	1
92	สกอตแลนด์	1

ตารางที่ 1.5 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน/คน
93	ภูฏาน	1
94	ซีเรีย	1
95	เอสโตเนีย	1
96	กาซัคส	1
97	กาตาร์	1
98	เกาหลี	1
99	โตโก	1

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน/คน
100	อันเดอร์รา	1
101	อาร์เจนตินา	1
102	ซาอุดีอาระเบีย	1
103	ซิมบับเว	1
104	ไอร์แลนด์	1
105	โอมาน	1
106	ไซปรัส	1

ที่มา : สถิติผู้ต้องขังต่างประเทศในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

จะเห็นได้ว่าจากสถิติผู้ต้องขังต่างประเทศ ที่ถูกต้องขังในประเทศไทย มีจำนวนถึงร้อยละ 4.9 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องขังชาวไทย นอกจากนี้จากจำนวนผู้ต้องขังต่างประเทศดังกล่าว มีหลากหลายเชื้อชาติสัญชาติ และแตกต่างกันในเรื่องการใช้ภาษาและการสื่อสาร แต่เมื่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติถูกตัดสินจำคุกในประเทศไทย ก็ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกันกับผู้ต้องขังชาวไทย แต่ด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย อาหารการกินที่ไม่คุ้นรสชาติ ภาษา หลายคนเผชิญกับความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติในฐานะที่ผู้ต้องขังต่างแดน โดดเดี่ยว ไร้เพื่อน และถูกตัดขาดจากความสัมพันธ์ทางสังคม การติดต่อครอบครัวทำได้ยากกว่า ทำให้ผู้ต้องกลุ่มนี้ประสบปัญหาความเครียดได้มากกว่าผู้ต้องขังอื่น นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องภาษา การสื่อสารต่อผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ในเรือนจำ การติดต่อสื่อสารต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการบังคับโทษจำคุก ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด อีกทั้งผู้ต้องขังชาวต่างชาติยังไม่สามารถเข้าใจได้ถึงกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย และหากมีข้อโต้แย้งหรือต้องการยื่นคำร้องเรียนหรือข้อเสนอต่าง ๆ ในเรือนจำยิ่งเป็นการยาก การใช้กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังซึ่งโดยปกติจะใช้ภาษาของประเทศนั้น ๆ เป็นหลัก ทำให้ผู้ต้องชาวต่างชาติขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง เรียนรู้ เรื่องการฝึกอบรม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อจะเป็นประโยชน์ในอนาคตภายในที่ผู้ต้องขังคนนั้นพ้นโทษออกไปแล้ว การติดต่อรักษาพยาบาล การเยี่ยมญาติ การติดต่อกับโลกภายนอกหรือการติดต่อสถานทูตหรือกงสุล ก็จะทำได้ยากหากไม่สามารถสื่อสารภาษาได้เข้าใจกัน ซึ่งในประเทศไทยไม่พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวถึงสิทธิในเรื่อง

การสื่อสารของผู้ต้องขังไว้ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงถือเป็นการด้อยโอกาสในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และอาจถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ในปัจจุบันทั่วโลกให้การยอมรับและให้ความสำคัญกับหลักสิทธิมนุษยชน และยอมรับสิทธิของผู้ต้องขังว่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไว้หลายฉบับ ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เรือนจำของประเทศต่าง ๆ จึงควรนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มีการบัญญัติในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ในระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 12 เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเทศ หนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ ยช 07052/252 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 เรื่องการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ในการควบคุม และหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ ยช 0705/1207 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 เรื่องการกำหนดแนวทางการส่งอาหารประจำชาติเนื่องในโอกาสสำคัญและการส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงความต้องการด้านอื่น ๆ ที่มีการกำหนดไว้ในมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในเรื่องการสื่อสารด้านอื่น ๆ ซึ่งครอบคลุมในเรื่องการดำรงชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังต่างชาติ โดยศึกษาตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ในประเทศไทย เปรียบเทียบกับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติและกฎหมายต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวความคิด และมาตรการทางกฎหมาย ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษต่างประเทศ กฎหมายราชทัณฑ์ กฎกระทรวง ระเบียบภายในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยศึกษาเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรื่องการแจ้งสิทธิทั่วไป การรักษาพยาบาล การศึกษาอบรม การติดต่อกับโลกภายนอก และการดำรงชีวิตในเรือนจำในด้านอื่น ๆ ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

2. เพื่อเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทย กับอังกฤษ และออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวง ออสเตรเลีย) ในเรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เนื่องจากการศึกษาที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานของประเทศไทย ต้องได้รับการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาวไทยและได้รับประโยชน์จากเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ โดยเฉพาะเรื่องการแจ้งสิทธิ การรักษาพยาบาล การศึกษาอบรม

การติดต่อกับโลกภายนอก และการดำรงชีวิตในเรือนจำในด้านอื่น ๆ ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร

3. เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เพื่อนำมาใช้ในระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศไทย

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

สิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ควรได้รับการตอบสนอง โดยปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานของข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล คำแนะนำของคณะกรรมการรัฐมนตรี สภายุโรป ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษต่างประเทศ ข้อตกลงในการนักโทษต่างชาติและข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษต่างชาติ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการสื่อสารและสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ให้มีความทัดเทียมกับสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในต่างประเทศ จากการศึกษากฎหมายราชทัณฑ์และระเบียบข้อบังคับอื่นที่เกี่ยวข้องของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ พบว่าได้มีการกำหนดในเรื่องสิทธิการติดต่อสื่อสารและสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องสิทธิการแจ้งข้อกำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์ ในขั้นตอนของการรับตัวเข้าเรือนจำ เรื่องการรักษาพยาบาลและการศึกษาอบรม เพื่อให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในเรือนจำได้โดยมีการบำบัดรักษาหรือให้ความช่วยเหลือในการที่พวกเขาจะกลับตนเป็นคนดีและเมื่อพ้นโทษออกมาก็จะสามารถดำรงชีวิตต่อไปโดยปราศจากการกระทำความผิดซ้ำซึ่งต้องตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ แต่จากการศึกษาค้นคว้ายังไม่พบว่าประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด จึงเกิดสมมุติฐานขึ้นว่าหากประเทศไทยมีการตราบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวและนำมาประยุกต์ใช้ในระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศไทยจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์อย่างชัดเจนต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขัง สิทธิของผู้ต้องขังซึ่งชาวต่างชาติ กฎหมายสิทธิมนุษยชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของไทย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานสากลที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยเฉพาะเรื่องหลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษาของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากบทบัญญัติของกฎหมาย วารสาร บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและเสนอแนะหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงหลักการ แนวความคิด และมาตรการทางกฎหมาย ตามข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล คำแนะนำของคณะกรรมการรัฐมนตรี สภายุโรป ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษต่างประเทศ ข้อตกลงในการโอนนักโทษต่างชาติและข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษต่างชาติ กฎหมายราชทัณฑ์ กฎกระทรวง ระเบียบภายในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยศึกษาเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรื่องการแจ้งสิทธิทั่วไป การรักษาพยาบาล การศึกษาอบรม การติดต่อกับโลกภายนอก และการดำรงชีวิตในเรือนจำในด้านอื่น ๆ ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายของประเทศไทย กับอังกฤษ และออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวง ออสเตรเลีย) ในเรื่องการสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยเฉพาะเรื่องการแจ้งสิทธิ การรักษาพยาบาล การศึกษาอบรม การติดต่อกับโลกภายนอก และการดำรงชีวิตในเรือนจำในด้านอื่น ๆ ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร

3. ทำให้สามารถกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เพื่อนำมาใช้ในระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศไทย

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้ศึกษาถึงแนวคิดและหลักการด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง รวมไปถึงถึงมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขัง หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการบังคับโทษ และวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย โดยจะเริ่มพิจารณาความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของบุคคล หลักการแนวคิด เรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งถูกต้องโทษในประเทศที่ไม่มีสัญชาติ โดยนำหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มาศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นและความสำคัญในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ต่อไป

2.1 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กล่าวถึงหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ใน มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ซึ่งเมื่อพิจารณาตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พบว่า สิ่งที่ปณิญาสากล มุ่งคุ้มครอง คือ สิทธิมนุษยชน” โดยอ้างถึง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ในฐานะเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน⁹ จึงต้องทำความเข้าใจถึงความหมายและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประกอบด้วยรากฐานสำคัญ 2 ประการ

ประการแรก คือ “สิทธิในการชีวิตและร่างกาย” เป็นสิทธิที่ติดตัวปัจเจกบุคคลมาตั้งแต่เกิดและไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลนั้นได้ เพราะสิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่

⁹อุดม รัฐอมฤต, นพนิต สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ, การอ้างศักดิ์ศรีความมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดนานาสังพิมพ์, 2544), น. 22.

จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระในการกำหนดตนเองได้ตามเจตจำนงที่ตนประสงค์ ทำให้บุคคลทุกคนต้องเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น

ประการที่สอง คือ “สิทธิในความเสมอภาค” เป็นการแสดงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ฉะนั้นมนุษย์ต้องมีหลักประกันในเรื่องความเสมอภาค มิฉะนั้นอาจได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม หรืออาจถูกเลือกปฏิบัติจากผู้ใช้อำนาจรัฐ สิทธิทั้งสองประการจึงเป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง¹⁰

ตามคำกล่าวที่ว่า สิทธิมนุษยชนควรจะมีเพียงมาตรฐานเดียวอันเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำสุดแห่งสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ความเป็นสากลและการไม่อาจแบ่งแยกได้¹¹ นั้นประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักเกณฑ์สากลขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และได้ดำเนินการขึ้นมูลฐานเพื่อแสดงออกถึงการสนับสนุนหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังกล่าวไว้ ดังนี้¹²

1. ประเทศไทยได้ร่วมลงมติในที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติเพื่อรับรองให้ประกาศใช้เป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 โดยปฏิญญาสากลไม่ใช้สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ดังนั้น โดยทั่วไปจึงไม่เกิดพันธกรณีให้ต้องปฏิบัติตาม เพียงแต่เป็นเรื่องที่ควรปฏิบัติเพราะจะเกิดผลดีในทางส่งเสริมมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศนั้นเองให้เป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก

2. ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กโดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ. 1992 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1992 และได้เข้าเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1996 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1997 ซึ่งเกิดเป็นพันธกรณีที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศดังกล่าว

3. ส่วนมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะเจาะจง ในฉบับต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วไม่มีการให้ประเทศ

¹⁰บรรเจิด สิงคนดี, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 87.

¹¹คณิต ณ นคร, กระบวนการยุติธรรมในมุมมองของ คณิต ณ นคร, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), น. 61.

¹²เพ็งอ้าง, น. 80.

ต่าง ๆ เข้าเป็นภาคี (หากแต่เป็นมาตรฐานในการส่งเสริมการปฏิบัติที่ดี ซึ่งไม่ใช่บทบังคับโดยตรง) ยกเว้นอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment 1984) ซึ่งเปิดให้แต่ละประเทศสามารถลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีได้ แต่ประเทศไทยก็ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคี อย่างไรก็ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระดับต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นแนวทางที่ดีสำหรับการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศ

4. ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 11 (The Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice) และผลการประชุมได้ข้อสรุปว่าที่ประชุมได้รับรอง “ปฏิญญากรุงเทพ” (Bangkok Declaration) ซึ่งในข้อที่ 32 และข้อที่ 33 มีสาระสำคัญว่า

“เพื่อส่งเสริมประโยชน์ของผู้เสียหายและเพื่อการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น เราตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาต่อไปซึ่งนโยบาย วิธีการและโครงการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์รวมถึงมาตรการทางเลือกแทนการฟ้องคดีอาญา ซึ่งจะช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงผลในด้านลบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้โทษจำคุก ช่วยลดปริมาณคดีอาญาในศาล และช่วยส่งเสริมการนำรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามความเหมาะสม

เราขอยืนยันความมุ่งมั่นที่จะให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เราจะพิจารณาแนวทางเพื่อทำให้เกิดความแน่นอนว่าจะมีการปฏิบัติที่สมควรต่อเด็กที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรมและเด็กที่กระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ถูกจำกัดอิสรภาพนั้น และเพื่อทำให้เกิดความแน่นอนด้วย ว่าวิธีปฏิบัติดังกล่าวมีการคำนึงถึงเพศ เจริญใจ ทางสังคม ความต้องการในด้านการพัฒนาของเด็กตลอดจนมาตรฐานและแบบแผนที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติตามความเหมาะสม”¹³

ปฏิญญากรุงเทพซึ่งรับรองโดยที่ประชุมองค์การสหประชาชาติดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงออกอย่างชัดเจนถึงทิศทางและแนวโน้มของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันและอนาคต ว่าได้มีการพัฒนาไปในทางที่ให้ความสำคัญทั้งต่อการเยียวยาผู้เสียหายและการแก้ไขผู้กระทำความผิดควบคู่กันไป อันเป็นการยืนยันหลักการในบริบทของการที่รัฐจะต้องอำนวยสิทธิประโยชน์แก่ประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ

¹³ปฏิญญากรุงเทพ ข้อที่ 32 และ 33.

ให้ความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อันเป็นการรับรองแนวทางในบริบทของการจัดการให้มีมาตรการทางเลือกอื่นที่เหมาะสมเพื่อใช้แทนรูปแบบปกติ¹⁴

2.1.1 หลักสิทธิมนุษยชนกับสิทธิของผู้ต้องขัง¹⁵

การที่ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้ต้องขังเป็นผู้กระทำความผิดจริง แม้บุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้กระทำความผิด ละเมิดกฎหมาย กฎระเบียบของสังคมและอาจถือไว้เป็นผู้ที่ประพฤติมิชอบ นอกจากผิดกฎหมายแล้วยังผิดศีลธรรมอันดีด้วย นั้น แต่บุคคลดังกล่าวก็ยังเป็นมนุษย์ที่ยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเพื่อกลับคืนสู่สังคมและทำประโยชน์ให้สังคมในแง่มุมต่าง ๆ จึงควรได้รับโอกาส ในการฟื้นฟูเยียวยาเพื่อทดแทนโอกาสต่าง ๆ ที่ต้องเสียไประหว่างที่ต้องโทษ ซึ่งนอกจากเป็นไปตามหลักมนุษยธรรมในอีกประเด็นหนึ่งแล้วยังเป็นผลดีต่อการจัดการสังคมและสะท้อนถึงความมีอารยธรรมของสังคม ในส่วนนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่มีการพัฒนาจากเดิมที่มุ่งในทางใช้การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด (retribution) ไปเป็นการลงโทษโดยมีการบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิด (rehabilitation) ควบคู่ไปด้วย โดยผู้ต้องโทษประเภทที่ถูกจำกัดอิสรภาพนั้นนอกจากควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลด้านสุขภาพและความเป็นอยู่แล้วยังควรได้รับการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพเพื่อว่าเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วจะมีชีวิตอยู่ต่อไปได้โดยไม่ต้องกลับมากระทำความผิดอีก¹⁶

สิทธิมนุษยชน (Human rights) ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการนำคำนี้มาใช้ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปี ค.ศ. 1948 เรื่องสิทธิมนุษยชนได้มีการพัฒนาในแต่ละยุคสมัยต่อเนื่องมาและมีการรับรองสิทธิของกลุ่มต่าง ๆ เช่น สิทธิของผู้อพยพ สิทธิสตรี สิทธิเด็ก รวมถึงตลอดถึงสิทธิของผู้ต้องขัง เป็นผลมาจากจากการที่บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ยังไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกันตามกฎหมายหรือตามมาตรฐานสากลที่ยอมรับทั่วไป¹⁷

สิทธิของผู้ต้องขังมาจากการแสวงหาหลักเกณฑ์พื้นฐานของความเป็นปัจเจกชนสมัยก่อนได้เริ่มมาจากให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังทางกฎหมายอาจกล่าวได้ว่าสาธารณชนไม่ได้ให้ความสนใจในสิทธิของผู้ต้องขัง สาเหตุเพราะผู้กระทำความผิดจะถูกมองว่าเป็นผู้ที่บกพร่องในเรื่อง

¹⁴ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549), น. 33-35.

¹⁵ธานี วรภัทร์, “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก,” (วิทยานิพนธ์คุฎฎิบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), น. 42.

¹⁶ชาติ ชัยเดชสุริยะ, *อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 14*, น. 165.

¹⁷ธานี วรภัทร์, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553), น. 46.

ศีลธรรมอย่างร้ายแรงไม่สมควรได้รับการช่วยเหลือ ต่อมาสิทธิของปัจเจกชนได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น ในฐานะที่เป็นเครื่องป้องกันที่ประชาชนมีต่อการใช้อำนาจอรัฐ¹⁸

สิทธิของผู้ต้องขังนั้นถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ที่ปรากฏตามปฏิญญาสากลว่าด้วยการสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) และต่อมาได้มีการรับรองสิทธิของผู้ต้องขังไว้ในหลักเกณฑ์รับรองสิทธิระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง นอกจากนี้ในภูมิภาคยุโรปได้มีการจัดทำสาส์นโดยสภายุโรป เรียกกันว่าอนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom 1950) ในภูมิภาคอเมริกามีการรับรองสิทธิผู้ต้องขังไว้ในหลักเกณฑ์สำคัญคือ ปฏิญญาอเมริกาว່าด้วยสิทธิและหน้าที่ของบุคคล (American Declaration of the Rights and Duties of Man 1948)¹⁹

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้รับรองสิทธิของบุคคลรวมทั้งผู้ต้องโทษไว้ว่าบุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้และทุกคนเสมอภาคตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ปฏิญญาฯ ยังได้รับรองสิทธิของบุคคล และผู้ต้องโทษที่จะได้รับชดใช้หากได้รับการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1966 ได้รับรองสิทธิของบุคคลและผู้ต้องโทษไว้สอดคล้องกับบทบัญญัติในปฏิญญาฯ ดังนี้

2.1 สิทธิของผู้ต้องหาและผู้ต้องโทษที่จะได้รับการชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการถูกจับหรือควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการปฏิบัติที่ขัดต่อความยุติธรรม

2.2 สิทธิของบุคคลที่จะต้องไม่ถูกพิจารณาพิพากษาคดีและลงโทษซ้ำในการกระทำผิดกรรมเดียวกัน

2.3 สิทธิของผู้ต้องโทษที่จะต้องไม่ถูกลงโทษอย่างโหดร้ายไร้มนุษยธรรม และพึงได้รับการคุ้มครองจากระบบราชทัณฑ์ ที่มุ่งให้มีการกลับเนื้อกลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม

¹⁸เพ็งฮ้าง, น. 46.

¹⁹เพ็งฮ้าง, น. 47.

และพึงมีการจำแนกผู้กระทำผิดที่เด็กและเยาวชนนอกจากผู้ใหญ่ และได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่วัยและสถานะทางกฎหมาย

2.4 สิทธิของบุคคลที่ไม่ต้องถูกจำคุกเพราะเหตุว่าไม่อาจชำระหนี้ตามสัญญาได้

2.5 การคุ้มครองบุคคลที่กระทำผิดให้ต้องรับโทษประหารชีวิต เฉพาะผู้กระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด

2.6 ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตมีสิทธิในการขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษจากคำพิพากษาให้ประหารชีวิตในทุกกรณี²⁰

3. ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลา - Mandela Rules)²¹ กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 12-17, 18-67 ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญหลายประการในรายละเอียดเพื่อส่งเสริมให้นักโทษได้รับการดูแลคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสุขอนามัย เสื้อผ้าและที่นอน อาหาร การออกกำลังกาย กีฬาและกิจกรรมสันทนาการ บริการด้านการแพทย์ โอกาสในการติดต่อกับสังคมภายนอกรวมทั้งการได้รับความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและญาติมิตร การอ่านหนังสือ การศึกษาอบรม การฝึกอาชีพ การประกอบกิจกรรมทางศาสนา และการบำบัดฟื้นฟูเพื่อพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้

นอกจากนี้กฎมาตรฐานดังกล่าวได้สะท้อนปรัชญาในการบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักโทษไว้อย่างชัดเจนว่า “พึงเป็นที่ตระหนักว่าโทษจำคุกและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นโทษที่หนักอยู่แล้วในแง่ที่ว่าเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกแยกออกจากโลกภายนอกโดยเป็นการจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพของผู้นั้น ดังนั้นระบบราชทัณฑ์จึงไม่ควรจะไปเพิ่มความทุกข์ให้แก่นักโทษในเรื่องจำหนักขึ้นไปกว่าโดยสภาพของโทษจำคุกนั้นอีกเว้นแต่ในกรณีของการคัดแยกประเภทของนักโทษ โดยชอบธรรมหรือเพื่อการรักษาระเบียบวินัย วัตถุประสงค์ของโทษจำคุกก็คือเพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยที่สุดจากอาชญากรรม ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อโทษจำคุกนั้นสามารถจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการ

²⁰เพ็งฮ้าง, น. 46-47.

²¹คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev.1. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://voicefromthais.wordpress.com>

ฟื้นฟูทัศนคติใหม่มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจและสามารถที่จะดำรงชีวิตในทางที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองและช่วยเหลือคนได้เมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว”

และในข้อกำหนดที่ 55 59 61 62 และ 80 ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรื่องของการสิทธิการมีล่ามและรับทราบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ภายในเรือนจำภายใต้การทำความเข้าใจในภาษาของตนเอง ซึ่งมีดังนี้

ข้อกำหนดที่ 55²²

1. ข้อมูลที่กล่าวถึงในข้อกำหนด 54 จะต้องจัดให้มีไว้ในภาษาที่ใช้กันทั่วไปมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และสอดคล้องกับความต้องการของประชากรในเรือนจำ กรณีที่ผู้ต้องขังรายใดไม่เข้าใจภาษาเหล่านี้ ควรจัดให้มีการแปลด้วย

2. กรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ จะต้องมีการอธิบายข้อมูลเหล่านี้ด้วยวาจา สำหรับผู้ต้องขังที่มีความบกพร่องด้านประสาทการรับรู้ ควรจัดข้อมูลให้ด้วยวิธีที่เหมาะสมที่ผู้ต้องขังนั้นสามารถเข้าใจ

3. ผู้บริหารงานเรือนจำจะต้องตีประกาศสาระสำคัญของข้อมูลเหล่านี้ไว้ในบริเวณที่เห็นได้อย่างชัดเจนในเรือนจำ

ข้อกำหนดที่ 59²³

หากเป็นไปได้ ผู้ต้องขังต้องได้รับการจัดให้อยู่ในเรือนจำซึ่งใกล้กับบ้านหรือสถานที่เพื่อการฟื้นฟูทางสังคมของตน

ข้อกำหนดที่ 61²⁴

1. ผู้ต้องขังต้องได้รับ โอกาส เวลา และการอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการเยี่ยม และในการสื่อสารและปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายที่ตนเลือก หรือผู้ให้บริการด้านกฎหมายโดยไม่ชักช้า ไม่มีการลอบฟังข้อมูลหรือไม่มีการตัดข้อความใด ๆ และให้เป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการโดยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะประเด็นด้านกฎหมายใด ๆ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับกฎหมายในประเทศที่บังคับใช้อยู่ การปรึกษาหารือนั้นอาจกระทำในลักษณะที่อยู่ในสายตาของเจ้าพนักงานเรือนจำ แต่ต้องไม่ได้ยินข้อความในการปรึกษานั้น

2. กรณีที่ผู้ต้องขังไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ ผู้บริหารเรือนจำต้องอำนวยความสะดวกในการที่ผู้ต้องขังจะเข้าถึงบริการล่ามที่มีความสามารถและเป็นอิสระ

3. ผู้ต้องขังควรสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

²²เพ็งฮ้าง, น. 23.

²³เพ็งฮ้าง, น. 27.

²⁴เพ็งฮ้าง, น. 27.

ข้อกำหนดที่ 62²⁵

1. ผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ต้องได้รับการอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสื่อสารกับตัวแทนทางการทูตและกงสุลของรัฐที่ตนเป็นพลเมือง
2. ผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนชาติของรัฐที่ไม่มีตัวแทนทางการทูตและกงสุลอยู่ในประเทศนั้น หรือกรณีที่เป็นผู้ลี้ภัยหรือผู้ไร้รัฐ จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกเช่นเดียวกันในการสื่อสารกับตัวแทนทางการทูตของรัฐนั้น ซึ่งทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของตน หรือหน่วยงานระดับประเทศหรือระหว่างประเทศใด ๆ ที่มีภารกิจในการคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น

ข้อกำหนดที่ 80²⁶

1. ผู้บัญชาการเรือนจำ รองผู้บัญชาการ และเจ้าหน้าที่เรือนจำอื่น ๆ ส่วนใหญ่ ต้องสามารถพูดภาษาที่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ใช้ได้ หรือเข้าใจภาษานั้น
 2. หากจำเป็น อาจจัดให้มีบริการล่ามที่มีความสามารถและเหมาะสม
- แนวความคิดในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของผู้ต้องขัง โดยเน้นเรื่องการคุ้มครองสิทธิในการดำรงชีวิต และหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง ซึ่งที่มาของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังนั้น เกิดมาจากแนวคิดที่ว่าผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษได้สูญเสียสิทธิบางส่วนจากการได้รับโทษไป แต่บุคคลเหล่านี้ยังมีสิทธิที่ยังเหลืออยู่อีกจากการถูกลงโทษนั้น มิได้หมายความว่าผู้กระทำความผิดที่ถูกต้องขังนั้นสิ้นสิทธิความเป็นมนุษย์ไปเสียทั้งหมดแต่อย่างใด²⁷

ผู้ต้องขังซึ่งเป็นมนุษย์และพลเมืองของประเทศผู้หนึ่งจึงควรได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับประชาชนทุกคนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เนื่องจากสถานะแห่งความเป็นมนุษย์เช่นนี้ ย่อมถือว่า “ดำรงอยู่ในมนุษย์ทุกคน” และไม่อาจถูกฉีกรอนหรือทำลายลงได้ ไม่ว่าจะโดยรัฐหรือโดยตัวของเขาเอง หมายความว่า แม้มนุษย์จะมีพฤติกรรมที่ดูไร้ศักดิ์ศรี ไร้คุณค่า (Undignified Behavior) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขายังดำรงอยู่มิได้ถูกฉีกรอนลงด้วย ดังนั้นจึงต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยเช่นเดียวกัน²⁸

²⁵ เฟ็งฮ้าง, น. 28.

²⁶ เฟ็งฮ้าง, น. 35.

²⁷ เฟ็งฮ้าง, น. 46.

²⁸ จรัญ โฆษณานันท์, รัฐธรรมนูญ 2540 จากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สู่ธรรมาภิบาลสิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), น. 28-29.

2.1.2 หลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับผู้ต้องขัง

การจำคุกนั้นถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ ต้องกระทำในลักษณะที่ไม่เกินความจำเป็น โดยต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงเคารพศักดิ์ศรีความแตกต่างของความเป็นมนุษย์โดยไม่สามารถละเลย ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น สิทธิผู้ต้องขังในฐานะที่เป็นมนุษย์และพลเมืองของประเทศ จึงมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกันกับพลเมืองทั่ว ๆ ไป รัฐจึงต้องกำหนดกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครอง โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีอยู่อันล่วงละเมิดมิได้ แม้ว่า จะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการจากผลของการกระทำผิดนั้น²⁹ ในประเทศไทยมีการกำหนดในเรื่องสิทธิของผู้ต้องขังโดยปรากฏดังนี้

1) สิทธิของผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479

สิทธิผู้ต้องขัง หมายถึง สิทธิของผู้ต้องขังที่จะได้รับขณะอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน แบ่งสิทธิออกเป็น 2 ประเภท คือ สิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้ต้องขังจะได้รับและสิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับ³⁰

1. สิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้ต้องขังจะได้รับ มีดังต่อไปนี้

- 1.1 การเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอก
- 1.2 การส่งจดหมายถึงญาติมิตร
- 1.3 ได้รับสิทธิรับประทานอาหารส่วนตัว
- 1.4 การใช้จ่ายเงินส่วนตัว
- 1.5 การร่วมสนุกรื่นเริงในการดนตรี และนำเครื่องดนตรีเข้าไปเล่นในเรือนจำ
- 1.6 การนำเครื่องหลับนอนส่วนตัวมาใช้ในเรือนจำ
- 1.7 เสรีภาพในการพักผ่อนในเรือนจำ
- 1.8 การใช้ห้องสมุดในเรือนจำ
- 1.9 ผ่อนผันให้มีสมุดและเครื่องเขียนไว้ส่วนตัว
- 1.10 การเข้าร่วมรับฟังคำอบรมจากเจ้าพนักงานเรือนจำ

²⁹กลุ่มงานวิชาการด้านการราชทัณฑ์ สำนักทัณฑวิทยา, “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังไทยตามแนวทางสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การ สหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://bp.correct.go.th/document/chaper2.pdf>

³⁰โสภณ ธิติธรรมพฤกษ์, “สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง,” วารสารราชทัณฑ์, ฉบับที่ 9 ปีที่ 2, น. 7-8.

2. สิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังอาจจะได้รับ

- 2.1 ให้ความสะดวกในเรื่องจำ ตามที่อธิบดีกำหนดไว้ในข้อบังคับ
- 2.2 การเลื่อนชั้น
- 2.3 การตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ
- 2.4 ลาไม่เกิน 4 วัน ในคราวหนึ่ง โดยไม่รวมเวลาที่ใช้ในการเดินทางเข้าด้วยกัน
- 2.5 พักการลงโทษตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด
- 2.6 ลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละไม่เกิน 5 วัน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข

ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

2) สิทธิของผู้ต้องขังตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

กรมราชทัณฑ์ได้สั่งการให้เรือนจำและทัณฑสถานยึดถือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังนี้³¹

1. การลงโทษผู้ต้องขังให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด ก่อนลงโทษต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังได้ชี้แจงข้อกล่าวหา ข้อแก้ตัว และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำต้องตรวจสอบได้ โดยบุคคลจากหน่วยงานภายนอก
2. การใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานเรือนจำควรใช้ดุลยพินิจโดยชอบธรรม ภายใต้กฎหมายและไม่เกินขอบเขต
3. การตรวจค้นผู้ต้องขังต้องใช้ดุลยพินิจ ไม่ควรล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และด้วยวิธีการที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของผู้ถูกตรวจค้น โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิง
4. การใช้เครื่องพันธนาการ ต้องพิจารณาใช้ด้วยความจำเป็น ธรรม มีการแยกประเภทผู้กระทำความผิด มีเหตุผลความจำเป็นที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
5. การใช้แรงงานผู้ต้องขัง ให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ควรให้ผู้ต้องขังทำงานที่น่ารังเกียจหรือเสี่ยงอันตราย ให้คำนึงถึงสุขภาพเป็นสำคัญ ต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นและต้องมีการตรวจสุขภาพอนามัยให้มีความพร้อมในการทำงานด้วย
6. การทำงานของผู้ต้องขังที่มีผลประโยชน์ตอบแทน ควรมีการจัดสรรรางวัลเป็นผลอย่างเป็นธรรม และให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

³¹ ทัณฑสถานวัยหนุ่ม พระนครศรีอยุธยา, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.correct.go.th/ycdayut/homepage.html>

7. ให้มีแพทย์ พยาบาล หมั่นตรวจสุขภาพผู้ต้องขังทุกระยะอย่างต่อเนื่อง จัดหาเวชภัณฑ์ยาโรคาให้เพียงพอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ต้องดูแลผู้ต้องขังป่วยอย่างทั่วถึง ต้องไม่เลือกปฏิบัติ

8. ผู้ต้องขังจะต้องได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังควรได้รับ รวมทั้งเผยแพร่ให้ญาติของผู้ต้องขังทราบด้วย

9. ให้การศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง โดยให้ค่านึงว่าผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อหรือเป็นอาชีพได้เมื่อพ้นโทษแล้ว

10. การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง เป็นหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ต้องให้การดูแลเอาใจใส่ดำเนินการติดตามและแจ้งผลให้ผู้ต้องขังได้ทราบ เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องมีความรอบรู้เรื่องกฎหมายระเบียบปฏิบัติ อาทิ ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์ฎีกาของผู้ต้องขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อรับเรื่องไว้แล้วต้องรีบดำเนินการให้ทันที เพื่อมิให้ล่วงพ้นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด อันจะทำให้ผู้ต้องขังเสียสิทธิไป

11. การจัดปรุงอาหารเลี้ยงต่อผู้ต้องขัง ต้องคำนึงถึงคุณธรรม สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีปริมาณเพียงพอ

12. เจ้าพนักงานเรือนจำ ต้องถือเป็นหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือญาติที่มาติดต่อ และให้ข้อแนะนำ ที่ถูกต้องแก่ญาติและผู้ต้องขัง

ซึ่งในปัจจุบันมีการบัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของผู้ต้องขังไว้เป็นหลักสากลในสาสน์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หลักการพื้นฐานว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งจะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

3) สิทธิในการมีล่ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³²

ในปัจจุบันชาวต่างชาติได้เข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากบางคนเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อน ประกอบธุรกิจ หรือพักอาศัยเป็นการถาวร อาจกระทำความผิดทางอาญาในข้อหาต่าง ๆ ทั้งกระทำโดยเจตนา หรือประมาทไม่เจตนา หรืออาจมีข้อพิพาททางแพ่ง ที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ จนต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ในกรณีนี้คู่ความหรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นบุคคลที่ไม่สามารถอ่านและเข้าใจภาษาไทยได้จึงจำเป็นที่จะต้องมีล่ามเพื่อทำหน้าที่แปลภาษาของบุคคลดังกล่าวให้เป็นภาษาไทยต่อศาล และแปลภาษาไทยให้เป็นภาษาที่บุคคลดังกล่าวสามารถ

³²อารีนา ยีสา, “ปัญหาล่ามแปลภาษาไทยในกระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13,” สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2559, จาก

เข้าใจได้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หากไม่มีบุคคลใดมาทำหน้าที่เป็นล่ามก็จะทำให้เกิดข้อขัดข้องในการรับฟังคำเบิกความและพยานเอกสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ และไม่เป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยให้เป็นไปตามหลักสากล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ได้บัญญัติแนวทางในเบื้องต้นไว้ว่า “การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ล่ามแปล ในกรณีและผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 46 (วรรค 4) กล่าวว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดที่มาศาลไม่เข้าใจภาษาไทยหรือเป็นใบ้หรือหูหนวกและอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ให้คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม” ด้วยเหตุนี้ ชาวต่างชาติที่ไม่เข้าใจภาษาไทยจึงจำเป็นต้องใช้ล่ามแปลเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาและเป็นการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ไม่ว่าจะเป็นคู่ความ ทนาย หรือผู้พิพากษา ก็ย่อมจำเป็นต้องใช้ล่ามเช่นกันเพื่อให้เกิดการพิจารณาคดีเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รวดเร็วและเป็นธรรม อีกทั้งยังให้เกิดความเข้าใจในการเบิกความอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีปัญหาเรื่องสภาพการทำงานและบทบาทของล่ามในศาล โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่มีความเข้าใจที่เพียงพอ และอาจนำไปสู่ปัญหาการใช้ล่ามที่ไม่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือความเสียหายอื่น ๆ ตามมา หรือทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างล่าช้า เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลยที่เป็นชาวต่างประเทศ

หลักกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องหา กฎหมายที่ได้บัญญัติถึงสิทธิของการมีล่ามของผู้ต้องหาในคดีอาญานั้น ได้มีอยู่มากมายทั้งที่เป็นกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ จึง สืบให้เห็นว่าทั่วโลกให้ความสำคัญแก่สิทธิดังกล่าวเช่นเดียวกัน เพราะสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องหานั้นเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานในกระบวนการ ยุติธรรม เพื่อให้ผู้ต้องหาสามารถเข้าใจและสื่อสารกันได้อย่างถูกต้องโดยหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมี ดังต่อไปนี้

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง ข้อ 14.3 (จ)
 “ในการพิจารณาคดีอาญาบุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค (จ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่าม โดยไม่คิดมูลค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้” กติกาฉบับนี้แสดงให้เห็นได้ว่าผู้คนในโลกนี้มีหลากหลายกลุ่มเชื้อชาติก็ย่อมมีภาษาเป็นของตนเอง แม้ประเทศเดียวกันก็อาจใช้หลายภาษาได้

หรือ ประเทศนั้น ๆ มีภาษาราชการเพียงภาษาเดียว ส่วนภาษาอื่นนั้นก็ยังมีคน ทั่วไปยังใช้สื่อสารกัน อยู่ หากไม่มีการบัญญัติถึงสิทธิการมีล่ามในคดีอาญา กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมืองแก่ผู้ที่ใช้ภาษาอื่นที่มีใช้ภาษาราชการในการสื่อสารระหว่างกระบวนการ พิจารณา คดี ก็ย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติแก่กลุ่มบุคคลบางกลุ่ม โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นคนชายขอบ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐธรรมนูญ 2540 ได้มีการบัญญัติสิทธิการมี ล่ามไว้ในหลายมาตรา เช่น มาตรา 242 “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความ ช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ใน กรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุม ขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความ ช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ส่วนรัฐธรรมนูญ 2550 ก็ได้บัญญัติสิทธิดังกล่าวไว้ในหลายมาตรา เช่นเดียวกัน เช่น มาตรา 40 “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

- (1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
- (2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกัน ขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้าน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดี ครอบงำคณะ และการได้รับ ทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือ คำสั่ง
- (3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และ เป็นธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- (4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิ ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิ ในการได้รับการ สอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
- (5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และ ความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับ ความ คุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับ การปฏิบัติที่ เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือ การพิจารณาคดีที่ ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือ ได้รับทราบ พยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความและการได้รับการ ปลดปล่อยตัวชั่วคราว

(8) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 “ การสอบสวน ใต้วินิจฉัย ฟ้อง หรือพิจารณาให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาท้องถิ่น หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยหรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาท้องถิ่น หรือภาษาต่างประเทศให้ใช้ล่ามแปล ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูด หรือเข้าใจภาษาไทยหรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือ สื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่ แปล ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น” ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่าย ค่าป่วยการ ค่าเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจ แห่งชาติกระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง เนื่องจากกรณีที่ประเทศไทยได้ ภายมานุวัตเป็นภาคีของกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง จึงทำ ให้ไทยมีการ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับสิทธิการมี ล่ามของ ผู้ต้องหา โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 14 วรรคสี่และวรรคห้า ซึ่ง บทบัญญัติดังกล่าวนี้ส่งผลให้ พนักงานสอบสวน อัยการและศาลมีหน้าที่ ต้องจัดหาล่ามให้แก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือพยานที่ ไม่สามารถพูดหรือ เข้าใจภาษาไทยได้โดยมิชักช้าและรัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายกรณีล่าม

2.1.3 หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง

หลักจริยธรรมของเจ้าหน้าที่เรือนจำ การที่ผู้ต้องขังจะได้รับการปฏิบัติตามสิทธิที่ กำหนดไว้ องค์การสหประชาชาติได้จัดทำสาส์นระหว่างประเทศขึ้นเพื่อกำหนดจรรยาบรรณใน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย เรียกว่า “ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มี อำนาจหน้าที่ บังคับ ใช้กฏหมาย” (Code of Conduct of law Enforcement Officials 1979)

เพื่อป้องกันมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิดสิทธิของผู้ต้องขัง³³ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ดังนี้³⁴

ข้อ 2 ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องกระทำโดยเคารพและมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนพิทักษ์รักษาสีทมิฬมนุษยชนของบุคคลทุกคน

ข้อ 5 จะต้องไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายคนใดไปกระทำการหรือยุยงส่งเสริมหรือเพิกเฉยต่อการกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้แต่กรณีที่เป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ เช่น ในภาวะสงครามหรือมีภัยคุกคามจากสงคราม ภัย คุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ความวุ่นวายทางการเมืองภายในหรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในสาธารณชนก็ไม่ให้นำมาใช้เป็นข้ออ้างที่จะไม่ยอมรับเอาการกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมาใช้

ข้อห้ามในข้อนี้เป็นไปตามปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป

ข้อ 6 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ในการคุ้มครองดูแลบุคคลที่อยู่ในการคุมขังของตนให้มีสุขภาพดีและจะต้องจัดการให้บุคคลดังกล่าวได้รับการตรวจรักษาทันทีเมื่อมีอาการป่วย

2. หลักจริยธรรมของแพทย์ องค์การสหประชาชาติกำหนด หลักการเรื่องจริยธรรมทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะแพทย์ในการคุ้มครองผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมขังให้พ้นจากการกระทำทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Principles of Medical Ethics relevant to the Role of Health Personnel ,Particularly Physicians, in the Protection of Prisoners and Detainees against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment 1982)

³³กุลพล พลวัน, สิทธิของผู้ต้องขัง (เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์หน่วยที่ 9-15), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539), น. 54-55.

³⁴ชาติ ชัยเดชสุริยะ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์และณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์, มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา, 2547), น. 34-37.

ข้อที่ 1 เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะแพทย์ที่ทำหน้าที่ตรวจรักษานักโทษและผู้คุมขังนั้น พึงดูแลรักษาบุคคลดังกล่าวทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตและบำบัดรักษาโรคให้แก่บุคคลดังกล่าวด้วยตามมาตรฐานและคุณภาพที่คืออย่างเดียวกันกับการตรวจรักษาบุคคลอื่น ๆ โดยทั่วไปที่ไม่ใช่คนโทษและผู้ถูกคุมขังนั้น³⁵

ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่เรือนจำ ได้ปฏิบัติตามหลักประกันในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามหลักมาตรฐานสากล ก็จะทำให้ผู้ต้องขังได้รับการคุ้มครองตามที่สิทธิอันพึงมีพึงได้ และสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ต่อไป

2.1.4 หลักการไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เป็นกรณีที่บุคคลหนึ่งได้รับการปฏิบัติในทางที่ด้อยกว่าบุคคลอื่น ๆ ในกรณีอย่างเดียวกันหรือต่ำกว่ามาตรฐานที่บุคคลอื่น ๆ โดยทั่วไปพึงได้รับ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวอาจหมายถึงมาจากเหตุผลที่บุคคลนั้นมีถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ชอบธรรม ทั้งนี้เพราะเหตุที่กล่าวมานั้นหากไม่ใช่เรื่องที่บุคคลในฐานะมนุษย์ไม่มีทางเลือกหรือทางเลี่ยงได้เช่น ถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ก็เป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล³⁶

หลักการดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ของหรือมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติหลายฉบับ เช่น

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights³⁷ ข้อ 1 กำหนดว่า มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสรีและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ์... และข้อ 2 กำหนดว่า บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพบรรดาที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มี การจำแนกความแตกต่างใด ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นทางอื่น แหล่งกำเนิดทางชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด...

³⁵กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, “องค์การสหประชาชาติ เรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง,” ม.ป.ป., น. 57.

³⁶เพ็งฮ้าง, น. 121-124.

³⁷เพ็งฮ้าง, น. 121.

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง International Covenant on Civil and Political Rights³⁸ ข้อ 1 กำหนดว่า รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้แต่ละรัฐรับที่จะเคารพและดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าบรรดาบุคคลทั้งหลายภายในอาณาเขตและภายในขอบอำนาจของตน มีสิทธิทั้งหลายที่ยอมรับแล้วในกติกาฉบับนี้ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นทางอื่น แหล่งกำเนิดทางชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะใด...

ตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งมีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลา - Mandela Rules) ได้กำหนดหลักการพื้นฐานไว้ดังนี้

ข้อกำหนด 1³⁹

ผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีอันมีติดตัวมาแต่เกิดและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ต้องไม่มีผู้ต้องขังคนใดที่จะถูกการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันจากการกระทำเช่นนั้น โดยจะต้องไม่มีการอ้างเงื่อนไขใด ๆ ที่จะกระทำการดังกล่าว ความปลอดภัยและความมั่นคงของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ในเรือนจำ และผู้เข้าเยี่ยมต้องได้รับการประกันตลอดเวลา

ข้อกำหนด 2⁴⁰

1. ข้อกำหนดนี้พึงใช้ได้ทั่วไปโดยปราศจากความลำเอียง จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยเหตุของความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด สัญชาติ หรือฐานะทางสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใดของผู้ต้องขัง ทั้งต้องให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาและศาสนิกที่ผู้ต้องขังยึดถือ

2. เพื่อให้หลักการไม่เลือกปฏิบัติมีผลในทางปฏิบัติ ผู้บริหารเรือนจำต้องคำนึงถึงความจำเป็นของผู้ต้องขังแต่ละคน โดยเฉพาะผู้ต้องขัง บางประเภทที่มีความเปราะบางมากที่สุด จำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องขังเหล่านี้ที่มีความจำเป็นพิเศษโดยไม่ให้ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุก รูป แบบ บ (Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination-CERD)

³⁸เพ็งฮ้าง, น. 122.

³⁹ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev.1

⁴⁰เพ็งฮ้าง, น. 1.

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2508 สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546 การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ หมายความว่า การจำแนก การกีดกัน หรือเฝ้าพันธุ โดยไม่รวมถึงการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นพลเมืองและไม่ใช่พลเมือง นโยบายรัฐภาคีและการดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เช่น การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อ การประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุคคลภายใต้กฎหมาย ทั้งในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเยียวยาเมื่อถูกละเมิด การให้ความสำคัญด้านมาตรการในการศึกษาวัฒนธรรมและข้อมูลเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ⁴¹

หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment 1988 ข้อ 5 กำหนดว่า หลักการฉบับนี้ใช้บังคับกับบุคคลทุกคนในประเทศนั้น โดยจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติตามความแตกต่างใด ๆ ในระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ แหล่งกำเนิดทางเผ่าพันธุ์หรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน ทางกำเนิดหรือทางอื่น แต่มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสตรีโดยเฉพาะหญิงที่มีครรภ์หรือมีเด็กอ่อนที่ต้องดูแล เด็ก และเยาวชนคนชรา คนเจ็บป่วยหรือคนพิการนั้นไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ.⁴²

กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures 1990 ข้อ 2 กำหนดว่า กฎมาตรฐานฉบับนี้ให้ใช้กับบุคคลทุกคนที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี พิจารณาคดี หรือลงโทษ หรือตลอดทุกขั้นตอน ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นทางอื่น แหล่งกำเนิดทางชาติหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน กำเนิดหรืออื่นใด⁴³

ซึ่งหลักการดังกล่าว ได้มีการรับรองเรื่องหลักการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในเรื่องของหลักการเลือกปฏิบัติ ในทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีความหมายว่า การใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่แตกต่างกับ ผู้ต้องขังชาวไทย โดยคำนึงถึง พื้นฐานทางวัฒนธรรม ประเพณี การใช้ชีวิต และความจำเป็นพื้นฐานที่ควรได้รับในขณะที่ต้องถูกคุมขัง เป็นสิ่งที่สามารถทำได้และไม่ถือว่าเป็นเรื่องของการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด

⁴¹เพ็งฮ้าง, น. 121-124.

⁴²เพ็งฮ้าง, น. 124.

⁴³เพ็งฮ้าง, น. 124.

2.1.5 หลักฟังความทุกฝ่าย⁴⁴

การที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทยนั้น ผู้ต้องขังดังกล่าวมีความจำเป็นที่ต้องติดต่อสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้ต้องขังคนอื่นและกับเจ้าหน้าที่เรือนจำ วิธีการติดต่อสื่อสาร จึงถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ต้องใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้เข้าใจถึงที่ความต้องการที่แท้จริงและเป็นการป้องกันการเข้าใจผิดที่สิ่งที่ไม่สมควร ซึ่งการสื่อสารดังกล่าว เป็นหลักการหนึ่งของ “หลักฟังความทุกฝ่าย” (audiatur et altera pars) หมายความว่า จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาได้

ดังได้กล่าวมาแล้ว ในการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธาน ในคดี ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิต่าง ๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับทราบว่าเขาถูกกล่าวหาว่าอย่างไร⁴⁵ หรือถูกฟ้องว่าอย่างไร⁴⁶ เพื่อเขาจะได้มีโอกาสให้การแก้ข้อกล่าวหาในชั้นเจ้าพนักงานหรือให้การแก้ข้อหาในฟ้องในชั้นศาลได้อย่างถูกต้อง”

จากเนื้อหาของ “หลักฟังความทุกฝ่าย” นี้เองกรณีจึงต้องสอบสวนปากคำผู้ต้องหาก่อนการฟ้องเสมอ ดังที่มาตรา 120 บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 120 ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

มาตรา 2 (11) นิยามคำว่า “การสอบสวน” หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

⁴⁴คณิศร ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2549), น. 64-66.

⁴⁵ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ”

⁴⁶ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) บัญญัติว่า

ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและมี

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดจากกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้คือ

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียน หรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง.”

ดังนั้น การสอบสวนมีเนื้อหา 2 ประการ คือ

1. การรวบรวมพยานหลักฐาน และ
2. การใช้มาตรการบังคับ

บทบัญญัติแห่งมาตรา 120 นี้ หมายความว่า แม้จะได้มีการรวบรวมพยานหลักฐาน จนฟังได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แต่ก็จะต้องมีการสอบปากคำผู้ต้องหา ก่อนการฟ้องคดีเสมอ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หัวใจของบทบัญญัติแห่งมาตรา 120 นี้ คือการสอบปากคำผู้ต้องหา

อย่างไรก็ตาม กรณีใดที่คดีใดจะยุติลงโดยอาการไม่ฟ้อง เช่น เพราะเห็นว่าผู้ต้องหา มิได้กระทำความผิด การกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิด มีเหตุตามกฎหมายที่ผู้ต้องหาไม่ควรต้องรับโทษ หรือกรณีมีเงื่อนไขระดับคดี กรณีนั้นจะไม่สอบสวนปากคำผู้ต้องหาในครั้งนี้ก็ได้ เพราะในกรณีดังกล่าวนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสอบสวนปากคำผู้ต้องหา

มาตรา 172 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

บทบัญญัตินี้ก็มีส่วนสัมพันธ์กับ “หลักฟังความทุกฝ่าย” ด้วย เพราะคำว่า “ทำต่อหน้าจำเลย” นั้น หมายความว่า ในการพิจารณาและสืบพยานนั้นจำเลยมี “สิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดี” ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้เป็น “สิทธิในทางกระทำ” (aktives Recht หรือ active right) ที่สำคัญที่เป็นหลักประกันในการต่อสู้คดี

บทบัญญัติที่แสดงถึง “หลักฟังความทุกฝ่าย” ก็มี เช่น มาตรา 134, 138, 158(5), 172, 83, 84, 103

ซึ่งเหตุผลและความจำเป็นในเรื่องการจัดให้มีลุ่มและสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ นั้น มีส่วนสำคัญกับหลักฟังความทุกฝ่าย ที่ผู้มีอำนาจในการบังคับโทษ และผู้ที่บังคับโทษจะต้องใช้ในการสื่อสารความหมายที่แท้จริงต่อกัน

2.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก

การลงโทษ คือ การปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ทำผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้น ต้องได้รับผลร้ายเนื่องมาจากที่บุคคลนั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาสังคม⁴⁷ ส่วนการวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก คือการที่นำตัวบุคคลที่ศาลพิพากษาให้ได้รับการโทษจำคุก แล้วนำมาแก้ไข ซ่อมแซม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้พวกเขาเป็นบุคคลที่ดีขึ้น และสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้โดยปราศจากการกระทำความผิดซ้ำอีก

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ การลงโทษ คือ การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับผลร้ายเนื่องจากการที่ผู้ผู้นั้นได้ฝ่าฝืนแนวการปฏิบัติอันเป็นกติกาสังคม เพื่อให้ผู้นั้นได้รับโทษ รู้สึกสำนึกว่าการกระทำของตนเป็นความผิด โดยสังคมต้องหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการกับคนที่ทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม และการที่สังคมจะจัดการกับคนที่ทำผิดนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิด และเหตุผลที่จะต้องจัดการหรือปฏิบัติกับคนที่ทำผิด ในทางทฤษฎีและปรัชญาการลงโทษได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ดังนี้⁴⁸

- 1) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน
- 2) การโทษเพื่อเป็นการข่มขู่
- 3) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข
- 4) การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิด

โดยอธิบายได้ดังนี้

1) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน (Retribution) ตามวัตถุประสงค์ข้อนี้การลงโทษจะเป็นไปเพื่อความยุติธรรม ผู้กระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษเป็นการทดแทน ตามหลักการทำกรรมชั่ว ก็ต้องชดใช้กรรมนั้น นักปรัชญาชาวเยอรมัน Immanuel Kant ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดตามทฤษฎีนี้ และยังความคิดว่า ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เท่ากับสังคมยอมรับรองการกระทำของเขา และด้วยเหตุนี้ก็มีผลเสมือนว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำความผิด และท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือ Philosophy of Law ว่า “จะใช้การลงโทษเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ลงโทษเองหรือแก่สังคมเป็นส่วนร่วมก็ตาม การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดเท่านั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษข้อนี้ เป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่ทุกสังคม แม้ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ที่ปัจจุบันเริ่มที่จะลดความสำคัญลงเพราะสังคมมี

⁴⁷ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 17*, น. 92.

⁴⁸เพ็งอึ้ง, น. 32-35.

เหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำผิดมากขึ้น ประกอบกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนมีจุดอ่านหลายประการ คือ⁴⁹

(1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้พิจารณาถึงประโยชน์ในอนาคต คือไม่ได้พิจารณาว่าการลงโทษนั้นจะมีผลการป้องกันไม่ให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่ การลงโทษเพื่อการทดแทนจึงไม่ได้ทำให้เกิดอะไรกลับคืนมาในเชิงความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมในอนาคต

(2) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่กระทำ ฉะนั้นเมื่อได้ลงโทษผู้กระทำผิดตามอัตราโทษแล้ว ก็ต้องปล่อยตัวออกมาทั้ง ๆ ที่ยังไม่เป็นอันตรายต่อสังคมอยู่

(3) เป็นการยากมากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของโทษกับความผิดว่ามีความเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ เพราะในสภาพความจริง สังคมยังไม่สามารถมีมาตรการใด ๆ ที่จะลงโทษได้ สัมพันธ์กับความผิดอย่างแท้จริง

2) การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence) มีการหลักการว่า การลงโทษจะคำนึงถึงแต่เพียงผลของการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปด้วย วัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดก็เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ

(1) มีผลแก่ตัวผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกลงโทษมีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีก

(2) เป็นตัวอย่างให้กับคนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษ เพื่อคนทั่วไปจะได้ทราบจะได้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นบ้าง ทำให้เกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้นอีก

การที่จะทำให้การลงโทษมีผลเป็นการข่มขู่และยับยั้งจะต้องทำให้การลงโทษนั้นมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาพ และโทษที่เหมาะสม ตามคำกล่าวของ เรย์ เจฟเฟอรี มีลักษณะ 4 ประการ⁵⁰

1. การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดรอดจากการถูกจับกุมลงโทษได้ยาก

2. การลงโทษจะต้องสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ต้องสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว จึงจะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปเห็นเป็นตัวอย่างว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะได้รับผลร้ายเช่นไร แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อเวลาผ่านไปแต่ยัง

⁴⁹ นที จิตสว่าง, หลักทัณฑ์วิทยา, (กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.), น. 24-25.

⁵⁰ เพิ่งอ้าง, น. 70.

ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ คนทั่วไปก็จะลืมเรื่องราวกระทำผิดที่เกิดขึ้น และทำให้ไม่เห็นว่ามีเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษทันที

3. การลงโทษต้องมีความเสมอภาค โดยที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่คิดจะทำผิด ไม่มีโอกาสแก้ตัว หรือหาทางหลีกเลี่ยงหรือหาข้อยกเว้นจากการถูกลงโทษถ้าทำผิด

4. การลงโทษจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและตัดเทียบกับความผิด หากบทลงโทษเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิด ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัว และคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด แต่หากบทลงโทษหนักเกินไปก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดพยายามปกปิดการกระทำผิดของตนเอง โดยการทำร้ายเหยื่อหรือทำให้เหยื่อได้รับผลร้ายมากขึ้น

3) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขนั้นมีแนวคิดว่าการลงโทษตามทฤษฎีปรับปรุงแก้ไขประสงค์เพียงเพื่อจะป้องกันไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว กลับมากระทำผิดซ้ำอีก พยายามหาทางให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดแล้วเกิดความยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกซึ่งทฤษฎีนั้นเกิดขึ้นภายหลังทฤษฎีที่ 1 และที่ 2 ที่กล่าวมาแล้ว แนวคิดทฤษฎีนั้นเห็นว่าการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบาก หรือสำนึกในการกระทำที่ไม่ดีของตนเอง ประกอบกับเห็นว่าการลงโทษเพื่อการข่มขู่ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้วกลับใจไม่กระทำผิดซ้ำอีกไม่เป็นที่ช่วยให้ผู้กระทำความผิดมีความสามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้เลย

4) การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสการกระทำความผิดได้อีก (Incapacitation) เป็นวัตถุประสงค์หรือแนวคิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสกระทำความผิด อาจได้แก่การจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ตลอดชีวิต จำคุกมีกำหนดระยะเวลา การประหารชีวิต เป็นต้น โดยประสงค์จะกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวรหรือชั่วคราวก็ตาม อันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้น ๆ อีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามที่กล่าวมา เป็นพื้นฐานสำคัญในการลงโทษทางอาญา ซึ่งการนำไปใช้นั้นจะเน้นหนักไปในทางใดก็เป็นไปตามพื้นฐาน วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ศาสนา และแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งอาจเป็นการนำไปใช้แบบผสมผสานกัน หรือใช้รูปแบบการลงโทษแบบใดแบบหนึ่ง เป็นหลัก หรือนำทุกรูปแบบมาผสมผสานกันโดยเน้นหนักไปที่รูปแบบการลงโทษแบบใดแบบหนึ่ง ปัจจุบันประเทศไทย ได้มุ่งเน้นการลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข โดยมีกระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เพื่อให้ผู้ต้องขัง ได้ตระหนักรับรู้ความผิด มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม พร้อมปรับตัว และเมื่อพ้นโทษแล้ว ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม โดยมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และต่อสังคม มีความเคารพนับถือตนเอง ให้เกียรติผู้อื่น เคารพกฎกติกาของสังคม ซึ่ง

รูปแบบดังกล่าว มีการนำมาใช้ในเรื่องการของพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดมาเป็นเวลานาน โดยมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้อง ตามความประสงค์ของผู้กระทำความผิดในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นเพศชาย กลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นเพศหญิง หรือกลุ่มผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเบี่ยงเบนทางเพศ วัตถุประสงค์การลงโทษแบบปรับปรุงแก้ไข นั้นได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก กฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดี ต้องมีคุณลักษณะที่เป็น ไปเช่นเดียวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีด้วยเพราะการบังคับโทษเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ ต้องมีความ “เป็นเสรีนิยม” มีความ “เป็นประชาธิปไตย” และต้อง “กระทำเพื่อสังคม” กล่าวคือ ความเป็นเสรีนิยมนั้นจะต้องยกระดับผู้ต้องโทษให้เป็น ประชานของการบังคับโทษ มีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ผู้ต้องโทษ⁵¹ การบังคับโทษเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง มีองค์ความรู้เฉพาะที่มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและพัฒนาการเป็น กฎหมายหรือเป็นหลักประกันที่แฝงอยู่ในกฎหมาย สภาพของศาสตร์ในการบังคับโทษมีลักษณะที่เป็น สหศาสตร์ เนื่องจากการบังคับโทษ จะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ หรือ ไม่ ต้องใช้ความรู้ในหลายแขนงมาประกอบกัน การบังคับโทษจำคุกและกฎหมายบังคับโทษ จำคุกมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีเหตุมีผลของวิชาการและทางปฏิบัติที่มีระบบและระเบียบที่เป็น วิทยาศาสตร์ มีการหลักแนวคิดทฤษฎีที่เป็นนามธรรมและสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือกฎหมายที่ สอดคล้องกับสมการทางความคิดทั้งหลายที่เกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุก อันนำไปสู่การปฏิบัติต่อ มนุษย์ด้วยกัน และผลของการดำเนินการอันเป็นปรากฏการณ์หรือปฏิกิริยาที่ปรากฏภายหลัง ดำเนินการบังคับโทษจำคุกผ่านพ้นระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ต้องสามารถประเมินผลได้ การบังคับโทษจำคุก มิได้หมายความว่าเอาคนไปขังเพื่อจำกัดเสรีภาพของเขาเท่านั้น แต่จะต้องมีการปรับ พฤตินิสัย โดยการสร้างจิตสำนึกให้รู้สึกและรับรู้ได้ในความถูกต้องความผิดที่เกิดขึ้นได้ เพื่อให้ ผู้ต้องขังผู้นั้นมีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อ สังคม เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม⁵²

ดังนั้น ถ้ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มีหรือขาดกระบวนการบังคับโทษจำคุกที่มี ประสิทธิภาพ เมื่อกระบวนการขั้นตอนของระบบทำการตรวจสอบความจริงแท้ได้แล้วว่าบุคคลที่เป็น จำเลยกระทำความผิดจริงหรือเป็นอาชญากร การจำคุกบุคคลดังกล่าวไว้ตามระยะเวลา ก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าบุคคลนั้นเมื่อพ้นโทษออกไปจากเรือนจำแล้วจะไม่กระทำ ความผิดอีก ในขณะที่เดียวกันการอยู่รวมกันของผู้กระทำความผิดในหลาย ๆ ลักษณะของการกระทำ

⁵¹ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 15*, น. 36.

⁵²ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 17*, น. 22.

ความคิดในเรื่องจำเจเดียวกันโดยไม่แบ่งแยก และไม่ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามหลักของการบังคับโทษจำคุก การที่คนมาอยู่ร่วมกันนาน ๆ ก็จะเกิดการซึมซับและเรียนรู้พฤติกรรมซึ่งกันและกันจนเกิดสถานการณ์ที่เรียกว่าเรือนจำเป็นมหาวิทยาลัยที่สร้างอาชญากรออกสู่สังคม⁵³

หากแต่วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเป็นการพัฒนาการจากแนวคิดในอดีตในการลงโทษ เข้ามาสู่แนวคิดยุคใหม่ที่ความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น มุ่งที่จะปรับเปลี่ยน บำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำผิดกฎหมายอาญาอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมีดังต่อไปนี้⁵⁴

1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม⁵⁵ วัตถุประสงค์ข้อนี้ มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำผิด และให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษในทัณฑสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้นในหลายประเทศในโลก เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังกฤษ เป็นต้น

โดยสรุปมีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ดังนี้⁵⁶

1) หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ กล่าวคือ รัฐจะต้องพยายามบริหารจัดการต่าง ๆ ให้การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ มีความใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตของบุคคลทั่วไปภายนอกเรือนจำมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งภายนอกคุกและภายในคุกต้องใกล้เคียงกันมิฉะนั้นทำให้ผู้ได้รับโทษจำคุกเสียบุคลิกภาพ หรือวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของตนในการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกไป ทำให้ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เป็นการทำลายวัฒนธรรมการใช้ชีวิตปกติของมนุษย์

⁵³เพ็งอ้าง, น. 29.

⁵⁴เพ็งอ้าง, น. 37.

⁵⁵เพ็งอ้าง, น. 35.

⁵⁶เพ็งอ้าง, น. 36.

2) หลักการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ หมายความว่า มาตรการหรือกลไกต่าง ๆ ในการลงโทษและบังคับโทษต้องหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ อันเป็นการทำลายบุคลิกลักษณะของความเป็นมนุษย์ไป

3) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของคน ๆ นั้น กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกคุมขังในเรือนจำ ข่อมเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไปทำให้โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดีลดน้อยลง

4) การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ หรือพยายามใช้โทษปรับ เป็นหลักในการเลี่ยงไม่ใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะโทษจำคุกระยะสั้น

5) การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษโดยพิจารณาจากอายุ แยกผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกออกจากพวกที่กระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง

6) หลักการคืนคนดีสู่สังคม การบังคับโทษมุ่งผลสำเร็จในการสร้างจิตสำนึก สร้างความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องโทษให้ได้

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม⁵⁷ การบังคับโทษมุ่งที่จะคุ้มครองสังคม อันเป็นภารกิจเดียวกันกับภารกิจของกฎหมายอาญา ดังนั้นเมื่อปรากฏเป็นที่แน่ชัดแล้วโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดและศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขในรูปแบบต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่สมควรโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษเป็นราย ๆ ไป อย่งไรก็ตาม การแก้ไขผู้กระทำความผิดในปัจจุบัน แม้จะเป็นแนวทางที่ยอมรับกันในวงการราชทัณฑ์โดยทั่วไป แต่ก็ยังเป็นที่สงสัยว่าจะได้รับผลตามวัตถุประสงค์เพียงไร⁵⁸ เพราะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะมีอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ⁵⁹

1) ผู้กระทำความผิดได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้วโดยถูกหล่อหลอมและขัดเกลาให้มีบุคลิกลักษณะเช่นนั้นมาเป็นเวลานาน แต่ใช้เวลาในเรือนจำไม่นานในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ฟื้นคืนจิตสำนึกที่ดีกลับมา และปรับตัวเข้ากับคนโดยทั่วไปในสังคมนั้นทำได้ยาก

2) การลงโทษเพื่อการแก้ไขนั้น จะขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามหลักของเบนเท็ม (Bentham) ที่ว่า “หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” (Principle of less eligibility) ทั้งนี้เพราะคนโดยทั่วไปจะเห็น

⁵⁷ธานี วรภัทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 17, น. 39.

⁵⁸ธานี วรภัทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 99.

⁵⁹นันทิ จิตสว่าง, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 49, น. 30-31.

ว่าเป็นการไม่ธรรมดาที่ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนทั่วไป เช่นผู้กระทำผิดจะได้รับการอบรมแก้ไข ฝึกวิชาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการจัดการศึกษา การหางาน ในขณะที่คนทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมากไม่ได้รับบริการดังกล่าว ความรู้สึกของคนทั่วไปดังกล่าวเห็นได้ว่าขัดกับหลักของการแก้ไขฟื้นฟู

3) การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำผิดครั้งแรก ซึ่งได้กระทำผิดไปเพราะอารมณ์ชั่ววูบหรือโดยพลั้งพลาด หรือทำไปเพราะความจำเป็น การแก้ไขฟื้นฟูไม่ทำให้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกย่อมมีทางทำสำเร็จได้มาก แต่สำหรับผู้กระทำผิดที่เคยกระทำผิดแล้วถูกลงโทษมาหลายครั้งแล้ว หรือพวกอาชญากรรมอาชีพหรือพวกทำผิดติดนิสัย โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวจะยอมเป็นไปได้น้อย ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูจึงไม่สามารถทำให้ผู้กระทำผิดกลับตัวได้ทุกกรณีไป

หลักการพื้นฐานของของกฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดี⁶⁰

กฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดี จะต้องมีความ “เป็นเสรีนิยม” มีความ “เป็นประชาธิปไตย” และต้อง “กระทำเพื่อสังคม” กล่าวคือ ความเป็น “เสรีนิยม” นั้นจะต้องยกระดับผู้ต้องโทษให้เป็น “ประชาชน” ของการบังคับโทษ มีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องโทษ⁶¹

ในความเป็น “ประชาธิปไตย” นั้น ต้องให้ความเสมอภาค อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ ความยินยอมและความร่วมมือระหว่างกันทุกฝ่าย

ในความ “โปร่งใส” กล่าวคือ ความเป็นภาวะวิสัยในทุกขั้นตอนและสามารถตรวจสอบได้จากการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกองค์กรและจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเสมอ

ผลของโทษจำคุกต่อผู้ต้องขัง⁶²

การบังคับโทษจำคุกที่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษได้ ย่อมสันนิษฐานได้ว่าผู้ต้องขังย่อมสามารถที่จะดำเนินชีวิตในอนาคตของเขา โดยปราศจากการทำความผิดในทางอาญาอย่างมีความรับผิดชอบในทางสังคม และการบังคับโทษสามารถตอบสนองการคุ้มครองสาธารณะต่อการทำความผิดในอนาคตต่อไปด้วย ซึ่งก็จะไปสอดคล้องกับภารกิจหรือเป้าหมายของกฎหมายอาญา กล่าวคือภารกิจในการคุ้มครองสังคม ภารกิจในการปราบปรามและในการป้องกันการทำความผิด ภารกิจในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย และการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำ อย่างแท้จริง

⁶⁰เพ็ญอ้าง, น. 105.

⁶¹เพ็ญอ้าง, น. 38.

⁶²ชาติ ชัยเดชสุริยะ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และฉัตรวิภา นัทรไพฑูรย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 34, น. 107.

สำหรับการบังคับโทษจำคุกที่ล้มเหลว ปรากฏการณ์หรือปฏิกิริยาที่จะเกิดขึ้นคือ

1. ผู้กระทำความผิดขาดการบำบัดแก้ไขที่เป็นไปตามหลักวิชาได้แต่การควบคุมตามระยะเวลาแต่ไม่ได้รับการแก้ไขใด ๆ
2. เรือนจำกลายเป็นแหล่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พฤติกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีของอาชญากรมืออาชีพกับผู้กระทำความผิดครั้งแรก และพัฒนาความรุนแรงไปสู่องค์กรอาชญากรรม สังคมจะมีอาชญากรปะปนอยู่ร่วมกันกับคนปกติในสังคมมากขึ้น ทำให้ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประสิทธิภาพของกฎหมายอาญาก็จะทำหน้าที่คุ้มครองสังคมไม่ได้
3. เกิดภาวะคุกคามสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังตามหลัก “นิติรัฐ” แห่งรัฐธรรมนูญ อันเป็นการทำลายบุคลิกภาพของบุคคลที่ร้ายแรงทำให้ยากแก่การแก้ไข
4. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องทำงานขึ้น ปริมาณคดีความล้นศาล เพราะต้องดำเนินคดีซ้ำกับบุคคลเดิม ทำให้ต้องขยายอัตราค่าล้างเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นและเป็นการเพิ่มงบประมาณที่จะต้องนำมาใช้จ่ายในการนี้

2.2.3 หลักเกณฑ์ในการบังคับโทษจำคุก หลักการที่สำคัญอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้การบังคับโทษจำคุกมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ ได้แก่⁶³

(1) ส่วนของการควบคุม มุ่งจำกัดเสรีภาพให้เป็นไปตามคำพิพากษา จะต้องเป็นไปตามหลักการของจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษ

(2) ส่วนของบังคับโทษ มุ่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่ว ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการของจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษ

หลักการสำคัญดังกล่าวเป็นที่มาในการสร้างบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้บังคับได้ผลดีทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ

ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด มีแนวคิดและการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ พัฒนาการเรื่อยมาโดยการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดนั้นอาจกระทำโดยไม่ใช้สถานที่ควบคุม (Non-institutional Treatment) และการใช้สถานที่ควบคุม (Institutional Treatment) สถานที่ที่ใช้ในการควบคุมมีหลายประเภทและหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการควบคุม วิธีการควบคุมและวิธีการดำเนินงานในสถานที่นั้น ตลอดจนตัวผู้ที่ถูกควบคุม ส่วนหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับ อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย และหลักเกณฑ์อันเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

⁶³อภิชาติ ดำรงสันติสุข, “แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล,” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริติพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2558, น. 52.

(1) หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย หลักเกณฑ์การบังคับโทษตามกฎหมาย ยังสามารถแบ่งแยกย่อยได้ออกเป็น 3 ข้อ ได้แก่

(2) กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ในปัจจุบันมีหน่วยงาน องค์การระหว่างประเทศ ข้อตกลง สนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศมากมาย ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้ประชุมและมีความตกลงยินยอมที่จะนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ร่วมกัน⁶⁴ โดยในเรื่องของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดมีองค์การที่มีความสำคัญในการวางแนวทางปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดไว้ตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ องค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็นสมาชิกอยู่ด้วยเช่นกัน

(3) หลักเกณฑ์อันเป็นแนวปฏิบัติ แนวคิดทางทัณฑวิทยาและการบริหารงานราชทัณฑ์ของไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศตะวันตก โดยแนวความคิดในสังคมยุคใหม่เห็นว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนหวงแหน ดังนั้นการจำกัดเสรีภาพน่าจะเป็นวิธีการลงโทษที่รุนแรงเพียงพอแล้ว การนำบุคคลมาขังไว้ในสถานที่คุมขัง เช่น ในเรือนจำก็เพื่อเป็นการลงโทษและป้องกันสังคมให้ปลอดภัยในช่วงระยะเวลาที่บุคคลนั้นถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำ อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลดังกล่าว ได้รับการปล่อยตัวภายหลังจากครบกำหนดเวลาถูกคุมขังแล้ว บุคคลดังกล่าวก็จะกลับเข้าสู่สังคมและเพื่อเป็นการป้องกันบุคคลดังกล่าวมิให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอันเป็นอันตรายในสังคม จึงจำเป็นต้องหาสาเหตุของการกระทำความผิดของบุคคลนั้นและหาวิธีการแก้ไขอบรมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้นั้นภายในเวลาที่ถูกคุมขัง ดังนั้น การลงโทษจึงควรเป็นไปเพื่อแก้ไข มิใช่ลงโทษเพื่อแก้แค้นโดยแนวคิดการนำตัวผู้กระทำความผิดมาคุมขังไว้ในเรือนจำมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ⁶⁵

1. เป็นการลงโทษตอบแทนต่อการกระทำความผิดโดยการจำกัดเสรีภาพในร่างกาย โดยหวังว่าผู้นั้นจะเข็ดหลาบและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก
2. เป็นการป้องกันสังคม เพื่อให้บุคคลทั่วไปในสังคมทราบถึงผลของการกระทำความผิดและไม่กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น และในขณะที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำสังคมก็จะปลอดภัยจากผู้กระทำความผิด
3. เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้รับการอบรมแก้ไขเพื่อลดปัจจัยที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้กระทำความผิด เช่น การด้อยโอกาสทางการศึกษา

⁶⁴เพ็งฮ้าง, น. 53.

⁶⁵มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานราชทัณฑ์, (นนทบุรี: ผู้แต่ง, 2551), น. 335.

2.3 หลักการด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขัง หมายความว่ารวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก⁶⁶ องค์การสหประชาชาติได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ควรเน้นให้เห็นว่ามีใช่เป็นการกีดกันผู้ต้องขังให้ออกห่างจากสังคม แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้น องค์การสังคมอื่น ๆ สมควรจะสนับสนุน ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำในการฟื้นฟูผู้ต้องขัง ให้ได้กลับเข้าสู่สังคมตามปกติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง นั้น มีขอบเขตแห่งการฟื้นฟูและพัฒนาบุคลิกภาพผู้ต้องขังโดยเน้นการแก้ไขทั้งสภาพร่างกาย จิตใจ สถานภาพทางสังคมและอาชีพของผู้ต้องขังเพื่อให้เข้ากันได้กับสภาพทั่วไปในสังคม⁶⁷ การดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังควรเป็นไปเพื่อการแก้ไขผู้ต้องตามหลักการแก้ไขบำบัดรักษาผู้ต้องขัง โดยกำหนดวิธีการปฏิบัติกร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อผู้ต้องเกิดความรับผิดชอบ ดำเนินชีวิตอย่างสุจริตซึ่งต้องคำนึงถึงคุณค่า ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนของผู้ต้องขัง⁶⁸

เรือนจำ หมายถึง สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่คุมขัง ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้แปลความหมายของเรือนจำ ไว้อย่างชัดเจนว่า “ที่ขังนักโทษ”⁶⁹ หากบทบาทหน้าที่ของเรือนจำในปัจจุบัน มิได้กระทำเพียงการกักขังเพื่อการลงโทษ แต่ในภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งที่ปรากฏในวิสัยทัศน์ของกรมราชทัณฑ์ที่ดูแลงานเรือนจำในประเทศไทย คือ “การควบคุม แก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าต่อสังคม ดังนั้นหากการนำผู้ต้องขังมาทักขังไว้เมื่อครบกำหนดก็ปล่อยตัวคงไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ซึ่งความหมายของคำว่า “คนดีมีคุณค่า” ย่อมหมายถึงคนที่เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ด้วยอาชีพสุจริตและยังทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย⁷⁰ การลงโทษโดยใช้เรือนจำ อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานในลำดับสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมโดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบวางนโยบายและควบคุมเรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ ให้ดำเนินการควบคุมกำหนดโทษของศาลและให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักเกณฑ์มาตรฐานสากลซึ่งตามแนวคิดทางทัณฑวิทยาสสมัยใหม่มุ่งที่การแก้ไขผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นคนดี⁷¹ ซึ่งโดยทั่วไปโครงสร้างของเรือนจำจะมีการกำหนดชั้นของการบังคับ

⁶⁶พรบ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4(2).

⁶⁷พจนจิตต์ อธิคมนันท์, สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525), น. 244.

⁶⁸อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, (กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน, 2555), น. 189.

⁶⁹ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2522), น. 206.

⁷⁰พิสมัย รัตนโรจน์สกุล.(2555). สร้างชีวิตใหม่ในเรือนจำ. หน้า 4.

⁷¹เพ็งฮ้าง, น. 157.

ปัญหาไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีกฎเกณฑ์กติกาของการปฏิบัติต่าง ๆ ในแต่ละวันอย่างชัดเจนว่า ผู้ที่อยู่ในเรือนจำทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังต้องทำอะไรบ้าง โดยทั่วไปความสำเร็จของการทำหน้าที่ของเรือนจำประกอบด้วย 2 ด้าน ด้านหนึ่งคือการควบคุมให้มีความสงบเรียบร้อยในเรือนจำและการป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีออกจากเรือนจำ การใช้ระเบียบวินัยภายในเรือนจำจึงกลายเป็นสิ่งที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เรือนจำให้ความสำคัญในอันดับที่สูงมาก⁷² ผู้ต้องขังบางคนทำผิดกฎหรือระเบียบของเรือนจำ และกลัวจะถูกเจ้าหน้าที่ลงโทษ อันอาจจะนำไปสู่การคิดหลบหนีหากมีโอกาสเปิดช่อง⁷³ ซึ่งวัตถุประสงค์ของงานเรือนจำคือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยโดยการควบคุมผู้ต้องขังไว้ตามคำพิพากษาของศาล เพื่อให้การอบรมฟื้นฟูและแก้ไขให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคมภายนอกได้⁷⁴

2.3.1 การอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง

รูปแบบที่ใช้ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง มีลักษณะผสมผสาน ระหว่างหลักทฤษฎีและการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบริหารงานเรือนจำ และทัณฑสถาน ที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้เป็นการแน่ชัด อันประกอบด้วย การลงโทษควบคุมตัวผู้ต้องขัง มิให้หลบหนี การให้การศึกษอบรมเปลี่ยนทัศนคติ การเพิ่มพูนทักษะแก่ผู้ต้องขัง การสงเคราะห์ผู้ต้องขัง รวมทั้งการดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพการบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถาน ด้วยเหตุนี้การลงโทษและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายพร้อม ๆ กันไป⁷⁵ โดยรูปแบบการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง ด้วยการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง จึงเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพที่เสียไปให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ทางสังคมได้

การอบรมแก้ไขผู้ต้องขังเป็นกิจกรรมที่มุ่งที่จะทำให้ผู้ต้องขังสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กระทำความผิดอีก โดยการแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพที่เสียไปของผู้ต้อง ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคมเมื่อพ้นโทษ และโดยการให้ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม เช่น การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น การอบรมทางศิลปกรรม ดังนั้นในการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังจึงมีลักษณะที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ⁷⁶

⁷² กุลภา วจนสาระ, *อ่าวแล้ว เจริญรอดที่ 3*, น. 16.

⁷³ นนทิ จิตสว่าง, *อ่าวแล้ว เจริญรอดที่ 49*, น. 56.

⁷⁴ *เพ็ญอ่าว*, น. 101.

⁷⁵ ประเสริฐ เมฆมณี, *อ่าวแล้ว เจริญรอดที่ 69*, น. 218.

⁷⁶ *เพ็ญอ่าว*, น. 78.

1. การเสริมทักษะในด้านอาชีพ การศึกษา และการอบรมทางศีลธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักในการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังที่ปฏิบัติอยู่ในเรือนจำ

2. การปรับบุคลิกภาพให้สามารถมีภูมิต้านทานต่อสิ่งชั่วร้ายในการกระทำผิด และการปรุงแต่งจิตใจที่ดีงาม ไม่คิดที่จะกระทำผิดอีก ซึ่งจะต้องอาศัยเทคนิคหลากหลาย เช่น ใช้กระบวนการกลุ่ม การใช้ความสัมพันธ์กับครอบครัว และการใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

สำหรับเรือนจำ/ทัณฑสถานในประเทศ มีโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน ได้แก่ การวิชาชีพ การให้การศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ การอบรมทางศีลธรรม ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการและนันทนาการต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับผู้ต้องขัง⁷⁷

การจัดการศึกษาประกอบด้วย

1. การจัดการศึกษาสายสามัญ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษา ดำเนินการตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แบ่งเป็น หลักสูตรโครงการศึกษาต่อเนื่อง (สัมฤทธิ์บัตร) และหลักสูตรปริญญาตรี

2. การจัดการศึกษาสายอาชีพ

เพื่อให้ผู้ต้องขังนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ ได้แก่

หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยกรมราชทัณฑ์ดำเนินการร่วมกับสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เช่น การนวดแผนโบราณ การทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ การทำเครื่องปั้นดินเผา การวาดภาพ การซ่อมรองเท้า การจักสาน การเสริมสวย

หลักสูตรวิชาชีพระยะยาว เช่น การแกะสลักไม้สัก ช่างสี เครื่องเรือนไม้ ช่างปูน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างยนต์ ช่างเหล็กคัด มุ้งลวด ช่างเย็บจักรอุตสาหกรรม

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและหน่วยงานในสังกัดตลอดจนสถาบัน/สถานศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การศึกษาวิชาชีพคอมพิวเตอร์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การพัฒนาจิตใจ ตามหลักศาสนา และมุ่งพัฒนาพฤติกรรมดี ทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ ตั้งแต่แรกเข้ามาสู่เรือนจำ/ทัณฑสถาน จนกระทั่งได้รับการปล่อยตัว

⁷⁷กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย สำนักวิจัยและพัฒนากระบวนการราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, เรือนจำ เรือนพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ท.), น. 5.

นอกจากนี้ ยังมีโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ เนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูต้องขังด้วย โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน ยังมีหลักสูตรเฉพาะในการที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและ พฤติกรรมของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะพฤติกรรมอาชญากรของแต่ละบุคคลตามความเหมาะสม เช่น โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โปรแกรม แก้ไขผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย และ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง เป็นต้น⁷⁸ ซึ่งนอกจากโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะแล้วยังมีการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู ผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม⁷⁹ ได้แก่ โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ โปรแกรมการปรับพฤติกรรม ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง โปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย โปรแกรมชุมชนบำบัด โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ โปรแกรมราชทัณฑ์สมานฉันท์ และการมีการใช้โปรแกรมย่อย รูปแบบต่าง ๆ⁸⁰ เช่น ศาสนาบำบัด อาชีวบำบัด ดนตรีบำบัด ครอบครัวยุติธรรม กีฬาบำบัด ศิลปะ บำบัด โดยทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็นการพยายามที่จะนำโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง มาใช้ในการแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง ที่ถูกจองจำอยู่และจะ ได้รับการปล่อยตัวในวันข้างหน้า เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ของผู้ต้องขัง ในอนาคต ไม่หวนกลับไป กระทำผิดซ้ำ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัย

2.3.2 มาตรฐานสากลของสิทธิผู้ต้องขัง

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง องค์การสหประชาชาติในฐานะองค์การระหว่างประเทศได้ กำหนดเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศรวมทั้งมาตรฐานสากลในด้านต่าง ๆ ในแนวทางการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขังขึ้นหลายฉบับ ซึ่งในส่วนของมาตรฐานสากลของสิทธิผู้ต้องขังในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังมีดังนี้

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948)⁸¹

ข้อ 2 บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้โดยไม่มีการจำแนก ความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือ ทางอื่นใด ชาติ หรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นใด

ข้อ 3 บุคคลทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งร่างกาย

⁷⁸ เพิ่งอ้าง, น. 13.

⁷⁹ เพิ่งอ้าง, น. 18.

⁸⁰ เพิ่งอ้าง, น. 22.

⁸¹ โครงการศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช(แปล), สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย, (นนทบุรี: ผู้แต่ง, ม.ป.ป.), น. 219-223.

ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติไม่ได้

ข้อ 12 การเข้าไปสอดแทรกโดยพลการในการส่งข่าวสาร จะกระทำไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการสอดแทรกดังกล่าว

ข้อ 18 บุคคลมีสิทธิเสรีภาพแห่งความคิด มโนธรรมและศาสนา สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะเปลี่ยนศาสนาหรือความเชื่อถือ และเสรีภาพที่จะแสดงให้ศาสนาหรือความเชื่อถือประจักษ์ในรูปของการสอน การปฏิบัติกิจ การเคารพสักการบูชา สวดมนต์และถือปฏิบัติพิธีกรรม ไม่ว่าจะโดยลำพังตนเองหรือร่วมกับผู้อื่นในประชาคม และในที่สาธารณะหรือส่วนตัว

ข้อ 25 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ของคนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางแพทย์และบริการทางสังคมที่จำเป็น

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966)⁸²

ข้อ 6 (1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยธรรมชาติในการดำรงชีวิต สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย ไม่มีบุคคลใดสามารถล่วงชีวิตของใครได้ตามอำเภอใจ

ข้อ 7 บุคคลจะถูกกระทำทารุณกรรมหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้

ข้อ 10 บุคคลทั้งปวงที่ถูกกักขังต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษในเรือนจำ และพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องโทษ และต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อ 17 บุคคลจะถูกแทรกแซง การติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกหลบหลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือหลบหลู่เช่นนั้น

ข้อ 18 บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา สิทธินี้ย่อมรวมถึงเสรีภาพในการมีหรือนับถือศาสนา หรือมีความเชื่อถือตามคตินิยมของตนและเสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนาหรือความเชื่อของตน โดยการสักการบูชา การปฏิบัติ การประกอบพิธีกรรมและการสอน ไม่ว่าจะโดยลำพังตนเองหรือในชุมชนร่วมกับผู้อื่น และไม่ว่าต่อสาธารณชนหรือเป็นการส่วนตัว

⁸² เพิ่งอ้าง, น. 241-247.

บุคคลจะถูกบีบบังคับให้เสื่อมเสียเสรีภาพในการมีหรือนับถือศาสนาหรือความเชื่อตามคตินิยมของตนมิได้

เสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนาหรือตามความเชื่อของบุคคลอาจจะอยู่ภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดเฉพาะที่บัญญัติโดยกฎหมายและตามความจำเป็นเพื่อรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย สุขอนามัยหรือศีลธรรมของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคลอื่นเท่านั้น

3. หลักการพื้นฐานว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ (Basic Principles for the Treatment of Prisoners 1990)⁸³

ข้อ 1 นักโทษทุกคนพึงได้รับการปฏิบัติอย่างเคารพต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์

ข้อ 2 การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องของเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่น ๆ แห่่งกำเนิดทางชาติหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน กำเนิด หรือทางอื่นใดนั้นจะกระทำมิได้

ข้อ 3 เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาและกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่ผู้ต้องขังเป็นสมาชิกอยู่ตามที่เงื่อนไขของสังคมนั้นกำหนด

ข้อ 5 เว้นแต่ข้อจำกัดซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดว่ามีความจำเป็นอันสืบเนื่องจากข้อเท็จจริงว่า จะต้องจำกัดอิสรภาพของผู้ต้องขังนั้น ผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับการคุ้มครองในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตลอดจนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และพิธีสารตามสิทธิฉบับอื่น ๆ ซึ่งประเทศนั้น ๆ ได้ตกลงเป็นภาคี อีกทั้งผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับอื่นขององค์การสหประชาชาติด้วย

ข้อ 9 ผู้ต้องขังพึงมีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ที่มีอยู่ประเทศ โดยปราศจากรังเกียจเคียดแค้นที่จากการที่มีฐานะเป็นผู้ต้องขัง

4. หลักการเพื่อการคุ้มครองของบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก (Body of Principles for the Protection of all Persons under any form of Detention or Imprisonment 1988)⁸⁴

ข้อ 5 (1) หลักการฉบับนี้ใช้บังคับกับบุคคลทุกคนในประเทศนั้น โดยจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติตามความแตกต่างใด ๆ ในระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา

⁸³ชาติ ชัยเดชสุริยะ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และณัฐสา ฉัตรไพฑูริย์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 34*, น. 186.

⁸⁴ *พื้งอ้าง*, น. 122-125.

การนับถือหรือความเชื่อทางศาสนา ความคิดทางการเมืองหรือความคิดเห็นทางอื่น สัญชาติ แหล่งกำเนิดทางเผ่าพันธุ์หรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน ทางกำเนิดหรือทางอื่น

ข้อ 6 การกระทำทรมาณ การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นจะกระทำมิได้ และไม่ว่าจะมีพฤติการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็ไม่ให้นำมาเป็นข้ออ้างว่ามีความชอบธรรมในการกระทำทรมาณ การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น

ข้อ 14 กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้หนึ่งไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในประเทศที่ตนถูกจับกุม คุมขัง หรือจำคุก ผู้นั้นมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือเพื่อแปลข้อความเกี่ยวกับรายละเอียด ข้อมูลที่ผู้นั้นมีสิทธิทราบ (เหตุผลของการจับกุม ข้อกล่าวหา รายละเอียดและเหตุผลของคำสั่งที่ให้คุมขังหรือจำคุกผู้หนึ่ง สิทธิตามกฎหมายและวิธีการใช้สิทธินั้น) ให้เป็นภาษาที่ผู้หนึ่งสามารถเข้าใจได้ รวมทั้งจัดให้มีล่ามที่จะช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้หนึ่งกับที่ปรึกษากฎหมายของผู้หนึ่งตามความจำเป็นด้วย⁸⁵

ข้อ 19 ผู้ต้องขังพึงได้รับการจัดให้ตรวจสุขภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ในทันทีที่มีการรับตัวผู้หนึ่งเข้าสู่สถานที่คุมขังหรือจำคุก อีกทั้งในเวลาหลังจากนั้น ในทุกเมื่อที่จำเป็น ทั้งนี้การจับบริการทางการแพทย์ให้แก่ผู้ต้องขังโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

ข้อ 24 ผู้ต้องขังพึงได้รับการจัดให้ตรวจสุขภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ในทันทีที่มีการรับตัวผู้หนึ่งเข้าสู่สถานที่คุมขังหรือจำคุก อีกทั้งในเวลาหลังจากนั้น ในทุกเมื่อที่จำเป็น ทั้งนี้การจับบริการทางการแพทย์ให้แก่ผู้ต้องขังโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

ข้อ 25 ผู้ต้องขังหรือที่ปรึกษาของผู้หนึ่งพึงมีสิทธิร้องขอ หรือยื่นคำร้องต่อองค์กรศาลหรือองค์กรอื่นเพื่อเรียกร้องให้มีหน่วยบริการทางการแพทย์อื่นเข้าไปตรวจสุขภาพหรือวินิจฉัยอาหารของคนใหม่ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่คุมขังหรือเรือนจำนั้นด้วย

ข้อ 26 การตรวจอาการหรือสุขภาพของผู้ต้องขังจะต้องมีการบันทึกหลักฐานโดยระบุชื่อของแพทย์ที่ทำการตรวจและผลการตรวจนั้นเพื่อให้มีการตรวจสอบได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องของกฎหมายภายในประเทศนั้น

ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนดาลา” ได้รับการรับรองเป็นมาตรฐานสากลใหม่ในการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกคุมขังทั่วโลก โดยเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2558 คณะมนตรีว่าด้วยเรื่องป้องกันอาชญากรรมและยุติธรรมทางอาญา กรุงเวียนนา ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)(มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ได้รับรอง

⁸⁵ เพิ่งอ้าง, น. 100.

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ฉบับใหม่) ที่เรียกว่า “ข้อกำหนดแมนดาลา” จำนวน 122 ข้อ⁸⁶ มีผลให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาตินำไปใช้ในการปรับปรุงสภาพผู้ต้องขังในประเทศไทยให้ได้มาตรฐานสากล โดยมีการแก้ไขประเด็นหลัก ๆ ดังนี้⁸⁷

1. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง
2. การให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพในสถานที่คุมขัง
3. การลงโทษทางวินัยและการลงทัณฑ์ รวมทั้งบทบาทเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ การขังเดี่ยว และการอดอาหาร
4. การสืบสวนสอบสวนกรณีการเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัว รวมทั้งกรณีที่มีกา ร้องเรียนเรื่องการทรมาน ปฏิบัติและการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรม
5. การคุ้มครองผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ
6. การเข้าถึงความยุติธรรม
7. ขั้นตอนการร้องเรียนและการตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว
8. แก้ไข ข้อความ ความหมายของคำที่ล้าสมัยในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำฉบับปี

1950

9. การอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจข้อกำหนดฉบับใหม่ปี 2015 ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ส่วนที่ 4 การแยกผู้ต้องขัง หมวด 3 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในข้อ 47 ถึงข้อ 49 ว่า

ข้อ 47 นักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในชั้นต่ำ เมื่อเลื่อนขึ้นไปอยู่ในชั้นสูงขึ้นไปย่อมได้รับ ประโยชน์ในชั้นที่ได้ เลื่อนขึ้นไปอยู่ และกลับกัน กล่าวคือ นักโทษเด็ดขาดในชั้นสูงที่ถูกทดลองมา อยู่ในชั้นต่ำย่อมจะต้องเสียประโยชน์ในชั้นสูงที่ตนได้รับอยู่ก่อนและมารับการปฏิบัติ ตลอดจน ความสะดวกในชั้นต่ำที่ตนต้องเข้าอยู่ใหม่

ข้อ 48 ผู้ต้องขังที่มีความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษจะได้รับการพิจารณาผ่อนผันให้ ความสะดวกในอันดับต่าง ๆ หรืออาจได้รับการพิจารณาเลื่อนชั้นให้ แล้วแต่กรมราชทัณฑ์พิจารณา เห็นสมควรแก่ความชอบและคุณประโยชน์อันเกิดแก่ราชการ

ข้อ 49 คนต้องขังและคนฝากให้ได้รับความสะดวกตามที่อธิบดีกำหนดไว้

⁸⁶United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Mandela Rules) E/CN.15/2015/L.6/Rev.1

⁸⁷ข้อกำหนดขั้นต่ำของยูเอ็นในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://prachatai.com/journal/2015/12/63108>

2.3.3 มาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

การจัดการกับผู้ต้องขังชาวต่างชาตินั้น นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของที่บัญญัติใช้ในประเทศไทยกับผู้ต้องขังโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงกฎและข้อเสนอแนะระหว่างประเทศที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติด้วย เพื่อให้การปฏิบัติเป็นสากลและไม่ละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน

องค์การสหประชาชาติได้ชี้แจงไว้ในกฎและข้อเสนอแนะระหว่างประเทศว่า กฎและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการจัดวางหลักการและวิธีปฏิบัติที่ดีในการดูแลผู้ต้องขังและการบริหารจัดการทั่วไปของหน่วยงานราชทัณฑ์เท่านั้น การนำไปใช้จึงต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการเรือนจำ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำ และเงื่อนไขทางด้านกฎหมาย สังคม เศรษฐกิจ และสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศนั้นด้วย โดยผู้ศึกษาพบว่า มีกฎและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลา - Mandela Rules) ได้ระบุข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในข้อ 61 – ข้อ 62⁸⁸

ข้อกำหนด 61⁸⁹

1. ผู้ต้องขังต้องได้รับโอกาส เวลา และการอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการเยี่ยม และในการสื่อสารและปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายที่ตนเลือก หรือผู้ให้บริการด้านกฎหมาย โดยไม่ชักช้า ไม่มีการลอบฟังข้อมูลหรือไม่มีการตัดข้อความใด ๆ และให้เป็นการสื่อสารอย่างเป็นความลับโดยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะประเด็นด้านกฎหมายใด ๆ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับกฎหมายในประเทศที่บังคับใช้อยู่ การปรึกษาหารือนั้นอาจกระทำในลักษณะที่อยู่ในสายตาของเจ้าพนักงานเรือนจำ แต่ต้องไม่ได้ยินข้อความในการปรึกษานั้น

2. กรณีที่ผู้ต้องขังไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ ผู้บริหารเรือนจำต้องอำนวยความสะดวกในการที่ผู้ต้องขังจะเข้าถึงบริการล่ามที่มีความสามารถและเป็นอิสระ

3. ผู้ต้องขังควรสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

ข้อกำหนด 62

1. ผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ต้องได้รับการอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสื่อสารกับตัวแทนทางการทูตและกงสุลของรัฐที่ตนเป็นพลเมือง

2. ผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนชาติของรัฐที่ไม่มีตัวแทนทางการทูตและกงสุลอยู่ในประเทศนั้น หรือกรณีที่เป็นผู้ลี้ภัยหรือผู้ไร้รัฐ จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกเช่นเดียวกันในการสื่อสาร

⁸⁸ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev.1

⁸⁹ เพิ่งอ้าง, น. 28.

กับตัวแทนทางการทูตของรัฐนั้น ซึ่งทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของตน หรือหน่วยงานระดับประเทศหรือระหว่างประเทศใด ๆ ที่มีภารกิจในการคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น

2) ข้อเสนอแนะพื้นฐานระหว่างประเทศในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ (The Basic International Recommendations on the Treatment of Foreign Prisoners) และคณะกรรมการสหประชาชาติด้านการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม (The United Nations Committee on Crime Prevention and Control) ได้รับข้อเสนอแนะพื้นฐานระหว่างประเทศในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ (Model agreement on the transfer of foreign prisoners and recommendations for the treatment of foreign prisoners) ในปีค.ศ. 1984 ซึ่งมีทั้งหมด 9 ข้อ⁹⁰ ดังนี้

1. การจัดสถานที่คุมขังให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่ควรพิจารณาจากสัญชาติของผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียว
2. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับโอกาสในการศึกษา การทำงาน และการฝึกวิชาชีพ เช่นเดียวกับผู้ต้องขังในชาตินั้น
3. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับการพิจารณาเพื่อรับมาตรการอื่นแทนการจำคุก และการพักโทษหรือวิธีการอื่น ๆ ในการเลี่ยงการจำคุก ตามหลักการเดียวกับผู้ต้องขังในชาตินั้น
4. ในทันทีที่เข้าเรือนจำ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบเรือนจำ และกฎอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นลายลักษณ์อักษร และในภาษาที่เขาสามารถเข้าใจได้
5. คำสอนและการปฏิบัติทางศาสนาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับการเคารพ
6. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับการชี้แจงโดยไม่ล่าช้า เกี่ยวกับสิทธิในการติดต่อกับทนายและข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับสถานะของเขา เรือนจำควรติดต่อสถานทูตหรือกงสุล ในกรณีที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติต้องการรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานดังกล่าว
7. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม ในภาษาที่เขาเข้าใจ เวลาที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ด้านการฟื้นฟู รวมทั้งในเรื่องอื่น ๆ เช่น การยื่นคำร้องการขอที่พักเป็นพิเศษ การขออาหารพิเศษ และการขอพบผู้แทนทางศาสนา
8. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับการอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับครอบครัว และหน่วยงานชุมชน โดยได้รับโอกาสในการเยี่ยมและติดต่อ
9. ข้อตกลงแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีในการดูแลและช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่ได้รับการรอลงอาญาหรือการพักการลงโทษ ควรคำนึงถึงการแก้ปัญหาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในนั้น ๆ

⁹⁰ จูานิส ศรียะพันธ์, “การจัดการกับผู้ต้องขังต่างชาติ หลักสูตรนักรับบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์,” รุ่นที่ 48, (วิทยาลัยนักรับบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., 2549), น. 17.

3) สนธิสัญญาการโอนนักโทษ (Convention on the Transfer of Sentenced Persons) การโอนนักโทษจะกระทำได้อีกต่อเมื่อทั้งสองประเทศมีสนธิสัญญาการโอนนักโทษต่อกันเท่านั้น ไม่อาจใช้หลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการโอนตัวนักโทษเค็ดขาดระหว่างประเทศมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2533 ซึ่งสนธิสัญญาการโอนนักโทษฉบับแรกที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับต่างประเทศ คือ สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ว่าด้วยความร่วมมือในการดำเนินการลงโทษทางอาญา ต่อมามีการบัญญัติเรื่องการโอนนักโทษ ไว้ในพระราชบัญญัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคืออาญา พ.ศ. 2527 ซึ่งมีการหลักเกณฑ์ในการโอนนักโทษ ดังนี้

1. ประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนจะต้องมีสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษา
2. การโอนนักโทษจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศผู้โอนกับประเทศผู้รับโอนและนักโทษซึ่งจะได้รับการโอน
3. ความผิดที่นักโทษไทยหรือนักโทษต่างประเทศได้รับโทษอยู่ต้องเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายของประเทศผู้รับโอน (Double criminality) แต่ความข้อนี้นี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สนธิสัญญาระหว่างประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนมิได้กำหนดข้อความดังกล่าวไว้ หรือมีเงื่อนไขกำหนดไว้เป็นประการอื่น เช่น นักโทษไทย ต้องคำพิพากษาศาลของประเทศซาอุดีอาระเบีย ให้ลงโทษจำคุก ในความผิดฐานดื่มสุราหรือฐานเที่ยวโสเภณี ซึ่งไม่เป็นความผิดในประเทศไทย ตามหลักแล้วจะโอนนักโทษไม่ได้ แต่ถ้าหากสนธิสัญญากำหนดเงื่อนไขให้มีการโอนนักโทษกันได้แล้วก็สามารถดำเนินการได้
4. นักโทษซึ่งจะได้รับการโอนต้องไม่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในความผิดอื่น หรืออยู่ในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในประเทศผู้โอน
5. การโอนนักโทษจะทำให้เกิดผลดีหรือเป็นประโยชน์แก่นักโทษผู้นั้น
6. การโอนนักโทษจะมีผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรมและความรู้สึกของประชาชนในประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนเพียงใดหรือไม่เมื่อคำนึงถึงลักษณะและความรุนแรงของการกระทำความผิด⁹¹

การโอนนักโทษเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมมือระหว่างประเทศทางคดีอาญาโดยมีรากฐานอยู่บนหลักมนุษยธรรมและเมตตาธรรม เพื่อให้ผู้กระทำความผิดในต่างประเทศได้มีโอกาส

⁹¹ มาตรา 6 พระราชบัญญัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคืออาญา พ.ศ. 2527.

กลับไปปรับโทษต่อในประเทศของตนซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่ตนคุ้นเคย ให้อยู่ใกล้ชิดกับญาติพี่น้องที่จะมีโอกาสมาเยี่ยมเยียน⁹²

4) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการกงสุล (Vienna Convention on Consular Relations)⁹³

ข้อ 36 การสื่อสารและการติดต่อกับคนชาติของรัฐผู้ส่ง

1. เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติหน้าที่ทางกงสุลในส่วนเกี่ยวกับคนชาติของรัฐผู้ส่ง

(ก) เจ้าพนักงานกงสุลจะมีเสรีภาพที่จะสื่อสารและเข้าถึงคนชาติของรัฐผู้ส่งคนชาติของรัฐผู้ส่งจะมีเสรีภาพเช่นเดียวกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับการสื่อสารและการเข้าถึงเจ้าพนักงานกงสุลของรัฐผู้ส่ง

⁹²ประสพสุข บุญเดช, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 19.

⁹³ Handbook for prison staff. SECOND EDITION. P.108

1. With a view to facilitating the exercise of consular functions relating to nationals of the sending State:

(a) consular officers shall be free to communicate with nationals of the sending State and to have access to them. Nationals of the sending State shall have the same freedom with respect to communication with and access to consular officers of the sending State;

(b) if he so requests, the competent authorities of the receiving State shall, without delay, inform the consular post of the sending State if, within its consular district a national of that State is arrested or committed to prison or to custody pending trial or is detained in any other manner. Any communication addressed to the consular post by the person arrested, in prison, custody or detention shall also be forwarded to the said authorities without delay. The said authorities shall inform the person concerned without delay of his rights under this sub-paragraph;

(c) consular officers shall have the right to visit a national of the sending State who is in prison, custody or detention, to converse and correspond with him and to arrange for his legal representation. They shall also have the right to visit any national of the sending State who is in prison, custody or detention in their district in pursuance of a judgement. Nevertheless, consular officers shall refrain from taking action on behalf of a national who is in prison, custody or detention if he expressly opposes such action.

2. The rights referred to in paragraph 1 of this Article shall be exercised in conformity with the laws and regulations of the receiving State, subject to the proviso, however, that the said laws and regulations must enable full effect to be given to the purposes for which the rights accorded under this Article are intended.

(ข) ถ้าคนชาติของรัฐผู้ส่งร้องขอ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของรัฐผู้ส่งจะต้องแจ้งให้สถานทำการทางกงสุลของรัฐผู้ส่งทราบ โดยไม่ชักช้า ถ้าคนชาติของรัฐนั้นถูกจับกุม หรือถูกขังไว้เรือนจำ หรือถูกควบคุมตัวระหว่างการเดินทาง คดี หรือถูกกักขังในลักษณะอื่นใด ภายในเขตกงสุล การสื่อสารใดที่มีถึงสถานทำการทางกงสุลโดยบุคคลที่ถูกจับกุมที่อยู่ในเรือนจำ ที่ถูกควบคุม หรือที่ถูกกักขังนั้น เจ้าหน้าที่ ดังกล่าวจะต้องส่งต่อไปโดยไม่ชักช้าด้วย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบโดยไม่ชักช้าถึงสิทธิของบุคคลผู้นั้นตามอนุ วรรคนี้

(ค) เจ้าพนักงานกงสุลมีสิทธิของเข้าเยี่ยมคนชาติของรัฐผู้ส่งซึ่งอยู่ในเรือนจำ ถูกควบคุมหรือถูกกักขัง สนทนาและติดต่อทาง หนังสือกับคนชาติดังกล่าว และจัดให้มีผู้แทนทางกฎหมายของบุคคลเช่นว่านี้ เจ้าพนักงานกงสุลมีสิทธิเข้าเยี่ยมคนชาติของรัฐผู้ส่งคนใดซึ่งอยู่ในเรือนจำ ถูกควบคุม หรือถูกกักขังในเขตของตนตามคำพิพากษาของศาลด้วย อย่างไรก็ตาม เจ้าพนักงานกงสุลต้องงดเว้นการดำเนินการแทน คนชาติซึ่งอยู่ในเรือนจำถูกควบคุม หรือถูกกักขัง ถ้าคนชาติผู้นั้น คัดค้านการกระทำเช่นว่านั้นโดยชัดเจน

2. สิทธิที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ จะต้องใช้ให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับของรัฐผู้รับ ภายใต้เงื่อนไขว่า กฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวต้องให้ผลอย่างเต็มที่ต่อความมุ่งประสงค์ที่ได้มุ่งประสาสิทธิไว้ตามข้อนี้

5. คำแนะนำฉบับ R (84) 12 คณะกรรมการรัฐมนตรีสภายุโรป, ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษต่างประเทศ⁹⁴

ข้อที่ 13 นักโทษชาวต่างประเทศ ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของประเทศที่รับโทษอยู่ได้ทั้งหมด และเงื่อนไขเหล่านั้น เป็นมากกว่าการคุมขังโดยทั่วไป เจ้าหน้าที่ควรได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

5) ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีโทษการคุมขังสำหรับ ผู้กระทำผิดความผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders, the Bangkok Rules)

ในปลายปี ค.ศ. 2010 มีประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65 ได้ให้ความเห็นชอบข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีโทษการคุมขังสำหรับ

⁹⁴Council of Europe, Committee of Ministers, Recommendation No. R (84) 12 Concerning Foreign Prisoners

Article 13. Foreign prisoners, who in practice do not enjoy all the facilities accorded to nationals and whose conditions of detention are generally more difficult, should be treated in such a manner as to counterbalance, so far as may be possible, these disadvantages

ผู้กระทำความผิดหญิง⁹⁵ เพราะตระหนักถึงความต้องการที่แตกต่างของผู้ต้องขังหญิง ซึ่งใช้บังคับกับผู้ต้องขังหญิงทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง รวมไปถึงเรื่องเชื้อชาติด้วย ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่ต้องขังอยู่ในประเทศไทย จึงย่อมได้รับประโยชน์จากข้อกำหนดนี้ด้วย โดยในส่วนของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่มีการกำหนดในข้อกำหนดนี้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อกำหนด 2⁹⁶

1. ต้องให้ความสนใจที่เพียงพอต่อขั้นตอนการรับตัวหญิงและเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากความเปราะบางของพวกเธอในเวลานั้น ผู้ต้องขังหญิงซึ่งมาถึงใหม่ต้องได้รับโอกาสในการติดต่อญาติ ให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ข้อกำหนดและกฎของเรือนจำ วิธีการบริหารเรือนจำและสถานที่ที่สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อต้องการและในกรณีที่เป็นชาวต่างชาติ ต้องมีโอกาสดูแลผู้แทนของกงสุลด้วย

2. ก่อนที่จะมีการรับตัว หญิงซึ่งมีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตรจะต้องได้รับอนุญาตให้ได้รับการระงับการคุมขังชั่วคราวเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับเด็ก เมื่อใดก็ตามหากเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

จากข้อกำหนดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าควรให้ความสำคัญกับผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติ ในที่จะต้องมีโอกาสในการติดต่อกับผู้แทนของกงสุล เพื่อรับทราบรายละเอียดต่าง ๆ ระหว่างที่ต้องถูกคุมขังในเรือนจำ และการขอความช่วยเหลือกับผู้แทนของกงสุล ในเรื่องอื่น ๆ

และข้อกำหนด 66⁹⁷ ว่า ต้องใช้ความพยายามสูงสุดเพื่อให้สัตยาบันแก่นุสัจญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร⁹⁸ และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กอันเป็นบทเพิ่มเติมสนับสนุนอนุสัญญานั้น⁹⁹ เพื่อที่จะนำบทบัญญัติต่าง ๆ ดังกล่าวมาบังคับใช้อย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดความคุ้มครองขั้นสูงสุดแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์เพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อซ้ำสองของผู้หญิงต่างชาติจำนวนมาก

เห็นได้ว่า ปัญหาผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เป็นสิ่งที่พึงตระหนักถึงความจำเป็นในการเข้าไปในคุ้มครองดูแล และให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้พวกเขาซึ่งถือว่าเป็นคนชายขอบของประเทศแล้ว

⁹⁵ สำนักงานศาลยุติธรรม, ศาลกับกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง, (กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง, ม.ป.ป.), น. 9.

⁹⁶ เพิ่งอ้าง, น. 24.

⁹⁷ เพิ่งอ้าง, น. 97.

⁹⁸ สำนักงานศาลยุติธรรม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 95, น. 97.

⁹⁹ เพิ่งอ้าง, น. 97.

ยังมีความบกพร่องในเรื่องปัญหาการสื่อสารระหว่างที่ต้องขังอยู่ในประเทศไทยด้วย การให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งตามข้อกำหนดนี้ ได้เล็งเห็นความสำคัญ ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือในการติดต่อกับสถานกงสุลหรือผู้แทนทางการทูต และการปัญหาการค้ำมนุษย์ ในเรื่องแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะประเทศที่มีแรงงานย้ายถิ่นจำนวนมาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนนี้ส่วนหนึ่งสามารถอธิบายได้ว่ามาจากมาตรการลงที่เพิ่มขึ้นซึ่งรับเอามาต่อต้าน “ชาวต่างด้าว” ในประเทศ ผู้หญิงที่ถูกค้ำมนุษย์พบว่าตนเองอยู่หลังกรงขัง ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญาที่ขัดกับศีลธรรมของสาธารณะชน การเป็น โสเภณี หรือการฝ่าฝืนระเบียบการเข้าเมือง แม้ว่าพวกเขาเองเป็นเหยื่อความยากจน ค้ำมนุษย์ที่หลอกลวง การบังคับขู่เข็ญ และการแสวงหาประโยชน์¹⁰⁰

หลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม ปีพุทธศักราช 2527 มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ต่าง ๆ หลายประการดังนี้¹⁰¹

หลักเกณฑ์ที่ 1

การควบคุมผู้ต้องขังชาวต่างประเทศไว้ในเรือนจำ ไม่ควรคำนึงถึงแต่เฉพาะเรื่องสัญชาติของผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียว แม้ว่าการจัดให้ผู้ต้องขังที่มีสัญชาติ ภาษาและวัฒนธรรมเดียวกัน ได้อยู่ร่วมกัน อาจช่วยบรรเทาความรู้สึกโดดเดี่ยวของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ แต่ก็ควรคำนึงถึงเรื่องความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการติดต่อกับผู้ต้องขังและสถานที่ที่ผู้ต้องขังจะประกอบกิจกรรม เพราะเรื่องดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้ต้องมีการแยกคุมผู้ต้องขังไว้ในหลายเรือนจำหรือหลายอาคาร

หลักเกณฑ์ที่ 2

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศควรได้รับสิทธิในการเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้เป็นทางเลือกแทนการจำคุก รวมถึงควรมีสิทธิในการได้รับการพักการลงโทษ และสิทธิในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปล่อยตัวเช่นเดียวกับผู้ต้องขังของประเทศนั้น ๆ โดยปกติผู้ต้องขังส่วนมากจะมีครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังด้านค่าใช้จ่ายหรือด้านที่พักอาศัยหลังจากการปล่อยตัว แต่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศอาจจะเสียโอกาสในการได้รับการพักการโทษหรือการปล่อยตัว เนื่องจากขาดผู้ให้การสนับสนุนในด้านดังกล่าว

¹⁰⁰ เฟิงอ๋าง, น. 97.

¹⁰¹ พิสรุจ พินิจ, “การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังเด็ดขาดชาวไทยและผู้ต้องขังเด็ดขาดชาวต่างประเทศในเรือนจำกลางคลองเปรม, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น. 58-60.

หลักเกณฑ์ที่ 4

หลักจากที่มีการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เรือนจำควรแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบเกี่ยวกับ กฎหรือข้อปฏิบัติของเรือนจำ โดยการแจ้งดังกล่าวต้องใช้ภาษาที่ผู้ต้องขังสามารถเข้าใจได้อย่างดี แต่การที่มีผู้ต้องขังมากมายหลายสัญชาติในควบคุมดูแลอาจก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคด้านการจัดหา ล่ามหรือผู้ที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องได้ครบทุกภาษา เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว เรือนจำอาจจะ จัดส่งคู่มือเกี่ยวกับกฎหรือข้อปฏิบัติของเรือนจำไปยังรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ รวมถึง มหาวิทยาลัยและองค์การการค้าในต่างประเทศ และถ้าเป็นไปได้ คู่มือดังกล่าวได้รับการแปลเป็น ภาษาที่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศสามารถเข้าใจนำไปใช้ได้

หลักเกณฑ์ที่ 5

การนับถือศาสนาหรือธรรมเนียมปฏิบัติทางศาสนาของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ ควรได้รับการเคารพและคำนึงถึง เนื่องจากการละเลยไม่ให้ความเคารพต่อธรรมเนียมปฏิบัติทาง ศาสนาของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศอาจก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายภายในเรือนจำได้ แต่ต้อง พึงระวังในบางกรณีที่ผู้ต้องขังอาจนำเรื่องศาสนามาใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด เพื่อที่จะได้มาซึ่งสิทธิ บางประการที่ขัดต่อกฎของเรือนจำ นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชนกลุ่มน้อย หรือ กับกลุ่มศาสนาต่าง ๆ ในชุมชนจะช่วยลดปัญหาและช่วยให้เข้าใจศาสนาและธรรมเนียมปฏิบัติของ ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

หลักเกณฑ์ที่ 6

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศควรได้รับแจ้งเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการเยี่ยมจากตัวแทน ทางการทูตตามสัญชาติของตน รวมถึงได้รับแจ้งเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ถ้า ผู้ต้องขังต้องการความช่วยเหลือจากตัวแทนทางการทูต เรือนจำควรทำหน้าที่แจ้งให้ตัวแทนทางการ ทูตทราบทันทีเกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้ต้องขังที่ไม่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลตามสัญชาติของ ตนตั้งอยู่ในประเทศที่ตองโทษ ควรจะต้องได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับสถานเอกอัครราชทูตหรือ สถานกงสุลอื่นที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบแทน นอกจากนี้เรือนจำต้องทำหน้าที่ติดต่อกับตัวแทน การทูตให้โดยทันทีที่ผู้ต้องขังร้องขอ

หลักเกณฑ์ที่ 7

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ ควรจะต้องได้รับความช่วยเหลือตามความเหมาะสมในเรื่อง เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล โปรแกรมต่าง ๆ รวมถึงการร้องทุกข์ สถานที่ถูกคุมขัง อาหารพิเศษ การนับถือศาสนา และเรื่องคำแนะนำต่าง ๆ การจัดหาเจ้าหน้าที่ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องขัง ในช่วงระยะเวลาที่ผู้ต้องขังต้องการถือเป็นเรื่องสำคัญ นอกจากนี้ เรือนจำควรมีการทำมาตถก

รวมมือและขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนที่สามารถช่วยให้บริการกับผู้ต้องขังได้ เช่น บริษัทท่องเที่ยวต่างชาติที่อาจจะให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังในการติดต่อกับตำรวจ

หลักเกณฑ์ที่ 8

ควรมีการอำนวยความสะดวก อันเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังชาวต่างชาติกับครอบครัวและตัวแทนของชุมชนต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีการเยี่ยมและการติดต่อทางจดหมาย ทั้งนี้ ต้องกระทำภายใต้ความยินยอมของผู้ต้องขัง นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้กับองค์การสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังด้วย แต่ก็ต้องพึงระวังว่าการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ต้องขังดังกล่าวว่าจะครอบคลุมกับจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมดในความควบคุมได้หรือไม่

หลักเกณฑ์ที่ 9

การทำความตกลงร่วมมือแบบทวิภาคี หรือพหุภาคี ในการให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังต่างประเทศที่อยู่ระหว่างการรอลงอาญา หรือพักการลงโทษ เป็นการช่วยแก้ปัญหาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ แต่ไม่ควรคำนึงแค่การแก้ไขปัญหาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยการทำสนธิสัญญาหรือความตกลงร่วมมือแบบทวิภาคี หรือพหุภาคีเท่านั้น การแสวงหาความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญที่เรือนจำต้องดำเนินการเช่นกัน

2.4 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย

ในส่วนของการปฏิบัติเกี่ยวกับผู้ต้องขังชาวต่างชาตินั้น ได้มีพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530¹⁰² กล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติสำหรับนักโทษที่มีสัญชาติไทย ซึ่งรับโทษอยู่ต่างประเทศ เนื่องจากกระทำความผิดอยู่ต่างประเทศ และนักโทษผู้ไม่มีสัญชาติไทย

¹⁰² พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการ ตามคำพิพากษาคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ประเทศผู้โอน” หมายความว่า ประเทศที่ส่งนักโทษไปยังประเทศผู้รับโอน

“ประเทศผู้รับโอน” หมายความว่า ประเทศที่รับนักโทษจากประเทศผู้โอน

“นักโทษไทย” หมายความว่า บุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะมีสัญชาติอื่นด้วยหรือไม่ก็ตามซึ่งต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่สุดให้ลงโทษและกำลังรับโทษอยู่ในต่างประเทศ”

“นักโทษต่างประเทศ” หมายความว่า “บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่สุดให้ลงโทษและกำลังรับโทษอยู่ในราชอาณาจักร

“โทษ” หมายความว่า “จำคุก กักขัง และหมายความรวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัย การคุมความประพฤติ วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การพักการลงโทษ การพักการกักกัน และการลดวันต้องโทษด้วย

ซึ่งรับโทษอยู่ในประเทศ เนื่องจากกระทำผิดในประเทศไทย โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดมาตรการให้มีการโอนตัวนักโทษดังกล่าวไปรับโทษที่ประเทศซึ่งนักโทษนั้นมีสัญชาติอยู่ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการที่แต่ละประเทศจะได้ให้การอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิดที่มีสัญชาติของประเทศตนให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป¹⁰³ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 12 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ในเรื่องศาสนา ซึ่งทางเรือนจำจะมีผู้ต้องขังหลายศาสนา จึงมีการนำอนุศาสนาจารย์มาประกอบพิธีกรรมทางลัทธิศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์ ฮินดู ส่วนผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สามารถนำหนังสือที่เป็นคำสอนและคำอธิบายพิธีกรรมทางศาสนาไว้ในความครอบครองได้

ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 12 ออกตามความให้มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเทศ โดยมีสาระสำคัญดังนี้¹⁰⁴

ข้อ 1 บรรดาผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดบังคับต่างประเทศนั้น จักได้รับการเลี้ยงดูเช่นเดียวกันกับผู้ต้องขังที่สังกัดบังคับสยาม

ข้อ 2 การจัดอาหารเลี้ยงนั้น พึงถือความเสมอภาคเป็นหลักปฏิบัติ คือ จัดเลี้ยงอย่างเดียวกันสำหรับผู้ต้องขังโดยทั่วไป

การจัดอาหารอย่างอื่นเลี้ยงผิดแผกไปจากที่กล่าวมาในวรรคก่อน พึงกระทำในกรณีต่อไปนี้

ก. เมื่อปรากฏชัดว่าอาหารที่จัดเลี้ยงผู้ต้องขังโดยทั่ว ๆ ไปนั้นขัดต่อลัทธิศาสนาของผู้ต้องขัง

ข. เมื่อปรากฏโดยชัดเจนว่า ความเคยชินอันเป็นชนบประเพณีหรือการปฏิบัติ โดยเฉพาะของผู้ต้องขังมานานั้น อาหารจัดเลี้ยงผู้ต้องขังโดยทั่ว ๆ ไปขัดแย้งถึงแก่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะผ่อนผัน

ข้อ 4 ผู้ต้องขังสังกัดบังคับต่างประเทศที่มีได้นับถือพระพุทธรศาสนาอื่น พึงจัดเลี้ยงอย่างเดียวกันกับผู้ต้องขังในสังกัดบังคับสยามที่ถือศาสนาเดียวกัน

¹⁰³ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อ้าวแล้ว เจริญรอกที่ 68*, น. 205-206.

¹⁰⁴ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 12 เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเทศ.

พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ.2527 ซึ่งกล่าวถึงหลักเกณฑ์การโอนตัวนักโทษกลับไปโทษต่อในประเทศที่มีสัญชาติ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

การโอนตัวนักโทษในเรือนจำกลับไปรับโทษในประเทศที่มีสัญชาตินั้น ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยทำเรื่องผ่านทางกรมการกงสุลของประเทศที่มีสัญชาติ ลงนามในคำร้องว่าต้องการโอนตัวกลับไปรับโทษในประเทศที่มีสัญชาติ โดยมีเอกสารประกอบการพิจารณาได้แก่ หลักฐานแสดงสัญชาติ สำเนาคำพิพากษาทุกชั้นศาล สำเนาหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ทะเบียนประวัติการต้องโทษจากกรมราชทัณฑ์ ในกรณีทำความดีความชอบ ใบรับรองแพทย์ กรณีเจ็บป่วย พิการ การประเมินสภาวะทางจิตใจและอารมณ์ หนังสือรับรองจากประเทศผู้รับโอน ระบุข้อมูลการลงโทษผู้ต้องขังหลังจากโอนตัวกลับประเทศ โดยกระทรวงต่างประเทศจะพิจารณานำส่งคำร้องและเอกสารหลักฐานดังกล่าวไปกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ¹⁰⁵

ซึ่งการโอนตัวนักโทษต่างประเทศนั้น นอกจากต้องมีสนธิสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ยังได้กำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการโอนตัวไว้อย่างชัดเจน ได้แก่

1. ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้ลงโทษและกำลังรับโทษอยู่ในประเทศไทย
2. ต้องรับโทษจำคุกในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 4 ปีแล้วแต่อย่างไรจะน้อยกว่า ขณะเดียวกันยังต้องรับโทษที่เหลืออยู่นั้นไม่น้อยกว่า 1 ปี นับจากวันที่รับคำร้อง
3. สำหรับนักโทษต้องคดีอาชญากรรมที่ศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตขึ้นไป ต้องรับโทษในประเทศไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 8 ปีและ
4. ต้องมิใช่นักโทษในความผิดขององค์พระมหากษัตริย์ ความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือสมบัติที่มีค่าทางศิลปะของชาติ

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า จำนวนนักโทษชาวต่างประเทศ ที่ได้รับอนุญาตให้โอนกลับไปรับโทษในประเทศที่มีสัญชาติ จำนวน 26 คน ซึ่งถ้าเทียบกับจำนวนนักโทษชาวต่างชาติในปีเดียวกัน ทำให้เห็นว่านักโทษชาวต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้โอนตัวกลับไปรับโทษในประเทศที่มี

¹⁰⁵ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ว่าด้วยการยื่นคำขอโอนนักโทษ และการดำเนินการรับมอบ ส่งมอบนักโทษ พ.ศ.2529 ลงวันที่ 29 เมษายน 2529 ข้อ 4.

สัญชาติ คิดเป็นร้อยละ 0.1 เท่านั้น¹⁰⁶ จึงจะเห็นได้ว่าผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ไม่ได้รับทราบข้อมูลหรือโอกาสในการโอนกลับประเทศ

นอกจากนี้ภายในกรมราชทัณฑ์ มีแนวทางปฏิบัติซึ่งใช้บังคับกับเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ดังนี้¹⁰⁷

1. ขั้นตอนการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

1.1 กรมราชทัณฑ์มีหนังสือสั่งการที่ ยช 0705/252 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 กำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างประเทศไว้ในกรอบควบคุม ดังนี้

1) เรือนจำ/ทัณฑสถานที่ได้รับตัวผู้ต้องขังชาวต่างประเทศเข้าใหม่ไว้ในกรอบควบคุม ยกเว้นกรณีการรับตัวผู้ต้องขังย้ายเรือนจำ ให้ดำเนินการแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลของผู้ต้องขังสัญชาติดังกล่าว ให้ทราบโดยทันที โดยระบุชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หากมี) สัญชาติ โทษฐาน และกำหนดโทษ ทั้งนี้ หากเรือนจำ/ทัณฑสถาน เป็นผู้เก็บรักษาหนังสือเดินทางของผู้ต้องขัง ให้ส่งสำเนาหนังสือเดินทางหรือแจ้งหมายเลขหนังสือเดินทางให้สถานทูต/สถานกงสุลทราบเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูล

2) กรณีที่ไม่มีสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลของผู้ต้องขังสัญชาตินั้น ๆ ในประเทศไทย ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน แจ้งรายละเอียดของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศตามข้อ 1) ให้กรมราชทัณฑ์ทราบโดยทันทีเพื่อจะได้ประสานงานไปยังกระทรวงการต่างประเทศต่อไป

1.2 กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งให้เรือนจำ/ทัณฑสถานที่ได้รับตัวผู้ต้องขังชาวต่างประเทศเข้าใหม่ไว้ในกรอบควบคุม จัดส่งรูปถ่ายผู้ต้องขังที่ชัดเจนให้แก่สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล หรือกรมราชทัณฑ์ แล้วแต่กรณีเพื่อความชัดเจนในการตรวจสอบบุคคลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 ในกรณีที่ไม่สามารถจัดส่งสำเนาหนังสือเดินทาง หรือแจ้งหมายเลขหนังสือเดินทางของผู้ต้องขังให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล หรือกรมราชทัณฑ์ทราบได้ เนื่องจากหนังสือเดินทางถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยึดเป็นของกลางตั้งแต่ชั้นจับกุมนั้น ให้เรือนจำ/ทัณฑสถานให้ผู้ต้องขังเขียนชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ทั้งของตน บิดามารดา และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นภาษาประจำชาติของตน ส่งไปพร้อมกับหนังสือแจ้งการรับตัวเพิ่มเติมจากเอกสารที่กำหนดข้างต้น

¹⁰⁶การคำนวณสัดส่วนของผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่ได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษในประเทศที่มีสัญชาติใช้ตัวเลขวันที่ 1 ตุลาคม 2558.

¹⁰⁷หนังสือกรมราชทัณฑ์ เรื่องข้อมูลผู้ต้องขังชาวต่างประเทศเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนางสาวมยุรี สุขประทีป เลขที่ ยช 0705.2 / 4633 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560.

2. การโภชนาการ

ในแต่ละวันผู้ต้องขังจะได้รับอาหารวันละ 3 มื้อ โดยมีคณะกรรมการกำกับดูแลคุณภาพอาหารสดและความสะอาดของภาชนะที่ใช้ปรุง รวมทั้งคำนึงถึงปริมาณ คุณภาพและคุณค่าทางโภชนาการ นอกจากนี้ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ได้จัดเตรียมอาหารสำหรับผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นการเฉพาะด้วย หนึ่ง หากผู้ต้องขังคนใดประสงค์จะซื้ออาหารรับประทานเอง สามารถซื้อได้ที่ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายในเรือนจำ โดยสามารถใช้จ่ายได้วันละไม่เกิน 300 บาท หรือตามที่กรมราชทัณฑ์/เรือนจำกำหนด

3. แนวทางการส่งอาหารประจำชาติเนื่องในโอกาสสำคัญและการส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศของสถานทูต/สถานกงสุล

กรมราชทัณฑ์มีหนังสือสั่งการ ที่ยธ 0705/1207 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 กำหนดแนวทางการส่งอาหารประจำชาติเนื่องในโอกาสสำคัญและการส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ ดังนี้

การส่งอาหารประจำชาติเนื่องในโอกาสสำคัญ และการส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติที่ผ่านมา คือ จะต้องมิได้รับรองจากสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล โดยมีรายละเอียดของอาหารและสิ่งของแนบมากับอาหารและสิ่งของที่จะส่งให้ผู้ต้องขังและให้เป็นดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถานในการพิจารณาอนุญาตตามความเหมาะสมและกฎระเบียบและมาตรการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำ ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งขอความร่วมมือไปยังสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล ให้พิจารณาจัดส่งอาหารและเฉพาะเทศกาลสำคัญ หรือในกรณีจำเป็น โดยแท้จริง และจัดส่งในปริมาณที่เหมาะสม สำหรับสิ่งของเครื่องใช้จะพิจารณาอนุญาตให้จัดส่งให้กับผู้ต้องขังเฉพาะกรณีที่สิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวไม่มีขายที่ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังของเรือนจำ/ทัณฑสถานเท่านั้น

4. การติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอกเรือนจำ

กรมราชทัณฑ์อนุญาตให้ผู้ต้องขังติดต่อกับญาติพี่น้องหรือบุคคลภายนอกเรือนจำได้ โดยติดต่อผ่านทางจดหมายการเยี่ยมปรกติ การเยี่ยมใกล้ชิด การเยี่ยมของสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล และทนายความ ซึ่งการอนุญาตให้ผู้ต้องขังติดต่อกับบุคคลภายนอกเรือนจำนั้น เป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย และหลักมนุษยธรรมที่กรมราชทัณฑ์ให้ความสำคัญตลอดมา โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความเครียดและความกังวลใจของผู้ต้องขัง โดยผู้เข้าเยี่ยมต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามกฎของกรมราชทัณฑ์และเรือนจำโดยเคร่งครัด

การรับ-ส่งจดหมายของผู้ต้องขังต่างชาติ

เนื่องจากการติดต่อทางจดหมายของผู้ต้องขังเป็นมาตรการหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายและหลักมนุษยธรรมซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถติดต่อกับญาติพี่น้องและครอบครัวและเป็นการลดความเครียดและความกังวลใจของผู้ต้องขังอีกทางหนึ่ง แต่ในทางกลับกันผู้ต้องขังบางรายใช้ช่องทางนี้ ในการนัดแนะกระทำการผิดกฎหมาย ดังนั้น การตรวจสอบข้อความของจดหมายผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการได้ จึงควรกำหนดแนวทางการรับ-ส่ง จดหมายผู้ต้องขังต่างชาติ ดังนี้

4.1 เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องตรวจสอบข้อความในจดหมายของผู้ต้องขังต่างชาติทุกฉบับก่อนส่งออกนอกเรือนจำ หรือส่งให้ผู้ต้องขังเพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการนัดแนะวางแผนแหกหักหลบหนีก่อความไม่สงบ หรือกระทำการผิดกฎหมายหรือมีข้อความให้ร้ายต่อเรือนจำและกรมราชทัณฑ์ โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจจดหมายลงชื่อในจดหมายทุกครั้งเพื่อเป็นหลักฐาน

ในกรณีที่เป็นภาษาต่างประเทศที่มีใช้ภาษาอังกฤษ ให้เรือนจำขอความร่วมมือสถานทูต/สถานกงสุล ที่ผู้ต้องขังมีสัญชาติตรวจสอบข้อความในจดหมายว่าไม่มีเนื้อความตามที่ได้กล่าวข้างต้น เนื่องจากสถานทูต/สถานกงสุล ควรมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อผู้ต้องขังที่เป็นคนชาติในสังกัดของตน

4.2 ให้มีการจดบันทึกชื่อที่อยู่ของบุคคลที่ติดต่อกับผู้ต้องขังเพื่อใช้เป็นข้อมูลตรวจสอบของทางราชการ และเป็นการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมความเคลื่อนไหวของผู้ต้องขังอีกทางหนึ่งด้วย

4.3 ห้ามมิให้ผู้ต้องขังส่งจดหมายถึงผู้ต้องขังด้วยกันโดยเด็ดขาด ทั้งนี้ รวมถึงการส่งจดหมายระหว่างแดน และการส่งจดหมายระหว่างเรือนจำ เพื่อเป็นการป้องกันการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังในการนัดแนะกระทำการผิดกฎหมาย

5. การดูแลสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง

กรมราชทัณฑ์ มีแนวทางการดูแลสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังที่สำคัญดังต่อไปนี้

5.1 การดูแลสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ฯลฯ เป็นต้น

5.2 แนวทางการดูแลสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ มีทั้งการดำเนินงานและปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมและป้องกันโรค งานสุขาภิบาล เรือนจำ งานอาชีวอนามัย นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้กำหนดให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทุกแห่ง มีสถานพยาบาลเพื่อใช้เป็นที่ทำการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังป่วย โดยเฉพาะ และสถานพยาบาลทุกแห่ง ต้องจัดให้มีผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลงานด้านการรักษาพยาบาล ตลอดจนการดำเนินงานด้านการควบคุมป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังป่วย

เมื่อเรือนจำ/ทัณฑสถานรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ผู้ต้องขังใหม่ดังกล่าวจะได้รับการตรวจสุขภาพ ชักประวัติการเจ็บป่วยและตรวจร่างกายแรกรับ โดยการให้บริการของเจ้าหน้าที่สายการแพทย์ที่ปฏิบัติงานประจำสถานพยาบาลต้องมีมาตรฐานการให้บริการตามขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในวิชาชีพและจะต้องคำนึงถึงสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง นอกจากนี้ สถานพยาบาลต้องมีการดำเนินการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้ต้องขัง ทั้งความรู้ด้านสุขภาพกายและจิต เพื่อให้ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และจัดบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังป่วยตามความเหมาะสม และกำหนดให้ผู้ต้องขังป่วยเรื้อรังต่าง ๆ ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกรณี เช่น กรณีผู้ต้องขังพิการ ต้องได้รับการพิจารณานำตัวไปจดทะเบียนคนพิการ เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์อันพึงได้

กรณีที่ผู้ต้องขังมีอาการเจ็บป่วย และได้ให้การรักษาที่สถานพยาบาลมาระยะหนึ่งแล้ว หรือได้เชิญแพทย์จากโรงพยาบาลภายนอกเข้ามาให้การรักษาที่สถานพยาบาลแล้ว และแพทย์พิจารณาและเห็นว่าควรย้ายผู้ต้องขังป่วยดังกล่าวไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายนอก เรือนจำ/ทัณฑสถานแห่งนั้นสามารถส่งตัวผู้ต้องขังป่วยดังกล่าวไปพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายนอกตามความเห็นของแพทย์ผู้รักษาได้ และ/หรือสามารถย้ายเรือนจำ เพื่อความสะดวกในการส่งตัวผู้ต้องขังป่วยไปรักษาต่อยังโรงพยาบาลที่แพทย์ดังกล่าวลงความเห็นให้ส่งรักษาตัวได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็น เหมาะสมและปลอดภัยในการควบคุม

5.3 ในกรณีที่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ หากพบว่าเจ็บป่วยหรือพบว่ามิโรคติดต่อเรื้อรัง จะต้องรีบดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการตรวจรักษาตามความเหมาะสมแห่งโรค และหากเจ็บป่วยถึงขั้นที่แพทย์มีความเห็นให้เข้ารับการรักษาและดูแลการที่สถานพยาบาลเรือนจำเป็นเวลามากกว่า 2 คืนขึ้นไป ให้เรือนจำดำเนินการประสานสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลที่ผู้ต้องขังอยู่ทราบ ภายใน 24 ชั่วโมง แต่ถ้าผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยไม่มีสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล ประจำประเทศไทยให้เรือนจำรายงานกรมราชทัณฑ์ทราบ เพื่อจะได้ประสานงานผ่านกระทรวงการต่างประเทศ ให้ทางการต่างประเทศที่ผู้ต้องขังมีสัญชาติอยู่ทราบต่อไป

การแก้ไขปัญหากรณีที่ต้องขังชาวต่างชาติป่วย และมีความจำเป็นต้องส่งตัวไปรักษานอกเรือนจำ

1. มีการก่อตั้งมูลนิธิโรงพยาบาลราชทัณฑ์เพื่อนำเงินบริจาคมาใช้สนับสนุนค่ารักษาพยาบาลของผู้ต้องขัง

2. ผู้อำนวยการทัณฑสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์ได้เข้าหารือกระทรวงสาธารณสุขเพื่อหาแนวทางให้ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศมีประกันสุขภาพ เช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าว แต่ยังติดขัดในประเด็นที่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศมีจำนวนน้อย

การปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังต่างชาติป่วยหนักหรือเสียชีวิต

เมื่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติป่วยหนักหรือเสียชีวิตให้เรือนจำดำเนินการแจ้งสถานทูต/สถานกงสุล ที่ผู้ต้องขังมีสัญชาติและกรมราชทัณฑ์ทราบในทันที (กรณีเสียชีวิตให้แจ้งภายใน 24 ชั่วโมง) โดยแจ้งรายละเอียด ดังนี้

1. ชื่อ-สกุล ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. สัญชาติ
3. โทษฐานความผิดและกำหนดโทษ
4. โรคอาการเจ็บป่วย/สาเหตุของการเสียชีวิตและความเห็นแพทย์
5. ประวัติการรักษาพยาบาล/ผลการชันสูตรพลิกศพ
6. วัน-เวลา ที่ผู้ต้องขังเสียชีวิต

กรณีสถานทูต/สถานกงสุลที่ผู้ต้องขังมีสัญชาติไม่อยู่ในประเทศไทย ให้เรือนจำแจ้งกรมราชทัณฑ์ในทันที เพื่อจักได้ประสานกระทรวงการต่างประเทศดำเนินการแจ้งให้ประเทศที่ผู้ต้องขังมีสัญชาติทราบต่อไป

6. การปฐมนิเทศผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ

เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องให้การปฐมนิเทศแก่ผู้ต้องขังใหม่เพื่อให้ทราบระเบียบ ข้อบังคับพื้นฐาน รวมถึงการใช้ชีวิตภายในเรือนจำ เนื่องจากเรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งมีกลุ่มผู้ต้องขังชาวต่างประเทศแตกต่างกันและมักจะประสบปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องขังชาวต่างประเทศทำให้ไม่สามารถดำเนินการปฐมนิเทศได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเรือนจำควรทำกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของเรือนจำเป็นภาษาต่างประเทศ โดยอาจให้ผู้ต้องขังที่มีความรู้ทางด้านภาษาดำเนินการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ และมอบให้ผู้ต้องขังเข้าใหม่ไว้ศึกษาเกี่ยวกับการปฐมนิเทศ

7. การจัดทำคู่มือผู้ต้องขังในภาษาต่าง ๆ

กรมราชทัณฑ์ ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือผู้ต้องขังเป็นภาษาต่าง ๆ นอกเหนือจากภาษาไทย เพื่อให้ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานต่าง ๆ สามารถเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติตนขณะอยู่ในเรือนจำ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตนพึงได้รับในขณะที่อยู่ในเรือนจำ อาทิ การเยี่ยมการติดต่อกับบุคคลภายนอก การรักษาพยาบาล การเลื่อนชั้นผู้ต้องขัง การพักการลงโทษ เป็นต้น โดยในปัจจุบัน ได้จัดทำเสร็จสิ้น และแจกจ่ายให้แก่เรือนจำ/ทัณฑสถานแล้ว 11 ภาษา ได้แก่

- (1) ภาษาอาวี
- (2) ภาษาเขมร (กัมพูชา)
- (3) ภาษาจีน
- (4) ภาษาอังกฤษ
- (5) ภาษาฝรั่งเศส
- (6) ภาษาอินโดนีเซีย
- (7) ภาษาญี่ปุ่น
- (8) ภาษาลาว
- (9) ภาษาเมียนมาร์
- (10) ภาษาตากาล็อก (ฟิลิปปินส์)
- (11) ภาษาเวียดนาม

ทั้งนี้กรมราชทัณฑ์ กำลังอยู่ระหว่างจัดทำคู่มือผู้ต้องขังในภาษาอื่น ๆ เพิ่มเติม

8. นโยบายการคุมขังผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์มีนโยบายการคุมขังผู้ต้องขังทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีการแบ่งประเภทเรือนจำ/ทัณฑสถานตามคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ระดับความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำ เพศ อายุ คดีความผิดและพฤติการณ์ของผู้ต้องขัง อาทิ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีอำนาจการควบคุมผู้ต้องขังที่คดียังไม่เด็ดขาด หรือที่คดีเด็ดขาดแล้วแต่มีการกำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี ขณะที่เรือนจำกลางบางขวาง สามารถคุมขังผู้ต้องขังที่มีโทษตั้งแต่ 30 ปี ถึงประหารชีวิต ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง คุมขังผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และเรือนจำกลางเขabinเป็นเรือนจำที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีพฤติการณ์ต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้ายสำคัญ และผู้ต้องขังที่มีลักษณะร้ายแรง และทำงานเป็นเครือข่ายและมีอิทธิพลสูง นอกจากนั้น ในระหว่างคุมขัง ผู้ต้องขังจะได้รับการจำแนกลักษณะเพื่อจัดให้เข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยต่อไป

จากการสัมภาษณ์ นายพัฒน์ ทวีศักดิ์โรจน์¹⁰⁸ หัวหน้าฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ เรือนจำกลางบางขวาง ให้ข้อมูลว่า ตามหลักเกณฑ์ของเรือนจำ จะต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันภายในเรือนจำ เพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบความหมายที่ผู้ต้องขังพูดคุยกัน การแจ้งสิทธิหรือข้อบังคับต่าง ๆ จะมีการจัดทำเป็นป้ายประกาศติดไว้เป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ ซึ่งการที่จะให้มีการจัดการหาล่ามให้ผู้ต้องขังทุกรายนั้นเป็นการยากลำบาก เนื่องจากปัจจุบันอัตราผู้คุมต่อผู้ต้องขัง มีอัตราส่วนเท่ากับผู้คุม 17 คนต่อผู้ต้องขัง 750 คน ซึ่งหากจะให้มีการแจ้งสิทธิเป็นรายบุคคลจะเป็นการยาก อีกทั้งภายในเรือนจำกลางบางขวาง มีผู้ต้องขังชาวต่างชาติถูกจำคุกอยู่กว่า 40 สัญชาติ หลากหลายวัฒนธรรม ประเพณี และภาษา เรือนจำ จึงได้ใช้วิธีให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งสามารถสื่อสารภาษาเดียวกันเข้าใจ เป็นผู้แจ้งสิทธิและข้อปฏิบัติให้ผู้ต้องขังชาติเดียวกันทราบ หรือใช้วิธีสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาหากผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สามารถทำได้ และการที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ต้องโทษอยู่ในเรือนจำของประเทศไทยนั้น สถานทูต จะเป็นผู้มาติดต่อเยี่ยมเยียนและร้องขอนำสิ่งของบางอย่างเข้าไปในเรือน เช่น หนังสือ หรือเสื้อผ้า ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นประเทศทางแถบยุโรป จำพวกสหรัฐอเมริกา ซึ่งสถานทูต จะมีหนังสือแจ้งสิทธิของผู้ต้องขังมาแสดงว่า ผู้ต้องขังชาวต่างชาติในสัญชาติของตนสามารถได้รับสิทธิอะไรได้บ้าง ในระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ ส่วนผู้ต้องขังจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว หรือพม่า แม้ทั้งสองประเทศจะมีสิทธิสัญญาการโอนนักโทษกับประเทศก็ตาม แต่ประเทศเหล่านี้ไม่ได้เห็นความสำคัญในการติดต่อขอให้มีการโอนตัวนักโทษ บางครั้งมีการส่งเรื่องไปที่สถานทูต เรื่องก็เงียบหายไป ผู้ต้องขังชาวลาวยุโรปไม่ได้รับการติดต่อเยี่ยมเยียนจากสถานทูต หรือครอบครัว นอกจากนี้การที่ครอบครัวหรือญาติพี่น้องของผู้ต้องขังจะสามารถเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้นั้น จะต้องมีการรับรองจากสถานทูต แนบมาด้วยทุกครั้ง เพื่อป้องกันในเรื่องของความปลอดภัยหรือผู้ที่แอบอ้างแล้วมาติดต่อค้าขายเสพติด หรือกระทำความผิดต่อกฎหมายอื่น ๆ

2.5 คำแนะนำขององค์การสหประชาชาติด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างประเทศ¹⁰⁹

เหตุผลและความจำเป็นเป็นเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เนื่องจากชาวต่างชาติจะเป็นผู้ได้รับความเสียหายเปรียบ ในระบบยุติธรรมทางอาญา เพราะการเพิ่มมากขึ้นของมาตรการลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่นำไปใช้กับชาวต่างชาติในหลายประเทศที่เป็นการเลือกปฏิบัติ เพราะข้อจำกัดในการรับรู้ของกฎหมายสิทธิมนุษยชน การขาดการเข้าถึงที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ขาดเครือข่ายสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อตรวจสอบความผิดทางอาญาของพวกเขา จึงมีนโยบายเพื่อความยุติธรรมและ

¹⁰⁸จากการสัมภาษณ์ นายพัฒน์ ทวีศักดิ์โรจน์ หัวหน้าฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ เรือนจำกลางบางขวาง.

¹⁰⁹Foreign national prisoners: Handbook on Prisoners with special needs UNODC, pp. 79-101.

การปฏิบัติบังคับใช้กฎหมาย โดยมีการปรับปรุงเพื่อให้ชาวต่างชาติเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป แม้สัดส่วนของชาวต่างชาติในเรือนจำทั่วโลกจะสูงขึ้น แต่ประเทศส่วนใหญ่ยังไม่มียุทธศาสตร์หรือกลไกหรือสถานที่ที่จะจัดการกับนักโทษชาวต่างชาติ จึงควรมีเหตุผลทางจริยธรรมและการปฏิบัติที่เร่งด่วนเพื่อสร้างกลไกที่ตอบสนองความต้องการ พิเศษของนักโทษชาวต่างชาติ เพื่อเยียวยาผลกระทบที่เป็นอันตรายจากการถูกจองจำในต่างประเทศ และประการที่สองเพื่อลดความตึงเครียดขณะต้องถูกจำคุกและสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังชาวต่างชาติซึ่งมีลักษณะเฉพาะ โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันภายใต้สภาพแวดล้อม เดียวกัน¹¹⁰

นักโทษชาวต่างชาติที่ประสบปัญหาด้านความแตกต่างและการมีความต้องการที่แตกต่างกันบางส่วนที่มีความคล้ายคลึงกับของชนกลุ่มน้อยและเชื้อชาติบางแห่งซึ่งเป็นพิเศษกับ สถานการณ์ของพวกเขา นอกจากนี้ในแต่ละภูมิภาคของต่างประเทศ นักโทษต่างชาติบางคนมีความ ต้องการที่แตกต่างซึ่งเกิดจากสถานะของเขาเอง เช่น นักโทษหญิงชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มที่ เปราะบาง เนื่องจากผลกระทบที่ต้องแยกจากครอบครัวและชุมชน รวมทั้งอาจจะมีการถูกล่วง ละเมิดในสถานกักกันหรือเรือนจำก่อนการพิจารณาคดี

ชาวต่างชาติมักเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสในระบบยุติธรรมทางอาญา เพราะไม่เข้าใจระบบ กระบวนการยุติธรรมของประเทศที่ถูกจับกุม ปัญหาอุปสรรคในเรื่องของภาษา ที่ปรึกษาทาง กฎหมายซึ่งควรอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ขาดความตระหนักในด้านสิทธิตามกฎหมาย ขาดเครือข่าย ทางสังคม ทำให้นักโทษชาวต่างชาติบางคนถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ในบางประเทศที่การถูกจำคุกอยู่บนพื้นฐานของคำสารภาพ พวกเขาอาจจะถูกบังคับให้ ลงนามในคำสารภาพในระหว่างการสอบสวน ในขณะที่พวกเขายังไม่เข้าใจเนื้อหา การเลือกปฏิบัติ และข้อเสียที่ต้องเผชิญในระหว่างกระบวนการความยุติธรรมทางอาญา ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการ เลือกปฏิบัติของชาวต่างชาติ¹¹¹

1. ความเหงา หว้าเหว¹¹² จากการจากบ้านซึ่งเป็นภูมิถิ่นานของนักโทษชาวต่างชาติ นักโทษชาวต่างชาติที่ไม่ได้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่ถูกจองจำมักจะถูกตัดขาดจากครอบครัวและ ชุมชนของพวกเขาและดังนั้นการได้รับการติดต่อจากครอบครัว จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อลดผลกระทบ จากอันตรายที่ถูกจองจำ และการกลับคืนสู่สังคม ชาวต่างชาติจะได้รับสิทธิที่จะมีการติดต่อกับ ผู้แทนทางการทูตของประเทศของตัวเอง ชาวต่างชาติหลายคนถูกตัดสินให้ได้รับโทษจำคุกในระยะ

¹¹⁰*Ibid.* p. 79.

¹¹¹*Ibid.* p. 82.

¹¹²*Ibid.* p. 82.

ยาว เค้าจึงไม่ได้รับการติดต่อจากครอบครัวเป็นเวลานาน ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิง มีแนวโน้มว่าบุตรของพวกเธอจะขาดการติดต่อ

2. ภาษา¹¹³ อุปสรรคทางภาษาเป็นอีกปัญหาหนึ่ง ที่ทำให้นักโทษชาวต่างชาติรู้สึกเหงา เพราะไม่สามารถสื่อสารกับนักโทษคนอื่น ๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่เรือนจำได้ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดซึ่งกันและกันและอุปสรรคด้านภาษา ก็ทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเรือนจำได้อย่างเท่าเทียมกับผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในเรือนจำ กฎและระเบียบเรือนจำซึ่งเป็นภาษาของประเทศ และผู้ต้องขังชาวต่างชาติซึ่งไม่เข้าใจภาษา ทำให้พวกเขาไม่เข้าใจหรือรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ของตน ซึ่งอาจจะนำไปสู่กับกระทำผิดกฎระเบียบซึ่งไม่ได้มีเจตนา และทำให้ถูกลงโทษทางวินัย

ในเรือนจำ นักโทษหลายคน ต้องทำคำขอเป็นหนังสือ เพื่อเข้าถึงบริการทางการแพทย์หรือทางด้านจิตวิทยา แต่อุปสรรคทางด้านภาษาอาจทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่ได้รับโอกาสในการเข้าถึงการใช้สิทธิดังกล่าว ปฏิบัติการดังกล่าว อาจทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่กล้าใช้สิทธิ และทำให้เกิดปัญหาความคับข้องใจเมื่อปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข และอาจนำไปสู่การแสดงออกในที่ก้าวร้าว

3. การถูกเลือกปฏิบัติ¹¹⁴ คล้ายกับชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ ชาวต่างชาติอาจจะถูกเลือกปฏิบัติ และมีทัศนคติที่ไม่สุภาพเนื่องจากสัญชาติของพวกเขา สถานการณ์ของพวกเขามีแนวโน้มที่จะเลวร้ายยิ่ง การเลือกปฏิบัติอาจจะเกิดจากการล่วงละเมิดทางกายหรือทางวาจา ได้รับการจัดสรรที่พักที่พวกเขาจะได้รับจำนวนของการลงโทษวินัย พวกเขาได้รับในการเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ขั้นตอนการค้นหาและวิธีการ พวกเขาจะอยู่ภายใต้การและประเภทของงานที่พวกเขาจะได้รับถ้าทั้งหมด

4. การศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพและ โปรแกรมสำหรับผู้ต้องขัง¹¹⁵ การให้ความสำคัญโดยคำนึงถึงว่าผู้ต้องขังชาวต่างชาติเป็นผู้ที่ด้อยโอกาส ในการเข้าถึงโปรแกรมการฝึกอบรมและการศึกษาเนื่องจากอุปสรรคทางภาษา ชาวต่างชาติอาจพลาดโอกาสในการเข้าร่วมโปรแกรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พวกเขากระทำความผิดมา ซึ่งเป็นสาเหตุที่พวกเขากระทำความผิดและ นำไปสู่การก่ออาชญากรรมของพวกเขานี้ได้รับความช่วยเหลือด้านการศึกษาเว้นแต่ชั้นเรียนภาษาที่มีการเสนอและตามความต้องการ ไม่สามารถที่จะเข้าร่วมในโปรแกรมการฝึกอบรม นักโทษต่างประเทศมักจะมี การจำกัด โอกาสที่จะได้รับการเงินการสนับสนุนจากเพื่อน ๆ และญาติ ดังนั้นพวกเขาจึงต้องพึ่งพา

¹¹³*Ibid.* p. 83.

¹¹⁴*Ibid.* p. 82.

¹¹⁵*Ibid.* p. 84.

รายได้ในคุก มากกว่านักโทษคนอื่น การยกเว้นจากการฝึกอบรมโปรแกรมและการทำงาน ยิ่งทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่ได้รับเงินจากการทำงานและเป็นปัญหาสำหรับพวกเขามากยิ่งขึ้น

5. การปล่อยตัวชั่วคราว เรือนจำเปิด และการพักโทษ¹¹⁶ ในประเทศส่วนใหญ่ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จะไม่ได้รับอนุญาตให้ลากลับบ้าน หรือพักการลงโทษ เพราะกลัวว่าพวกเขาจะหนีกลับประเทศ ซึ่งเป็นสิทธิที่ผู้ต้องขังอื่น ๆ ได้รับตามกฎหมาย จึงควรมีโปรแกรมที่ทำให้พวกเขาได้รับพักโทษ หรือปฏิบัติ วิธีการเดียวกัน หรือนำไปใช้กับการตัดสินใจในเรือนจำเปิดหรือสถานที่อื่นที่มีกฎระเบียบที่ผ่อนคลายเป็นระดับการรักษาความปลอดภัยที่ต่ำกว่า

6. วัฒนธรรมและศาสนา¹¹⁷ นักโทษชาวต่างชาติมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการโดยเฉพาะ เช่น เครื่องสักร่าง อาหารพิเศษและความต้องการด้านสุขอนามัย เนื่องจากศาสนาของพวกเขาซึ่งอาจแตกต่างกับผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในเรือนจำ ซึ่งอาจแตกต่างจากวัฒนธรรมที่พวกเขาจากมา การสนับสนุนทางด้านจิตใจที่ ไม่เพียงพอ ประกอบกับจำนวนนักจิตวิทยาในเรือนจำมีจำนวนน้อย และไม่มีความรู้เกี่ยวกับบริบททางวัฒนธรรมโดยเฉพาะและไม่ต้องการมีความสัมพันธ์กับพวกเขาในฐานะผู้ป่วย

7. ความต้องการที่แตกต่าง¹¹⁸ นักโทษชาวต่างชาติ มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการพิเศษหลายประการเนื่องจากความต้องการที่แตกต่างของพวกเขา ในระบบเรือนจำจำนวนมากและเนื่องจากเศรษฐกิจของพวกเขาและเป็นคนชายขอบสังคมในสังคมมากที่สุด

นักโทษชาวต่างชาติ ในบางประเทศ เนื่องจากการขาดการเข้าถึงสูงสุด ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การถูกทดลองที่ไม่เป็นธรรมและการเลือกปฏิบัติขัดขวางการใช้สิทธิของพวกเขาที่จะยื่นอุทธรณ์ต่อศาล ซึ่งเป็นสิทธิที่พวกเขาได้รับการอภัยโทษหรือลดโทษ บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ผู้ต้องขังซึ่งเป็นแรงงานข้ามชาติของผู้หญิงมีความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ถูกตัดสินประหารชีวิต นักโทษชาวต่างชาติจึงมีความเสี่ยง ในเรื่องการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางจิตใจความต้องการในคุกเนื่องจากการการเลือกปฏิบัติและความเจ็บปวดที่พวกเขาได้รับ

มาตรการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

1. มาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังและการลงโทษ¹¹⁹ มาตรการลงโทษถูกนำไปใช้กับชาวต่างชาติในหลายประเทศต่างประเทศดังนั้นในผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงเป็นผู้ด้อยโอกาส หนึ่งในสาเหตุของการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เพราะว่าพวกเขาไม่ได้รับสิทธิในเรื่อง

¹¹⁶Ibid p. 84.

¹¹⁷Ibid. p. 85.

¹¹⁸Ibid. p. 86.

¹¹⁹Ibid. p. 88.

ของมาตรการที่มีใช้การคุมขังและ ทั้งที่ก่อนการพิจารณาคดีหรือในขั้นตอนการพิจารณา เนื่องจากกลัวว่าพวกเขาอาจจะหลบหนี ดังนั้นพวกเขาอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาประกันตัวบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับคนในชาติของประเทศ บังคับพื้นฐานการมีสิทธิ เช่นมีการจ้างงานตามกฎหมาย การเข้าถึงความยุติธรรมอาจถูก จำกัด เพิ่มเติม เมื่อถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีเนื่องจากการขาดของเครือข่ายสังคมเพื่อช่วยในการเข้าถึงและการติดต่อกับทนายความ และการขาดการรับรู้สิทธิของตนตามกฎหมาย

การได้รับโทษจำคุกเป็นการลงโทษอย่างรุนแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชาวต่างชาติมากที่สุด หลักการไม่เลือกปฏิบัติในระบบยุติธรรมทางอาญามีความจำเป็นที่จะต้องการตอบสนองต่อการพัฒนาทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในเรือนจำและสอดคล้องกับแนวทางการพิจารณาเพื่อหลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติของชาวต่างชาติ แต่ละกรณีจะต้องมีการรับแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายบุคคล การมีสิทธิชาวต่างชาติสำหรับมาตรการที่มีใช้การคุมขังและการเลี่ยงการลงโทษ

2. การโอนนักโทษชาวต่างชาติ¹²⁰ ตามสนธิสัญญาต้นแบบว่าด้วยการโอนการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างต้องโทษและข้อเสนอแนะพื้นฐานระหว่างประเทศในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ (Model agreement on the transfer of foreign prisoners and recommendations for the treatment of foreign prisoners) ได้มีการอ้างอิงแล้วในบทที่ 2

3. การจัดการเรือนจำ¹²¹

1) นโยบายการจัดการเรือนจำ

การดูแลของนักโทษต่างชาติควรจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของนโยบายการจัดการเรือนจำ แนวทางในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติที่ควรจะออกโดยการบริหารเรือนจำกลาง

2) เจ้าหน้าที่

การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ควรเป็นองค์ประกอบสำคัญของนโยบายการบริหารเรือนจำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักโทษต่างชาติ

เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติการที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ทำให้เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจ ทำให้ไม่สามารถบอกความต้องการของผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ และก่อให้เกิดความหวาดระแวงและความยุ่งยาก

¹²⁰*Ibid.* p. 89.

¹²¹*Ibid.* p. 91.

การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ควรจะรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของนักโทษชาวต่างชาติ เข้าใจให้กำลังใจวิธีการตอบสนองความต้องการพิเศษและวิธีการของความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

1) การเข้าถึงความยุติธรรม¹²² เจ้าหน้าที่เรือนจำควรให้ข้อมูลแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายของพวกเขาในภาษาที่พวกเขาเข้าใจเช่นเดียวกับข้อมูลและรายละเอียดการติดต่อขององค์กรที่ให้ความช่วยเหลือแก่นักโทษต่างประเทศเพื่อเข้าถึงความยุติธรรม เจ้าหน้าที่เรือนจำควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักโทษชาวต่างชาติที่จะพบกับสมาชิกขององค์กรให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือกับทนายความของพวกเขาและให้มีการพูดคุยผ่านล่ามเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับการช่วยเหลือทางกฎหมายดังกล่าว ในประเทศเบลเยียม มีวิธีการปฏิบัติเพื่อที่จะให้นักโทษที่มีความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมาย บางเรือนจำเบลเยียมจัดงาน “การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล” ซึ่งจัดโดยทนายความ

2) การจำแนกและการจัดสรร¹²³ การจำแนกผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยควรจัดการให้เหมาะสม บนพื้นฐานของการประเมินความเสี่ยง ที่จะดำเนินการในเรือนจำเช่นเดียวกับผู้ต้องขังอื่น ๆ ในเรือนจำ

การจัดสรรของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ไม่ควรคำนึงถึงแต่เฉพาะตามประเภทของเรือนจำเท่านั้น แต่ควรจัดสรรโดยคำนึงถึงความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังต่างชาติ ควรมีการจัดสรรให้ผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำโดยเฉพาะ เพื่อช่วยบรรเทาความรู้สึกของโดดเดี่ยวในการสื่อสารกับคนอื่น ๆ ของสัญชาติเดียวกัน ศาสนาหรือวัฒนธรรม การพิจารณาควรจะทำให้ความวางไว้ในสถานประกอบการที่จะนำเงื่อนไขของการคุมขังที่ใกล้ชิดกับที่ของนักโทษทั้งหมด การได้รับการประสานงาน หรืออำนวยความสะดวกในการติดต่อกับผู้แทนกงสุล เพื่อให้ผู้แทนกงสุล ช่วยติดต่อครอบครัวหรือญาติจากต่างประเทศ ในการมาเยี่ยมผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศโปแลนด์ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติจะได้รับการคุมขังในสถานที่ใกล้บ้านเพื่อจะได้รับการติดต่อที่ง่ายขึ้นจากครอบครัวของพวกเขา

3) การติดต่อกับโลกภายนอก¹²⁴ ติดต่อกับโลกภายนอกเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกลับคืนสู่สังคมสำหรับนักโทษทั้งหมด ในกรณีของการสื่อสารกับชาวต่างชาติกับครอบครัวและเพื่อนมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบรรเทาผลกระทบของการถูกจับกุมในต่างประเทศ ทั้งนี้ที่พวกเขาได้รับโทษจำคุก ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับแจ้งถึงสิทธิของพวกเขาในทันที ว่ามีสิทธิที่จะได้รับการติดต่อจากผู้แทนทางการทูตของพวกเขา เจ้าหน้าที่เรือนจำควร

¹²²*Ibid.* p. 92.

¹²³*Ibid.* p. 92.

¹²⁴*Ibid.* p. 93.

ติดต่อให้ทราบโดยไม่ชักช้า เว้นแต่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่ต้องการติดต่อ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มักขาดโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวหรือญาติของพวกเขา เจ้าหน้าที่เรือนจำควรให้โอกาสเพิ่มเติมเพื่อชดเชยสิทธิที่พวกเขาไม่ได้รับ อาจรวมถึงการเพิ่มสิทธิชาวต่างชาติที่จะใช้โทรศัพท์ หรือเพิ่มเวลาที่ญาติของพวกเขาจะเยี่ยม ได้นานขึ้น สนับสนุนทางด้านค่าใช้จ่ายทางการเงินเพื่อให้ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการใช้โทรศัพท์

องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ (NGO) ที่ให้การดูแลผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ควรได้รับการสนับสนุนให้เข้าเยี่ยมเรือนจำ และจัดการโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังชาวต่างชาติเป็นรายบุคคล ซึ่งการบริหารงานเรือนจำไม่ได้สนับสนุนต่อความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ทั้งหมด

4) ความต้องการด้านทางภาษา¹²⁵ การไม่สามารถสื่อสารภาษาที่พูดกันมากที่สุด ในเรือนจำ เป็นอุปสรรคที่รุนแรงที่สุด ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่จะเข้าถึงบริการและสวัสดิการขั้นพื้นฐานในเรือนจำ รวมถึงไม่เข้าใจกฎระเบียบ ของเรือนจำ การบริการงานเรือนจำจึงควรพยายามข้อเสียหายในเรื่องอุปสรรคทางด้านภาษาให้ได้มากที่สุด กฎระเบียบของเรือนจำ ควรจะได้รับการแปลในภาษาที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติมีสัญชาติอยู่มากที่สุดในเรือนจำ และควรได้รับสำเนา กฎระเบียบของเรือนจำในการศึกษาเพิ่มเติม การจัดการบริการห้องสมุด และถึงแม้จะไม่ได้จัดทำ กฎระเบียบของเรือนจำในภาษาต่างประเทศ ก็จะมีการอธิบายระเบียบของเรือนจำอย่างรอบคอบ เพื่อให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้เข้าใจในภาษาของตนเอง

ห้องสมุดเรือนจำมีหนังสือวารสารและหนังสือพิมพ์ที่หลากหลายของภาษาต่างประเทศ ในจำนวนที่เพียงพอ และผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ควรจะแจ้งให้ทราบถึงความพร้อมของพวกเขาในภาษาที่พวกเขาเข้าใจ เจ้าหน้าที่เรือนจำอาจขอความช่วยเหลือจากกงสุลและองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อเสริมสร้างห้องสมุดเรือนจำ

เท่าที่จะทำได้ นักโทษสัญชาติเดียวกันและที่พูดภาษาเดียวกันควรจะอาศัยอยู่ใกล้กัน โดยคำนึงถึงความกังวลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องขังและความต้องการของนักโทษเอง พวกเขาควรได้รับอนุญาตให้ทำงานและใช้เวลาว่างร่วมกัน แม้ว่านโยบายนี้ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงของการสร้างนักโทษกลุ่มย่อยและเน้นความแตกต่างของความเสี่ยงดังกล่าวสามารถที่จะบรรเทาได้ โดยวิธีการจัดการแบบครบวงจรและแข็งขัน โดยการอำนวยความสะดวกให้เท่ากับของนักโทษทั้งหมด

นักโทษชาวต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ถูกตัดสินให้ติดคุกเป็นเวลานานควรได้รับโอกาสในการเรียนรู้ภาษาที่พูดในเรือนจำและการเรียนดังกล่าวควรได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม

¹²⁵Ibid. p. 94.

รวมทั้งรางวัลหรือสิทธิพิเศษ การเรียนการสอนอาจจะดำเนินการโดยนักโทษคนอื่น ๆ ที่มีทักษะด้านการเรียนการสอนที่จำเป็น

ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้คำปรึกษาและการบริการทางการแพทย์การพิจารณาทางวินัยและกลไกข้อร้องเรียนทั้งหมดควรคำนึงถึงความต้องการของภาษาของนักโทษชาวต่างชาติและการแปลภาษา ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้คำปรึกษาและการบริการทางการแพทย์การพิจารณาทางวินัยและกลไกข้อร้องเรียนทั้งหมดนี้ควรคำนึงถึงความต้องการด้านการแปลภาษาของนักโทษชาวต่างชาติและการตีความให้เป็นสิ่งที่จำเป็น นักโทษควรได้รับอนุญาตในการใช้ภาษาของตัวเองในระหว่างอยู่ในเรือนจำและการสื่อสารทางจดหมายและโทรศัพท์

5) วัฒนธรรมและภาษา¹²⁶ นักโทษต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการพิเศษที่เกิดขึ้นจากความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งสามารถรองรับได้โดยไม่ต้องทรัพยากร มันเป็นสิ่งสำคัญที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าวไม่เพียง แต่เพราะพวกเขามีความสำคัญในตัวเอง แต่เพราะมันจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติเชิงบวกในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยบรรเทาความรู้สึกโดดเดี่ยวและการเห็นห่างจากครอบครัว นักโทษควรจะได้รับ การเข้าถึงอนุศาสนาจารย์ของพวกเขาหากพวกเขาต้องการความช่วยเหลือ หลักคำสอนของศาสนาของพวกเขาเช่น โดยการจัดสรรห้องสวดมนต์

ความต้องการอาหารของนักโทษควรได้รับการรองรับโดยคณะกรรมการเรือนจำ นอกจากนี้ นักโทษต่างประเทศสามารถจัดสรรงานในห้องครัวเพื่อเตรียมอาหารประจำชาติของพวกเขา นักโทษที่มีทักษะการทำอาหารรับประทานเองอาจจะได้รับการสนับสนุนที่จะสอนคนอื่น ๆ เป็นส่วนหนึ่งของ โปรแกรมการฝึกอบรมอาชีพซึ่งจะส่งเสริมให้การสื่อสารในเชิงบวกระหว่างสมาชิกของเชื้อชาติที่แตกต่างกัน

6) โปรแกรมสำหรับผู้ต้องขัง¹²⁷ เจ้าหน้าที่เรือนจำ ควรพยายามเพื่อให้มั่นใจว่าชาวต่างชาติมีโอกาสเท่าเทียมกันกับคนอื่น ๆ ที่จะเข้าร่วมในการศึกษาการฝึกอบรมอาชีพและโปรแกรมสำหรับนักโทษอื่น ๆ เช่นการเรียนภาษาสำหรับชาวต่างชาติทุกคน งานส่วนใหญ่ในเรือนจำ ไม่ต้องใช้ทักษะด้านภาษาและเป็นงานที่ซ้ำซาก ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรมีสติเท่าเทียมกันในการทำงาน บางคนถูกเลือกปฏิบัติในเชิงบวกในการจัดสรรการทำงาน และอาจจะทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติสูญเสียโอกาสในการหารายได้ของพวกเขา

ควรมีการพิจารณา โปรแกรมพิเศษเพื่อตอบสนองความต้องการของนักโทษชาวต่างชาติในต่างประเทศ ให้คำปรึกษากับกลุ่มองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ ที่ให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มผู้ต้องขังชาวต่างชาติ และคำนึงถึงประเทศและการกลับไปใช้ชีวิตในประเทศของผู้ต้องขัง

¹²⁶Ibid. p. 95.

¹²⁷Ibid. p. 95.

ชาวต่างชาติ เจ้าหน้าที่เรือนจำ ควรพัฒนาโปรแกรมพิเศษเพื่อช่วยให้มีการรวมกลุ่มของนักโทษชาวต่างชาติที่ได้การโอนไปยัง “บ้าน” ของพวกเขาหลังจากมีศาลมีคำพิพากษาแล้ว

ในอังกฤษ มีการพัฒนาโปรแกรมพิเศษสำหรับนักโทษชาวต่างชาติใน เรือนจำ HIBISCUS ได้มีการปรับปรุงเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีการให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ทำงาน มีการปรับเปลี่ยนนโยบาย ในเรือนจำขนาดเล็ก จัดให้มีหลักสูตรการบริหารจัดการธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่จะช่วยให้ผู้หญิงพัฒนาทักษะที่จะใช้งานได้ในพื้นที่ในประเทศที่พวกเขามีสัญชาติ เช่นทำงานที่ฟาร์มเลี้ยงไก่และการเลี้ยงสัตว์¹²⁸

มีความต้องการที่แตกต่างกันสำหรับการบริหารจัดการผู้ต้องขังที่จะนำมาใช้สำหรับผู้ต้องขังชาวต่างชาติทั้งสามกลุ่ม (ก) ผู้ที่จะถูกเนรเทศไปยังประเทศบ้านเกิดของพวกเขา (ข) ผู้ที่จะยังคงถูกจำคุกอยู่ในต่างประเทศนั้น (ค) ผู้ที่อยู่ในระหว่างการตรวจคนเข้าเมือง

ในประเทศส่วนใหญ่มีความจำเป็นในการปรับปรุงความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าหน้าที่เรือนจำเพื่อให้ นักโทษต่างชาติทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของพวกเขา และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่าพวกเขาจะส่งตัวกลับประเทศภายในระยะเวลาเท่าไร ซึ่งในระหว่างที่พวกเขาได้รับโทษจำคุก จะได้มีการวางแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสมและการเตรียมความพร้อมก่อนได้รับการปล่อยตัว

ข้อเสนอแนะของสหภาพยุโรป เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ¹²⁹

1. เจ้าหน้าที่ ควรรับรู้ถึงความเปราะบางของนักโทษต่างประเทศและมุ่งมั่นที่จะตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของพวกเขา ด้วยเหตุนี้พวกเขาควรได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับกฎระเบียบของเรือนจำและ โปรแกรมเฉพาะ รวมทั้งระเบียบการใช้ชีวิตประจำวันในเรือนจำ สภาพความเป็นอยู่และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. เจ้าหน้าที่ ควรตระหนักพื้นฐานทางวัฒนธรรม ศาสนา เพื่อช่วยลดความรู้สึกแตกต่าง

3. นักโทษต่างประเทศ ควรได้รับอนุญาตให้เข้าไปในสถานบันเทิงส่งเสริมอาชีพ เพื่อเป็นการสร้าง โอกาสที่ดีภายหลังได้รับการปล่อยตัว แม้ว่าสถานดังกล่าวจะไม่ได้อยู่ในประเทศที่ถูกจำคุกอยู่ก็ตาม โดยรับโอกาส การทำงาน - การศึกษา - การฝึกอบรม - กีฬา - นันทนาการ

¹²⁸ *Ibid.* p. 96.

¹²⁹ *Ibid.* p. 100.

นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่ได้รับการยอมรับจาก คณะกรรมการองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม ปีพุทธศักราช 2527 มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ต่าง ๆ หลายประการดังนี้¹³⁰

หลักเกณฑ์ที่ 1

การควบคุมผู้ต้องขังชาวต่างประเทศไว้ในเรือนจำ ไม่ควรคำนึงถึงแต่เฉพาะเรื่อง สัญชาติของผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียว แม้ว่าการจัดให้ผู้ต้องขังที่มีสัญชาติ ภาษาและวัฒนธรรม เดียวกัน ได้อยู่ร่วมกัน อาจช่วยบรรเทาความรู้สึกโดดเดี่ยวของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ แต่ก็ควร คำนึงถึงเรื่องความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องขังและ สถานที่ที่ผู้ต้องขังจะประกอบกิจกรรม เพราะเรื่องดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้ต้องมีการแยก คุมผู้ต้องขังไว้ในหลายเรือนจำหรือหลายอาคาร

หลักเกณฑ์ที่ 2

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศควรได้รับสิทธิในการเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้เป็นทางเลือก แทนการจำคุก รวมถึงควรมีสิทธิในการได้รับการพักการลงโทษ และสิทธิในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการ ปลดปล่อยตัวเช่นเดียวกับผู้ต้องขังของประเทศนั้น ๆ โดยปกติผู้ต้องขังส่วนมากจะมีครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังด้านค่าใช้จ่ายหรือด้านที่พักอาศัยหลังจากการ ปลดปล่อยตัว แต่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศอาจจะเสียโอกาสในการได้รับการพักการโทษหรือการปล่อย ตัว เนื่องจากขาดผู้ให้การสนับสนุนในด้านดังกล่าว

หลักเกณฑ์ที่ 4

หลักจากที่มีการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เรือนจำควรแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบเกี่ยวกับ กฎหรือข้อปฏิบัติของเรือนจำ โดยการแจ้งดังกล่าวต้องใช้ภาษาที่ผู้ต้องขังสามารถเข้าใจได้อย่างดี แต่การที่มีผู้ต้องขังมากมายหลายสัญชาติในควบคุมดูแลอาจก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคด้านการจัดหา ล่ามหรือผู้ที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องได้ครบทุกภาษา เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว เรือนจำอาจจะ จัดส่งคู่มือเกี่ยวกับกฎหรือข้อปฏิบัติของเรือนจำไปยังรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ รวมถึง มหาวิทยาลัยและองค์การการค้าในต่างประเทศ และถ้าเป็นไปได้ คู่มือดังกล่าวได้รับการแปลเป็น ภาษาที่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศสามารถเข้าใจนำไปใช้ได้

หลักเกณฑ์ที่ 5

การนับถือศาสนาหรือธรรมเนียมปฏิบัติทางศาสนาของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ ควรได้รับการเคารพและคำนึงถึง เนื่องจากการละเลยไม่ให้ความเคารพต่อธรรมเนียมปฏิบัติทาง ศาสนาของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศจะก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายภายในเรือนจำได้ แต่ต้องพึง

¹³⁰ พัศรุจ พินิจ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 101*, น. 58-60.

ระวังในบางกรณีที่ผู้ต้องขังอาจนำเรื่องศาสนามาใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด เพื่อที่จะได้มาซึ่งสิทธิบางประการที่ขัดต่อกฎของเรือนจำ นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชนกลุ่มน้อย หรือกับกลุ่มศาสนาต่าง ๆ ในชุมชนจะช่วยลดปัญหาและช่วยให้เข้าใจศาสนาและธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

หลักเกณฑ์ที่ 6

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศควรได้รับแจ้งเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการเยี่ยมจากตัวแทนทางการทูตตามสัญชาติของตน รวมถึงได้รับแจ้งเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ถ้าผู้ต้องขังต้องการความช่วยเหลือจากตัวแทนทางการทูต เรือนจำควรทำหน้าที่แจ้งให้ตัวแทนทางการทูตทราบทันทีเกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้ต้องขังที่ไม่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลตามสัญชาติของตนตั้งอยู่ในประเทศที่ต้อยโท จะต้องได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลอื่นที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบแทน นอกจากนี้เรือนจำต้องทำหน้าที่ติดต่อกับตัวแทนทางการทูตให้โดยทันทีที่ผู้ต้องขังร้องขอ

หลักเกณฑ์ที่ 7

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ ควรจะต้องได้รับความช่วยเหลือตามความเหมาะสมในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล โปรแกรมต่าง ๆ รวมถึงการร้องทุกข์ สถานที่ถูกคุมขัง อาหารพิเศษ การนับถือศาสนา และเรื่องคำแนะนำต่าง ๆ การจัดหาเจ้าหน้าที่ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องขังในช่วงระยะเวลาที่ผู้ต้องขังต้องการถือเป็นเรื่องสำคัญ นอกจากนี้ เรือนจำควรมีการทำความตกลงร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนที่สามารถช่วยให้บริการกับผู้ต้องขังได้ เช่น บริษัทท่องเที่ยวต่างชาติที่อาจจะให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังในการติดต่อกับตำรวจ

หลักเกณฑ์ที่ 8

ควรมีการอำนวยความสะดวก อันเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังชาวต่างชาติดกับครอบครัวและตัวแทนของชุมชนต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีการเยี่ยมและการติดต่อทางจดหมาย ทั้งนี้ ต้องกระทำภายใต้ความยินยอมของผู้ต้องขัง นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้กับองค์การสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังด้วย แต่ก็ต้องพึงระวังว่าการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ต้องขังดังกล่าวจะครอบคลุมกับจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมดในความควบคุมได้หรือไม่

หลักเกณฑ์ที่ 9

การทำความตกลงร่วมมือแบบทวิภาคี หรือพหุภาคี ในการให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังต่างประเทศที่อยู่ระหว่างการรอลงอาญา หรือพักการลงโทษ เป็นการช่วยแก้ปัญหาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ แต่ไม่ควรคำนึงแก่การแก้ไขปัญหาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

โดยการทำสนธิสัญญาหรือความตกลงร่วมมือแบบทวิภาคี หรือพหุภาคีเท่านั้น การแสวงหาความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญที่เรื้อนจำต้องดำเนินการเช่นกัน

DRU

บทที่ 3

หลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิเรื่องการสื่อสารของผู้ต้องขัง ชาวต่างชาติ

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้ทำการอธิบายถึงมาตรฐานสากลและคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติในด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ และวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติของอังกฤษและออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) เพื่อจะได้ทราบหลักเกณฑ์ของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องสิทธิในการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยเฉพาะ เรื่องการแจ้งสิทธิ หลังจากจับตัวผู้ต้องขัง การรักษาพยาบาล การฝึกอบรม การติดต่อกับโลกภายนอก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของชาวต่างชาติในเรื่องจำ ว่ามีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ตามคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติหรือไม่เพียงใด เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน

3.1 ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)

การบริหารงานราชทัณฑ์ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ประกอบด้วย 2 มณฑล และ 6 รัฐ ได้แก่ มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย มณฑลตอนเหนือ รัฐนิวเซาท์เวลส์ รัฐวิกตอเรีย รัฐทัสเมเนีย รัฐควีนส์แลนด์ รัฐออสเตรเลียใต้ และรัฐออสเตรเลียตะวันตก ในแต่ละรัฐจะมีระบบกระบวนการยุติธรรมแยกเป็นเอกเทศและมีการบัญญัติกฎหมายราชทัณฑ์เพื่อบังคับใช้ในแต่ละรัฐ¹³¹

การแบ่งประเภทของเรือนจำตามระดับความมั่นคงของประเทศออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)¹³²

1. สถานแรกรับ (Reception and screening center)
2. เรือนจำความมั่นคงสูง (Maximum security)

¹³¹กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, สารานุกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ” (กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง, 2552), น. 394-395.

¹³²เพ็งอ้าง, น. 399.

3. เรือนจำความมั่นคงปานกลาง (Medium security)

4. เรือนจำความมั่นคงต่ำ (Minimum security)

ซึ่งเรือนจำบางแห่งสามารถจำแนกประเภทเรือนจำได้มากกว่า 1 ประเภท นอกจากนี้ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ยังมีระบบบริหารงานส่วนกลาง (Federal System) ซึ่งมีระบบของกระบวนการยุติธรรมแยกต่างหากจากมลรัฐทั้ง 8 แห่งเช่นกัน เพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายของเครือจักรภพอังกฤษ (Commonwealth Legislation) โดยเฉพาะ¹³³

3.1.1 กฎหมายบังคับโทษ

สหพันธรัฐออสเตรเลีย มีแนวคิดในการลงโทษที่เรียกว่า “การลงโทษในเชิงสร้างสรรค์” (Creative Sentencing) โดยนำเอาวิธีการคุมประพฤติมาใช้ควบคู่กันเป็นมาตรการเสริม ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล รวมทั้งผู้แทนหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล มีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เป็นการให้ความสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน¹³⁴

แม้ว่าระบบการราชทัณฑ์จะแยกเป็นเอกเทศในแต่ละรัฐ แต่ระบบการราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐออสเตรเลียก็มีหลักการของเรือนจำที่ใช้ร่วมกัน เพื่อควบคุมดูแลผู้ต้องขัง ดังนี้¹³⁵

1. เรือนจำมีหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังโดยใช้มาตรการการควบคุมให้น้อยที่สุด
2. เรือนจำต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยยุติธรรมและตามหลักมนุษยธรรม
3. เรือนจำต้องบริหารงานโดยมีบทบาทเป็นหน่วยงานหนึ่งของชุมชน

จากหลักการพื้นฐาน 3 ประการดังกล่าวข้างต้น เรือนจำต่าง ๆ ได้นำมาใช้เป็นหลักในการวางวัตถุประสงค์ของเรือนจำ ซึ่งสรุปเป็นข้อได้ดังนี้

1. เพื่อดูแลผู้ต้องขังโดยให้มีการควบคุมบังคับน้อยที่สุด
2. เพื่อจัดหาบริการที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังและญาติผู้ต้องขัง
3. เพื่อคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องขังในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ

เว้นแต่ ผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับสิทธินั้นเนื่องจากการคุมขัง

¹³³ นัทธี จิตสว่าง, เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 11 การราชทัณฑ์ : ทฤษฎีและการจัดองค์กร, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556), น. 22.

¹³⁴ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง หน่วยที่ 10. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของออสเตรเลีย, (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย), (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555), น. 72.

¹³⁵ เติ้งอ๋าง, น. 23-24.

4. เพื่อดูแลสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง รวมทั้งจัดหางานและสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง

5. เพื่อดูแลให้ผู้ต้องขังใช้ชีวิตในเรือนจำใกล้เคียงกับสังคมภายนอกมากที่สุด จะเห็นได้ว่า แม้การราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีรูปแบบการบริหารงานแบบกระจายอำนาจแต่ต่างมีจุดประสงค์ร่วมกันในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังและการสนับสนุนให้ผู้ต้องขังปรับตัวเข้ากับชุมชน ได้มากที่สุด แต่ในอนาคตนี้การราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐออสเตรเลีย มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปเน้นการควบคุมและการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้มากขึ้น ตามแรงกดดันของคนในสังคมที่ต้องการให้ลงโทษผู้กระทำความผิดมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อเป็นการปรามและปกป้องสังคมและยังต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องขังด้วย เนื่องจากการราชทัณฑ์ในยุคปัจจุบัน เป็นงานที่ยึดหลักมนุษยธรรมและเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กรและกลุ่มคนในสังคม

ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมและประสิทธิภาพในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของผู้ต้องขังนั้น อาทิเช่น ในส่วนของกรมราชทัณฑ์รัฐนิวเซาท์เวลส์ ผู้ต้องขังสามารถยื่นข้อเรียกร้องได้ 3 ช่องทาง ดังนี้

1. โดยทางบุคคล ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาผู้ต้องขัง (Inmate Development Committee หรือ IDC) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่สวัสดิการผู้ต้องขัง ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้ตรวจการเรือนจำ (Official Visitor) และเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman's Staff) ขณะที่เป็นไปตรวจเยี่ยมเรือนจำ

2. โดยทางจดหมายหรือแบบคำร้องถึงผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ รัฐมนตรีกิจการราชทัณฑ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption หรือ ICAC)

3. โดยทางโทรศัพท์ถึง Corrective Services Support Line หรือ CSSL ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องเรียนด้านสุขภาพ หรือ Health Care Complaints Commission Justice Health¹³⁶

¹³⁶ เพิ่งอ้าง, น. 82-83.

3.1.2 สิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (Corrections Management Act 2007) ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ได้มีการกำหนดเรื่องการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำดังนี้

มาตรา 66 ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่¹³⁷

¹³⁷Corrections Management Act 2007 A2007-15 article 66

Information about entitlements and obligations

(1) As soon as practicable after a detainee is admitted to a correctional centre, the director-general must ensure that reasonable steps are taken to explain the following to the detainee:

- (a) the detainee's entitlements and obligations under this Act;
- (b) the case management plan arrangements;
- (c) the role of official visitors;
- (d) the procedures for seeking information and making complaints;
- (e) if the detainee is a national of a foreign country—the right to have a diplomatic or consular representative of the country told about the detention;
- (f) anything else prescribed by regulation;
- (g) anything else the director-general considers necessary or desirable.

Examples—par (g)

- 1 corrections policies and operating procedures relevant to the detainee
 - 2 the scope and effect of the director-general's directions
 - 3 for a transgender or intersex detainee—the effect of section 79 in relation to choice of sexual identity
 - 4 the health services, work and activities available to detainees
 - 5 for an offender—the role of the sentence administration board
- (2) The explanation under subsection (1)—
- (a) may be in general terms; and
 - (b) as far as practicable, must be in language the detainee can readily understand.
- (3) The director-general must arrange for the assistance of an interpreter in complying with subsection (1) or (2) if the director-general believes, on reasonable grounds, that the detainee is unable, because of inadequate knowledge of the English language or a disability, to communicate with reasonable fluency in English.
- (4) Without limiting subsection (3), the assistance of the interpreter may be provided by telephone.

(1) ทันทที่ได้รับตัวผู้ถูกคุมขังเข้ามาอยู่ในความดูแลของเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำต้องให้แน่ใจว่า มีขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อใช้อธิบายข้อความต่อไปนี้แก่ผู้ต้องขัง

- (ก) สิทธิของผู้ถูกคุมขังและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้
- (ข) การจัดการรายกรณีและการวางแผน
- (ค) บทบาทของผู้เข้าชมอย่างเป็นทางการ
- (ง) ขั้นตอนการหาข้อมูลและการทำเรื่องร้องเรียน
- (จ) ถ้าผู้ถูกคุมขังเป็นคนต่างประเทศ ควรมีตัวแทนทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นเป็นผู้แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกคุมขัง

(ฉ) อย่างอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับ

(ช) สิ่งอื่นที่อธิบดีเห็นว่าจำเป็นหรือสมควร

(2) ภายใต้ข้อ (1)

(ก) โดยแจ้งเป็นการทั่วไป และ

(ข) ต้องเป็นภาษาที่ผู้ถูกคุมขังสามารถเข้าใจได้

(3) ผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องจัดให้มีการช่วยเหลือจากล่ามในการปฏิบัติตามอนุมาตรา (1) หรือ (2) ถ้าผู้บัญชาการเรือนจำเห็นว่า ผู้ถูกคุมขังไม่สามารถเข้าใจภาษาอังกฤษหรือไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม

(4) การให้ความช่วยเหลือ ตาม (3) การได้รับความช่วยเหลือของล่ามอาจจะให้ทางโทรศัพท์

(5) ผู้บัญชาการเรือนจำต้องให้แน่ใจว่าผู้ต้องขังต้องได้รับการปฏิบัติดังนี้

(ก) พระราชบัญญัตินี้

(ข) นโยบายการแก้ไขและขั้นตอนการดำเนินงานอยู่ภายใต้ มาตรา 14

(6) ผู้บัญชาการเรือนจำต้องแจ้งให้สถานกงสุลหรือตัวแทนทางการทูตของต่างประเทศเกี่ยวกับการคุมขังของประชาชนในประเทศ

(5) The director-general must also ensure that copies of the following are available for inspection by detainees at each correctional center:

(a) this Act;

(b) Corrections policies and operating procedures available under section 14.

(6) The director-general must tell a diplomatic or consular representative of a foreign country about the detention of a national of that country, if asked by the detainee

มาตรา 14 การแก้ไขนโยบายและขั้นตอนการดำเนินงาน¹³⁸

(1) อธิบดีอาจกำหนดนโยบายการแก้ไขและการดำเนินงานตามขั้นตอนการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ให้มีประสิทธิภาพและจัดการที่มีประสิทธิภาพของการบริหารราชทัณฑ์

การจัดให้มีล่ามในการทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการรับรองสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ และให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำได้โดยไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ของเรือนจำ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ต้องขังชาติอื่น รวมถึงการรับการฝึกอาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อน โดยล่าม มีความสำคัญต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การแจ้งสิทธิพื้นฐาน ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการมีล่าม เพื่อให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (Corrections Management (Reception and Management of Non-English Speaking Detainees) Policy 2014 (No 1)) โดยมีการกำหนดให้ ผู้ถูกคุมขังที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ต้องใช้ล่ามหากเป็นไปได้ผู้ถูกคุมขังจะได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจำคุกของพวกเขาในภาษาที่พวกเขาเข้าใจ มีบริการแปลและบริการล่าม ผ่านผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรอง การตีความและบริการแปลภาษา ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเอกสารหรือการสื่อสารทางวาจาด้วยความช่วยเหลือของล่ามที่จะใช้สำหรับการสื่อสารอย่างเป็นทางการทั้งหมดของผู้ถูกคุมขัง และได้รับคำแนะนำในการติดต่อ กับสถานทูตหรือสถานกงสุลที่เกี่ยวข้องของพวกเขา โดยสามารถติดต่อกับล่าม เป็นลายลักษณ์อักษรหรือติดต่อทางโทรศัพท์ โดยมีการรายงานถึงแนวโน้มการจัดการผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในการกำหนดนโยบายหรือการปฏิบัติที่อาจจะเป็นการเลือกปฏิบัติและเพื่อที่จะพัฒนามาตรการเฉพาะเพื่อตอบสนองความต้องการของพวกเขา¹³⁹

2. ด้านการรักษาพยาบาล ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการจัดการมาตรฐานในการดูแลผู้ป่วยที่เป็นผู้ต้องขัง โดยมีการวางมาตรฐาน ในการดูแลไว้หลายด้านและ

¹³⁸Corrections Management Act 2007 A2007-15 section 14 (1)

Corrections policies and operating procedures

(1) The director-general may make corrections policies and operating procedures, consistent with this Act, to facilitate the effective and efficient management of correctional services.

(2) Each corrections policy or operating procedure is a notifiable instrument.

(3) Each corrections policy or operating procedure—

(a) must be available for inspection by anyone at each correctional centre; and

(b) may be made available for inspection at any other place decided by the director-general

¹³⁹GLOBAL PRISON TRENDS 2015 : Penal Reform International 2015 p.18.

มีการให้บริการล่ามสำหรับผู้ป่วยที่ไม่สามารถสื่อสาร ด้วยภาษาหลักของประเทศได้ โดยกำหนดไว้ดังนี้

ตามมาตรฐาน 1.2¹⁴⁰ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ

บริการของเราให้โอกาสสำหรับผู้ป่วยในการสื่อสารปัญหาสุขภาพและความกังวลของพวกเขาและจะได้รับข้อมูลเพียงพอที่จะช่วยให้พวกเขาเพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของพวกเขา

บริการล่ามแปลภาษา บริการของเรามีนโยบายและขั้นตอนในการสื่อสารกับผู้ป่วยที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในภาษาหลักของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ของเรา

ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพมีหน้าที่เพื่อให้แน่ใจว่าเข้าใจปัญหาของผู้ป่วยและผู้ป่วยของพวกเขาเข้าใจข้อมูลทางการแพทย์และข้อเสนอแนะที่พวกเขาจะได้รับ การใช้งานของล่ามสามารถเป็นสิ่งที่ท้าทายและใช้เวลานาน ในบางสถานการณ์ อย่างไรก็ตามการใช้ล่ามเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการให้บริการที่ปลอดภัยและมีคุณภาพสูงดูแลสุขภาพ. ซึ่งหมายความว่าพนักงานที่ให้บริการสุขภาพจำเป็นต้องรู้ว่าจะขอรับบริการจากล่าม และวิธีการเข้าถึงพวกเขา มันเป็นสิ่งสำคัญที่จะปกป้องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ป่วยเมื่อ ใช้ล่ามสำหรับการดูแลทางคลินิก ในกรณีส่วนใหญ่การใช้งานของคนอื่น ๆ นักโทษหรือเจ้าหน้าที่แผนกการตีความในนามของผู้ป่วยจะไม่เหมาะสม อาจจะมีสถานการณ์พิเศษที่จำเป็น แต่โดยทั่วไปก็คือว่าไม่เหมาะสมในทางการแพทย์ที่ดี การปฏิบัติ¹⁴¹

รัฐบาลออสเตรเลียบริการแปลและล่าม (TIS) สามารถช่วยให้บริการด้านสุขภาพในการให้การดูแลที่มีคุณภาพให้กับผู้ป่วย ต่อไป นอกจากนี้รัฐบาลออสเตรียยังมีกองทุนบริการล่ามสำหรับผู้ป่วยที่หูหนวกและใช้ภาษาใบ้ (Auslan) ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ฟรีได้ที่ www.nabs.org.au เนื่องจากอัตราการจำคุกสูงของชนพื้นเมืองในออสเตรเลียมีจำนวนมาก พนักงานที่ให้บริการจำเป็นต้องรู้วิธีการเข้าถึงบริการล่ามที่เกี่ยวข้อง สำหรับท้องถิ่นของพวกเขา ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบริการล่ามเข้าถึงสำหรับภาษาท้องถิ่นที่ออสเตรเลีย สามารถพบได้ที่ www.ngapartji.org/ หรือ www.naati.com.au/index.asp ความพยายามที่เหมาะสมทั้งหมดจะต้องทำในการเข้าถึงล่ามด้วยภาษาที่รองรับและของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยอมรับได้ เข้าถึงล่ามที่เหมาะสมอาจกีดกันผู้ป่วยจากการแสวงหาการดูแลจากการให้บริการสุขภาพ พร้อมรับคำพูดได้หลายภาษาจะแสดงในห้องให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้บริการสุขภาพมีส่วนร่วมล่ามที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ป่วย

¹⁴⁰Standards for health services in Australian prisons 1st edition: The Royal Australian College of General Practitioners, p. 21.

¹⁴¹*Ibid.* p. 21.

3. ด้านการฝึกอบรม ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการจัดทำคู่มือมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง¹⁴² โดยมีภาระหน้าที่ให้มีล่ามหรือผู้อาวุโสของชนพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ควรจะเป็นและเหมาะสมเพื่อช่วยในการสื่อสารกับผู้กระทำผิด ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของตัวเอง ที่ปรึกษาในประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ที่ควรจะเป็น และได้รับคำแนะนำของเขาเกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการฝึกอบรมไว้ในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูและการให้การศึกษา โดยระบุไว้ในข้อ 3.14 ว่าหลักสูตรและการบริการสำหรับนักโทษโดยเฉพาะนักโทษผู้หญิงพื้นเมืองและนักโทษจากภูมิหลังที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ควรมีการวางแผนมาตรฐานการสำหรับโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูนั้น และกลุ่มคนดังกล่าวควรได้รับคำปรึกษาอย่างใกล้ชิดกับชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม¹⁴³

4. ด้านการติดต่อกับโลกภายนอก ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการจัดทำมาตรฐานในการดูแลผู้ต้องขังของออสเตรเลีย มีการกำหนดในเรื่องการติดต่อกับโลกภายนอกของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ในข้อที่ 3.35¹⁴⁴ ว่านักโทษที่เป็นชาวต่างชาติผู้ลี้ภัยหรือคนไร้สัญชาติควรได้รับอนุญาตสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสื่อสารกับผู้แทนทางการทูตและกงสุลของประเทศที่พวกเขาอยู่หรือผู้มีอำนาจในประเทศหรือต่างประเทศซึ่งงานก็คือการปกป้องพวกเขา

3.2 อังกฤษ

กรมราชทัณฑ์ของอังกฤษ อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ส่วนการราชทัณฑ์ในประเทศนั้น กลไกการควบคุมอันแท้จริงบางส่วนก็ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง และบางส่วนก็ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารเรือนจำและทัณฑสถาน ที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป โดยแบ่งการปฏิบัติงานออกเป็นสองลักษณะคือ¹⁴⁵

เรือนจำและทัณฑสถานสำหรับปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แบ่งเป็น¹⁴⁶

1. เรือนจำกลาง (Central Prisons) ใช้เป็นสถานที่คุมขัง ผู้กระทำผิดต้องโทษจำคุกในระยะยาว ทั้งยังได้แบ่งประเภทเรือนจำกลาง เพื่อดำเนินการควบคุมตัวผู้กระทำผิด ตามลักษณะโทษและความร้ายแรง

¹⁴²Standard Guidelines for Corrections in Australia. Revised 2012, p. 10.

¹⁴³*Ibid.* p. 23-24.

¹⁴⁴*Ibid.* p. 32.

¹⁴⁵ประเสริฐ เมฆมณี, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 69*, น. 151.

¹⁴⁶เพ็ญอ้าง, น. 151.

2. เรือนจำเพื่อการอบรมและฝึกอาชีพประจำเขต (Regional Training Prisons) การจัดแบ่งประเภทของเรือนจำ ประเภทนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังจากเรือนจำท้องถิ่น ไปรับการฝึกอบรมแก้ไขตามความเหมาะสม เป็นรายบุคคลหรือโดยกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จะเน้นหนักไปในด้านการฝึกวิชาชีพและฟื้นฟูการศึกษาวิชาสามัญ เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถใช้วิชาความรู้ดังกล่าว ประกอบอาชีพได้ภายหลังจากพ้นโทษไปแล้ว

3. เรือนจำเปิด (Open Prisons) เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงระดับต่ำ จัดตั้งขึ้น ณ บริเวณชานเมือง ที่มีความสะดวกในการคมนาคม เพื่อทำการคัดเลือกผู้กระทำผิดที่มีโทษ และความประพฤติเหมาะสม สำหรับเรือนจำเปิด เป็นการเฉพาะ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้ใช้ชีวิตอิสระภายใต้การควบคุมระเบียบวินัยของตนเองและได้รับการฝึกฝน วิชาชีพทางเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่

4. เรือนจำหญิง (Women'Prison) ให้สำหรับควบคุมอบรม และฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ซึ่งมีทั้งเรือนจำหญิงแบบปิดธรรมดาและเรือนจำเปิด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง ได้เน้นหนักในด้านกลุ่มบำบัดและให้การฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ต้องขังหญิงมีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกอย่างกว้างขวาง

5. เรือนจำเพื่อการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด (Corrective Training Prison) การจัดเรือนจำประเภทนี้ นับเป็นการใช้มาตรการควบคุมพิเศษแก่ผู้กระทำผิดซ้ำ ที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 4 ปี และมีอายุระหว่างวัยหนุ่ม และผู้ใหญ่ซึ่งโดยประมาณมีอายุระหว่าง 21-30 ปี มาควบคุมไว้ ณ ทณฑสถานแห่งนี้ เพื่อทำการอบรมและฝึกวิชาชีพในด้านการฟื้นฟูการศึกษาและฝึกฝนวิชาชีพ

ในอังกฤษมีการปรับปรุงศาลเพื่อจัดการให้ได้คนผิดจริง ๆ มาลงโทษมากที่สุด อันจะยังให้เกิดความยุติธรรม และเพื่อนำโทษที่เหมาะสมมาใช้กับการกระทำผิดนั้น ๆ ที่สังคมต้องการลดสถิติอาชญากรรมได้ ศาลควรใช้นโยบายกำหนดโทษอย่างไร จึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพกับความผิดที่เกิดขึ้น การลงโทษที่ถูกต้องจะเป็นส่วนหนึ่งอันสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งในขณะนี้คนในสังคมของอังกฤษยังเชื่อว่าวิธีการลงโทษที่ใช้อยู่ยังไม่เหมาะสม ที่สำคัญของรัฐที่พยายามให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติคือการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และยังได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการพิจารณากำหนดโทษ Sentencing guideline council โดยมี Lord chief justice เป็นประธาน เพื่อป้องกันไม่ให้มีการวินิจฉัยลงโทษที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ มีแนวทางเช่น¹⁴⁷

¹⁴⁷เพ็งอ้าง, น. 86.

- 3) มีการใช้ระบบการลงโทษทางเลือก กล่าวคือ มีการลงโทษโดยสังคมน ซึ่งเป็นการลงโทษแนวใหม่ ทำให้โทษลดลง Custody mimus ที่มีคนเข้ารับโทษเป็นเวลาเพียงเพื่อการปล่อยบ่าบัด หรือการใช้วิธีการจำคุกเพียงบางวัน สดสัปดาห์หรือวันอื่น ๆ ที่กำหนด
- 4) ระบบการพักการลงโทษโดยคณะกรรมการพักการลงโทษ ทำการพิจารณาผ่อนปรนหรือปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดร้ายแรง
- 5) รัฐมีนโยบายให้ใช้โทษปรับเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เพื่อคัดคนทำผิดครั้งแรกที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในการลงโทษปรับครั้งแรก
- 6) ให้นำกระบวนการฟื้นฟูบ่าบัดผู้กระทำผิด (Remand) โดยเฉพาะกับผู้เยาว์มาเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการลงโทษด้วย
- 7) ความผิดที่ไม่รุนแรงให้นำมาตรการลงโทษทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องมาใช้แทนการจำคุก¹⁴⁸

3.2.1 กฎหมายบังคับโทษ

งานบังคับโทษมีภาระความรับผิดชอบสูงมาก มิใช่แต่เพียงการลงโทษแล้วส่งตัวผู้ต้องขังกลับสู่สังคมเท่านั้น แต่รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังและสิทธิพลเมืองระหว่างระยะเวลาที่รับโทษ มีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำผิดอย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของการคุมขัง อันเป็นการทำให้เรือนจำดำรงอยู่อย่างปกติ¹⁴⁹

การบังคับโทษจำคุกในความเป็นมา รากฐานของหลักคิด แนวนโยบายแห่งรัฐ และการดำเนินการในปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังดังนี้¹⁵⁰

1. รากฐานทางกฎหมายในการบังคับโทษจำคุกในอังกฤษ ในอังกฤษและเวลส์ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่าง ๆ จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952) และระเบียบข้อบังคับอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญากฎหมายวางกรอบขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำตาม

2. ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของราชทัณฑ์ ตามข้อ 1 ของ Prison Rules of 1964 เป้าหมายเพื่อการอบรมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อยังให้เกิดการกระตุ้นและสนับสนุนผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ต่อไป

¹⁴⁸เพ็งอ้าง, น. 189.

¹⁴⁹เพ็งอ้าง, น. 193.

¹⁵⁰เพ็งอ้าง, น. 192-216.

3. สิทธิของผู้ต้องขังและมาตรฐานการลงโทษ รายงานของ European council¹⁵¹ แนะนำหลักการพื้นฐานของสหประชาชาติในมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในการบริหารงานภายในสถานที่และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เปรียบเทียบกับอังกฤษและเวลส์ในการบังคับโทษในเรือนจำ เป็นการดำเนินการที่เกือบจะเป็นไปในทางเดียวกัน เพียงแต่ต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์ของผู้ต้องขังการปรับตัว และในเรื่องความหนาแน่นของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ กฎหมายจะเป็นพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง¹⁵²

ข้อ 8. การเข้าสู่เรือนจำ

(1) ทุกข้อเรียกร้องของผู้ต้องขังอยู่ในความดูแลของรัฐบาล และมีการตรวจเยี่ยมของเลขานุการรัฐหรือคณะกรรมการตรวจเยี่ยมเรือนจำ จะทำการบันทึกเรื่องต่าง ๆ เสนอเรื่องนั้น ๆ ไปยังรัฐบาลด้วยความรวดเร็ว

(2) ในทุก ๆ วัน ไม่ว่าจะเป็วันอาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ รัฐบาลจะรับฟังคำร้องจากผู้ต้องไม่ว่าจะมีคำถามมาจากผู้ใดก็ตาม

(3) เมื่อผู้ต้องมมีข้อร้องเรียนและอยู่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เมื่อถามต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะสามารถได้รับคำตอบในเรื่องนั้น ๆ การเข้าตรวจเยี่ยมครั้งต่อไป

4. การจำแนกผู้ต้องขัง ปัจจุบันในอังกฤษจำแนกผู้ต้องขังในการรับตัวผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำออกเป็น 4 ประเภท คือ

ประเภท A เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่มีอันตรายต่อความปลอดภัยมากที่สุดกับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี

ประเภท B เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยมากนักกับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี

ประเภท C ประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถกำหนดให้อยู่ในทัณฑสถานเปิดได้ แต่มีความเป็นไปได้ที่อาจจะพยายามหลบหนี

ประเภท D เป็นประเภทของเรือนจำที่กับผู้ต้องขังที่สามารถอยู่ทัณฑสถานเปิดปราศจากข้อจำกัดเท่าที่ทำได้

¹⁵¹ เพิ่งอ้าง, น. 194.

¹⁵² เพิ่งอ้าง, น. 195.

5. ห้องขัง ห้องขังที่ใช้จำคุกผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับรองมาตรฐานโดยผู้ตรวจสอบในเรื่องของขนาด แสงสว่าง อุณหภูมิ การหมุนเวียนและถ่ายเทของอากาศ ตามความเหมาะสมและเพียงพอต่อสุขภาพและการอนุญาตให้ผู้ต้องขังสามารถติดต่อกับเจ้าพนักงานเรือนจำได้ตลอดเวลา¹⁵³

6. การตรวจสอบสารเสพติดผู้ต้องขังและการทดสอบการเจ็บป่วย ทุกเรือนจำต้องมีแพทย์ที่มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ประจำเพื่อตรวจรักษา ดูแลสุขภาพ มีหน้าที่ดูแลอนามัยเกี่ยวกับการบริโภค การออกกำลังกาย และการแยกขัง เรือนจำจะต้องจัดห้องน้ำให้นักโทษ เพื่อใช้ทำความสะอาดร่างกาย และต้องได้รับน้ำอุ่นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โคนหนดคราได้ทุกวัน และตัดผม นอกจากนั้นต้องได้ออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง เว้นแต่วันที่ไม่อาจทำได้ ให้ออกกำลังภายในร่มแทนการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เรือนจำจะอนุญาตให้เป็นไปตามที่นักโทษนับถือ

7. สิทธิในการเยี่ยมผู้ต้องขังและการติดต่อกับภายนอกเรือนจำ ตามกฎหมายและเป็นอิสระของแต่ละเมือง อาจกำหนดเวลาเยี่ยมผู้ต้องขังของแต่ละเรือนจำในเมืองนั้น ๆ ได้เอง รวมทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ มิให้มีอิทธิพลหรืออิสิทธิ์ใดมาครั้งในการติดต่อกับผู้ต้องขัง เว้นแต่เป็นเงื่อนไขพิเศษสำหรับผู้ต้องขังรายนั้น หรือการเยี่ยมผู้ต้องขังที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต¹⁵⁴ นอกจากนั้นนักโทษมีสิทธิใช้จดหมายติดต่อกับญาติ 1 ฉบับต่อสัปดาห์โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และได้สิทธิในการเยี่ยมจากคณะกรรมการตรวจเรือนจำเป็นประจำทุกสัปดาห์ 4 สัปดาห์

8. การจ้างงานและความก้าวหน้าในการฝึกอบรม การทำงานของนักโทษจะต้องไม่เกิน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ห้ามนักโทษทำงานส่วนตัวของเจ้าพนักงานและขณะที่นักโทษเจ็บป่วยหรือสภาพร่างกายไม่เหมาะสมกับการทำงานนั้น ๆ

9. วินัยและการลงโทษ มี 2 ระดับ คือ ระดับร้ายแรงและไม่ร้ายแรง การลงโทษทางวินัยต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยกระบวนการสอบสวนวินัยก่อน

10. สิทธิในการร้องทุกข์ ต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือคณะกรรมการตรวจเรือนจำ โดยคำร้องทุกข์จะถูกดำเนินการจัดส่งให้ผู้ที่มีหน้าที่วินิจฉัยในทันที

11. การช่วยเหลือผู้ต้องขังภายหลังการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ มีการสร้างมาตรการในการเตรียมการเป็นพิเศษให้กับผู้ต้องขังในการที่จะปล่อยตัวจากเรือนจำ การเตรียมตัวก่อนปล่อยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้ต้องขังอย่างเข้มข้น โดยมีการกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ กับครอบครัว และท้องถิ่นที่ผู้ต้องขังอาศัยอยู่ และเกี่ยวกับสถานที่ทำกรงานภายในอนาคต

¹⁵³ เติ้งอ๋าง, น. 199.

¹⁵⁴ เติ้งอ๋าง, น. 201.

3.2.2 สิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

ตาม กฎข้อที่ 37 ของกฎเรือนจำยุโรป (The European Prison Rules 1987) ได้มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ดังนี้

ชาวต่างชาติ¹⁵⁵

37.1 นักโทษที่เป็นชาวต่างประเทศจะได้รับการแจ้งสิทธิโดยทันทีที่ได้รับตัวเข้ามาในเรือนจำ และได้รับอนุญาตให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารกับสถานทูตหรือสถานกงสุลของรัฐของพวกเขา

37.2 นักโทษที่มีสัญชาติของรัฐ โดยไม่ต้องติดต่อกับสถานทูตหรือกงสุลหรือเป็นตัวแทนในประเทศและผู้ลี้ภัยหรือคนไร้สัญชาติจะต้องได้รับอนุญาตให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่คล้ายกันในการสื่อสารกับผู้แทนทางการทูตของรัฐ ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายผลประโยชน์หรือผู้มีอำนาจในประเทศหรือต่างประเทศของพวกเขาซึ่งงานก็คือการตอบสนองผลประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว

37.3 ความสนใจของชาวต่างชาติที่อยู่ในเรือนจำ อาจมีความต้องการพิเศษเจ้าหน้าที่เรือนจำจะต้องร่วมมืออย่างเต็มที่กับเจ้าหน้าที่การทูตหรือกงสุลที่เป็นตัวแทนของนักโทษ

37.4 ข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายต้องจัดให้นักโทษที่เป็นชาวต่างประเทศ

¹⁵⁵Article 37 European Prison Rules : Recommendation Rec(2006)2 .p.19

Foreign nationals

37.1 Prisoners who are foreign nationals shall be informed, without delay, of their right to request contact and be allowed reasonable facilities to communicate with the diplomatic or consular representative of their state.

37.2 Prisoners who are nationals of states without diplomatic or consular representation in the country, and refugees or stateless persons, shall be allowed similar facilities to communicate with the diplomatic representative of the state which takes charge of their interests or the national or international authority whose task it is to serve the interests of such persons.

37.3 In the interests of foreign nationals in prison who may have special needs, prison authorities shall co-operate fully with diplomatic or consular officials representing prisoners.

37.4 Specific information about legal assistance shall be provided to prisoners who are foreign nationals.

37.5 Prisoners who are foreign nationals shall be informed of the possibility of requesting that the execution of their sentence be transferred to another country.

37.5 นักโทษที่เป็นชาวต่างประเทศจะได้รับทราบถึงความเป็นไปได้ของการดำเนินการ โอนนักโทษไปปรับโทษตามคำพิพากษาในประเทศที่พวกเขามีสัญชาติ

และตามกฎเรือนจำยุโรป (The European Prison Rules 1987) ได้กำหนดเรื่องสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ดังนี้

ข้อ 44¹⁵⁶ (1) นักโทษที่เป็นชาวต่างประเทศควรทราบโดยไม่ชักช้าถึงสิทธิของพวกเขาเพื่อขอรายชื่อและได้รับอนุญาตให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสื่อสารกับผู้แทนทางการทูตหรือสถานกงสุลของรัฐที่พวกเขาอยู่ การบริหารงานเรือนจำควรร่วมมืออย่างเต็มที่กับผู้แทนดังกล่าวอยู่ในความสนใจของชาวต่างชาติที่อยู่ในเรือนจำที่อาจมีความต้องการพิเศษ

(2) นักโทษที่มีสัญชาติของรัฐแทน โดยทูตหรือกงสุลในประเทศและผู้ลี้ภัยหรือคนไร้สัญชาติจะต้องได้รับอนุญาตให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่คล้ายกันในการสื่อสารกับผู้แทนทางการทูตของรัฐ หรือ ผู้มีอำนาจระดับชาติหรือนานาชาติ

ข้อ 45.¹⁵⁷ นักโทษจะต้องได้รับอนุญาต อย่างสม่ำเสมอในการได้รับแจ้งข่าวโดยการอ่านหนังสือพิมพ์วารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ โดยวิทยุหรือโทรทัศน์ส่งสัญญาณโดยการบรรยายหรือโดยวิธีการที่คล้ายกันใด ๆ ที่ได้รับอนุญาตหรือถูกควบคุมโดยการบริหาร การเตรียมการเป็นพิเศษควรจะทำเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวต่างชาติที่มีปัญหาทางภาษา

ข้อ 67.¹⁵⁸ (1) เนื่องจากการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เหล่านี้ต้องใช้ในเรื่องของแผนการแก้ไขรายบุคคล เพื่อทำการบำบัดรักษาและเพื่อจุดประสงค์นี้เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นของการจัดสรรนักโทษควรอยู่ในแยกสถาบันหรือหน่วยงานที่แต่ละคนจะสามารถได้รับการรักษาที่เหมาะสมและการฝึกอบรม

(2) ประเภท ขนาดขององค์กรและความจุของสถาบันหรือหน่วยงานเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาเป็นหลักโดยธรรมชาติของการรักษาที่จะให้

(3) มันเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่านักโทษที่ตั้งอยู่โดยคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยและการควบคุม แต่มาตรการดังกล่าวไม่ควรต่ำกว่าเข้ากันได้กับความปลอดภัยและความเข้าใจความต้องการพิเศษของนักโทษ พยายามทุกวิถีทางที่ควรจะทำที่จะวางนักโทษในสถาบันการศึกษาที่มีการเปิดในลักษณะหรือให้โอกาสที่เพียงพอสำหรับการติดต่อกับชุมชนนอกในกรณีของชาวต่างชาติที่เชื่อมโยงกับคนที่มีความสัญชาติของตัวเองในชุมชนนอกจะได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

¹⁵⁶*Ibid.* p. 140.

¹⁵⁷*Ibid.* p. 141.

¹⁵⁸*Ibid.* p. 145.

ข้อ 70.¹⁵⁹ (1) การเตรียมความพร้อมของนักโทษให้เป็นอิสระควรเริ่มต้นโดยเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้หลังจากที่แผนกต้อนรับส่วนหน้าในสถาบันกฎหมายอาญา ดังนั้นการรักษาของนักโทษไม่ควรเน้นการกักขังของพวกเขาจากชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นส่วนหนึ่งของพวกเขาอยู่ในนั้น หน่วยงานชุมชนและสังคมแรงงานจึงควรได้รับการขอความเป็นไปได้ที่จะช่วยให้พนักงานของสถาบันการศึกษาในงานของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมของนักโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาและการปรับปรุงความสัมพันธ์กับครอบครัวของพวกเขาบุคคลอื่นและกับหน่วยงานเพื่อสังคม ขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการเพื่อปกป้องเพื่อขอบเขตสูงสุดที่เข้ากันได้กับกฎหมายและประโยชน์ที่วาทิตีและผลประโยชน์ทางสังคมอื่น ๆ ของนักโทษ

(2) โปรแกรมการรักษาควรรวมถึงข้อกำหนดสำหรับการออกจากคุกซึ่งก็ควรจะได้รับอนุญาตให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ในทางการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพของครอบครัวและพื้นที่อื่น ๆ ในสังคม

(3) ชาวต่างชาติไม่ควรได้รับการกักขังจากการเตรียมการสำหรับการออกจากคุก แต่เพียง ผู้เดียวในบัญชีของสัญชาติของตน นอกจากนี้พยายามทุกวิถีทางที่ควรจะทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมของระบอบการปกครองร่วมกันเพื่อบรรเทาความรู้สึกของพวกเขาของการแยกด้านการศึกษา

ข้อ 79.¹⁶⁰ ให้ความสนใจเป็นพิเศษในการได้รับการบริหารการศึกษาที่เรือนจำของนักโทษหนุ่ม ผู้มาจากต่างประเทศที่มีความต้องการหรือวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ของอังกฤษ (The Prison Rules 1999) ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการให้ข้อมูลนักโทษไว้ดังนี้¹⁶¹

ข้อ 10¹⁶² (1) นักโทษทุกคน ที่รับตัวเข้ามาในเรือนจำ และไม่ว่าในกรณีใด ๆ ภายใน 24 ชั่วโมง นักโทษทุกคนต้องได้รับการแจ้ง เกี่ยวกับบทบัญญัติ กฎเรือนจำและเรื่องอื่น ๆ ที่มีความ

¹⁵⁹*Ibid.* p. 145.

¹⁶⁰*Ibid.* p. 147.

¹⁶¹Prison Rules: A Working Guide , Nancy Loucks .p.36.

¹⁶²*Ibid.* p. 36.

(1) Every prisoner shall be provided, as soon as possible after his reception into prison, and in any case within 24 hours, with information in writing about those provisions of these Rules and other matters which it is necessary that he should know, including earnings and privileges, and the proper means of making requests and complaints.

จำเป็นว่าเขาควรจะรู้ขณะอยู่ในเรือนจำ รวมทั้งรายได้และสิทธิประโยชน์และวิธีการที่เหมาะสมในการทำคำขอและข้อร้องเรียน

(2) ในกรณีของนักโทษที่มีอายุน้อยกว่า 18 หรือนักโทษอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ไม่สามารถอ่านหรือไม่สามารถทำความเข้าใจข้อมูลที่ให้ไว้เพื่อให้ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อจะอธิบายว่าเขาสามารถเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของเขา

(3) สำเนาฎุเหล่านี้จะมีให้บริการแก่นักโทษที่ร้องขอ

ห้องสมุดเรือนจำต้องจัดทำสำเนาข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่สำหรับนักโทษไว้สำหรับอ้างอิง นักโทษที่ไม่สามารถทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ ต้องอธิบายให้พวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับ Prison rule กฎข้อ 10 (2) และ European Rule 41.2 ถ้ามีข้อมูลที่จะถ่ายทอดให้กับนักโทษที่มีความยากลำบากในการอ่าน นอกจากนี้กรณีจำเป็นเร่งด่วนสำหรับข้อมูลที่เขียนให้นักโทษในภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษและภาษาที่ชัดเจนและง่าย หากนักโทษไม่สามารถอ่านภาษาอังกฤษและภาษาที่นักโทษเข้าใจได้ ข้อมูลหนังสือไม่สามารถใช้ได้ภาษาที่เหมาะสม “ผู้บัญชาการเรือนจำจะให้แน่ใจว่าข้อมูลที่จำเป็นจะอธิบายให้พวกเขา ... “ เช่น เทปคาสเซ็ทกับบทสรุปของข้อมูลที่ควรจะเป็นในห้องสมุดเรือนจำแต่ละแห่งและหนังสือยังมีอยู่ในภาษาต่างประเทศ การปฏิบัติมาตรฐาน A3 ระบุว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการตีความควรจะสามารถใช้ได้สำหรับการสื่อสารที่สำคัญกับนักโทษ¹⁶³

กล่าว “นักโทษชาวต่างชาติ” ครอบคลุมความหมายที่หลากหลาย รวมถึงผู้ที่มาจากประเทศบ้านเกิดของพวกเขาและได้รับการตัดสินแล้วและถูกคุมขังอยู่ในประเทศอื่น และสามารถนำไปใช้กับผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ยาวนานกับประเทศที่พวกเขาจะถูกคุมขังและอาจเป็นถิ่นที่อยู่ถาวรแต่ไม่ได้มีสัญชาติของประเทศที่ถูกคุมขัง¹⁶⁴

มาตรการที่ใช้ในปัจจุบัน¹⁶⁵ ในอังกฤษ มีการจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (A Human Rights Approach to Prison Management) ซึ่งระบุถึงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการติดต่อสถานทูต การติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ และ

(2) In the case of a prisoner aged less than 18, or a prisoner aged 18 or over who cannot read or appears to have difficulty in understanding the information so provided, the governor, or an officer deputed by him, shall so explain it to him that he can understand his rights and obligations.

(3) A copy of these Rules shall be made available to any prisoner who requests it.

¹⁶³*Ibid.* p. 33.

¹⁶⁴UNODC.Handbook on Prisoners with special needs, p.79.

¹⁶⁵A Human Rights Approach to Prison Management: Handbook for prison staff, pp. 107-111.

ระเบียบเวียนจำ โดยจัดทำไว้สำหรับ 16 ประเทศ แปลไว้ 22 ภาษา ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติ เพื่อใช้กับนักโทษที่จะไม่ถือสัญชาติของประเทศที่พวกเขาจะถูกคุมขัง โดยมีมาตรการที่จะดำเนินการเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติและการตอบสนองความต้องการเฉพาะของพวกเขา การถูกขังอยู่ในต่างประเทศสามารถก่อให้เกิดปัญหาสำหรับคนที่ถูกคุมขังที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยการบริหารงานเวียนจำและต้องให้แน่ใจว่าพวกเขาเคารพสิทธิของนักโทษต่างชาติที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้แทนทางการทูตประเทศบ้านเกิดของพวกเขา ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา เมื่อพวกเขาถูกขังอยู่ในประเทศที่พวกเขาไม่มีตัวแทนทางการทูต พวกเขาต้องได้รับอนุญาตในการสื่อสารกับผู้แทนทางการทูตที่เป็นตัวแทนของประเทศบ้านเกิดของตน

วิธีการที่นักโทษชาวต่างชาติ ได้รับการบำบัดฟื้นฟู โดยระบบบริหารงานเวียนจำไม่ควรเลือกปฏิบัติในทางใดทางหนึ่ง นักโทษชาวต่างชาติ อาจประสบปัญหาด้านภาษาและความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่เวียนจำควรจะใช้มาตรการพิเศษที่จะช่วยพวกเขา ความจริงที่ว่าพวกเขาเป็นชาวต่างชาติไม่ควรถูกนำมาใช้เป็นเหตุผลที่จะจำกัดการเข้าถึงการเรียนรู้และโปรแกรมที่จัดเตรียมไว้สำหรับนักโทษคนอื่น ๆ หากพวกเขาไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่และไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวพวกเขา นักโทษต่างชาตจะเป็นผู้ด้อยโอกาสอย่างรุนแรง ในการแสดงเจตนาเพื่อรับการตอบสนองจากสวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในเวียนจำ การบริหารเวียนจำ จึงควรให้แน่ใจว่าพวกเขาจะเข้าถึงล่ามและเท่าที่เป็นไปได้เอกสารหลักที่นักโทษต้องเข้าใจควรมีอยู่ในภาษาที่นักโทษต่างชาติสามารถอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิของนักโทษ ระบบการคุมขังและวิธีการที่จะร้องเรียนและการอุทธรณ์การตัดสินใจ โดยหน่วยงานที่มีอยู่ให้กับผู้ถูกคุมขังจากต่างประเทศในภาษาที่พวกเขาสามารถเข้าใจ เมื่อใดก็ตามที่เป็นไปได้ที่นักโทษดังกล่าวควรจะได้รับอนุญาตให้เข้าถึงหนังสือพิมพ์และวารสารในภาษาของตนเอง¹⁶⁶

หลายประเทศมีสนธิสัญญาการโอนนักโทษ เพื่อให้พวกเขาสามารถรับโทษต่อในประเทศมีสัญชาติ ระบบบริหารงานเวียนจำควรดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่านักโทษเหล่านั้นได้ใช้สิทธิของตนตามสนธิสัญญาดังกล่าว

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่กงสุลนี้ควรจะเป็นความลับ เจ้าหน้าที่กงสุลมีสิทธิที่จะให้ความรู้เรื่องกฎหมายแก่ประชาชนของตน ผู้ต้องขังชาวต่างชาติมีสิทธิที่จะปฏิเสธการติดต่อกับเจ้าหน้าที่กงสุลหากพวกเขาไม่ต้องการ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติอาจไม่ต้องการที่จะติดต่อกับสถานกงสุลของพวกเขา เพราะพวกเขาอาจต้องการที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจำคุกของพวกเขากับครอบครัวของพวกเขาหรือพวกเขาอาจไม่ได้มีความเชื่อถือนในเรื่องการให้บริการของเจ้าหน้าที่กงสุล¹⁶⁷

¹⁶⁶Ibid. p. 109.

¹⁶⁷Ibid. p. 110.

ผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่เป็นผู้ลี้ภัยควรได้รับความช่วยเหลือในการสื่อสารกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย

เข้าศึกษาต่อในเรือนจำ ในประเทศอื่น อาจเป็นเรื่องยาก การบริหารงานเรือนจำควรรหาทางแก้ไขปัญหานี้ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเชิญชวนให้เพื่อนชาติเดียวกันมาเรียนด้วยกัน โดยมีการผลิตวิดีโอหรือสื่อการเรียนการสอนในภาษาต่างประเทศ¹⁶⁸

ผู้ต้องขังชาวต่างชาติสามารถแยกออกจากสังคมโดยรวมของนักโทษด้วยภาษาและวัฒนธรรมของพวกเขา ในบางประเทศนักโทษชาวต่างชาติ ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเดียวกัน หรือจัดแบ่งพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งในเรือนจำให้คุมขังอยู่ร่วมกัน เพื่อให้พวกเขาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าทำด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรมที่จะสามารถแก้ปัญหาที่ยอมรับได้ แต่ถ้ามันจะนำไปสู่การกระทำที่เลวร้ายกว่าเดิมหรือขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรได้รับก็ไม่สามารถทำได้ นักโทษชาวต่างชาติไม่ควรเลือกปฏิบัติเพราะพวกเขาไม่ได้เป็นคนชาติของประเทศที่พวกเขาจะถูกจับกุม พวกเขาไม่ควรจะต้องจ่ายเงินสำหรับการดูแลสุขภาพของพวกเขาอยู่ในเรือนจำ ในกฎระเบียบของเรือนจำอาจอนุญาตให้นักโทษคนอื่น ๆ ได้ลากลับบ้าน ซึ่งผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่ควรถูกปฏิเสธการได้รับอนุญาตให้ออกนอกเรือนจำ เพียงเพราะพวกเขาไม่มีบ้านที่จะให้กลับ โดยองค์กรเอกชนหรือภาคประชาชนอาจให้บริการหอพักหรือที่พักอาศัยสำหรับพวกเขาในขณะที่พวกเขาได้รับอนุญาตให้ลากลับ พวกเขาไม่ควรถูกปฏิเสธการเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามหลังปล่อยเพราะพวกเขามีแนวโน้มที่จะถูกเนรเทศหลังจากรับโทษจนครบแล้ว¹⁶⁹

สำหรับนักโทษหลาย ๆ คน มีความเป็นไปได้น้อยหรือไม่มีเลยที่จะได้รับการติดต่อเข้าเยี่ยมจากครอบครัวของพวกเขา เจ้าหน้าที่เรือนจำควรช่วยให้พวกเขาได้รับการติดต่อกับครอบครัวของพวกเขา โดยอาจจะอนุญาตให้เขียนจดหมายเพิ่มเติม ส่งไปรษณีย์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตามระเบียบของเรือนจำ จะต้องการมีตรวจเอกสาร ทั้งขาเข้าและขาออก จึงจำเป็นต้องให้อีเมลขาเข้าและขาออกมีการแปลการตรวจสอบ ควรที่จะสามารถอ่านภาษาของนักโทษได้ และเข้าใจภาษาที่เขาใช้ในการติดต่อกับครอบครัวของพวกเขาทางโทรศัพท์¹⁷⁰

พวกเขาไม่ควรถูกส่งไปยังเรือนจำในส่วนที่ห่างไกลที่สุดของประเทศเพราะมันจะสันนิษฐานว่าพวกเขาจะไม่ได้รับการติดต่อเยี่ยมเยียนจากครอบครัวของพวกเขา หากครอบครัวสามารถเดินทางมาจากประเทศอื่นซึ่งเป็นระยะทางไกล ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่เรือนจำควรคำนึงถึง

¹⁶⁸*Ibid.* p. 109.

¹⁶⁹*Ibid.* p. 109.

¹⁷⁰*Ibid.* p. 110.

ระยะทางที่ผู้เข้าชมได้เดินทาง ยกตัวอย่างเช่นการอนุญาตให้เข้าเยี่ยมชมตลอดทั้งวัน หรืออนุญาตให้เข้าเยี่ยมชมหลายวันติดต่อกัน¹⁷¹

การฝึกอบรมควรมีความหลากหลายเพื่อให้มั่นใจว่า ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ การจ้างงานของบุคลากรบางคนที่พูดภาษาของนักโทษเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมภาษา องค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกับชุมชนจากการที่นักโทษต่างประเทศมาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยให้การบริหารงานเรือนจำเพื่อตอบสนองภาระผูกพันในการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างมีมนุษยธรรม ในกรณีที่ญาติหรือครอบครัว ต้องการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง เพื่อช่วยบรรเทาความเหงา องค์กรดังกล่าวยังสามารถช่วยให้สื่อในภาษาของนักโทษ ในหลายกรณีการติดต่อกับตัวแทนทางการทูตของนักโทษอาจจะยากหรือไม่บ่อยนัก เจ้าหน้าที่เรือนจำควรพิจารณาว่ามีชาวต่างชาติอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน สามารถมาเยี่ยมด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะช่วยให้นักโทษดังกล่าว รักษาติดต่อกับวัฒนธรรมของตนเอง¹⁷²

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรือนจำที่ดีควรเป็นไปเพื่อป้องกันการร้องเรียนและการถูกกล่าวหา วิธีหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายนี้โดยมีและจัดทำคู่มือที่ถูกต้องชัดเจนและครอบคลุมทุกด้านของชีวิตประจำวันในเรือนจำ ขั้นตอนเหล่านี้ควรจะเขียนในภาษาง่าย ๆ ที่สามารถเข้าใจได้ โดยทั้งหมดและควรแจกจ่ายให้แก่แก่นักโทษและพนักงานทุกคน และพวกเขาควรจะได้รับตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้ามาในเรือนจำ

ควรมีการจัดทำกฎระเบียบ วินัยของเรือนจำ โดยตีพิมพ์ประกาศให้เด่นชัด ตามสถานที่พบเห็นได้ง่าย สำหรับนักโทษที่อ่านหนังสือไม่ได้ควรมีผู้อธิบายให้ฟัง ขั้นตอนเหล่านี้ควรมีคำอธิบายของวิธีการที่นักโทษสามารถไปเกี่ยวกับการทำคำขอเกี่ยวกับการรักษาของเขาและควรอธิบายถึงวิธีการร้องเรียนที่มีอยู่ให้กับนักโทษที่เข้ามาใหม่ นอกจากนี้นักโทษที่เป็นชาวต่างชาติ ควรได้รับการติดต่อกับผู้แทนทางการทูตหรือสถานกงสุลของรัฐของพวกเขา นักโทษที่เป็นชาวต่างประเทศทราบถึงความเป็นไปได้ของการดำเนินการของโอนนักโทษกลับไปรับโทษต่อตามคำพิพากษาในประเทศของพวกเขา¹⁷³

การให้บริการการแปลภาษาแก่นักโทษชาวต่างประเทศ¹⁷⁴ ทัวอังกฤษ มีบริษัทที่ให้บริการด้านการแปลภาษา ที่ได้รับการแต่งตั้งและสามารถเรียกใช้บริการด้านการแปลภาษา ในประสบการณ์ว่านักโทษตามคำพิพากษาหรือที่ถูกคุมขังได้เข้ารับบริการ ระบบได้รับการ

¹⁷¹*Ibid.* p. 110.

¹⁷²*Ibid.* p. 111.

¹⁷³Arianna Silvestri: Prison conditions in the United Kingdom, p. 41.

¹⁷⁴*Ibid.* p. 42.

วิพากษ์วิจารณ์จากการตรวจของเรือนจำที่เน้นย้ำว่าไม่ได้รับบริการอย่างต่อเนื่องและนั่นหมายถึงการพึ่งพาการใช้นักโทษคนอื่น ๆ ในการแปลบางครั้งในสถานการณ์ที่บริการล่ามมืออาชีพจะได้รับที่เหมาะสมมากขึ้น การเข้าถึงล่ามภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนอกจากนี้ยังอ้างว่าเป็นปัญหา งานวิจัยอื่น ๆ ได้พบว่ามี การเพิ่มขึ้นของจำนวนของผู้หญิงที่อยู่ในคุกจากยุโรปตะวันออก จีนและเวียดนาม เหล่านี้ถูกพบว่ามีอย่างน้อยน่าจะพูดภาษาอังกฤษหรือมีความรู้พื้นฐาน จึงเป็นเรื่องที่นักโทษต้องไปพึ่งพานักโทษคนอื่นที่สามารถแปลภาษาได้ แต่เป็นความยากลำบากในเรื่องของความไว้วางใจและความลับ

การตอบสนองการปฏิรูปเรือนจำ คณะกรรมการสอบสวนรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตีความและบริการแปลภาษาและการติดต่อขอล่าม¹⁷⁵ เน้นหลักในความหมายสำหรับนักโทษและระบบเรือนจำและคำแนะนำสำหรับการปรับปรุงการเข้าถึง บริการภาษาความเข้าใจในกฎระเบียบของเรือนจำและการเข้าถึงบริการ

เหตุผลสำหรับการเปลี่ยนแปลงการเตรียมการสำหรับการให้บริการล่าม¹⁷⁶ เมื่อกระทรวงยุติธรรมตีพิมพ์ข้อเสนอสำหรับระบบรวมศูนย์ใหม่เพื่อให้การตีความและบริการแปลภาษาในระบบยุติธรรมทางอาญาปฏิรูปเรือนจำ จึงเป็นโอกาสที่จะปรับปรุงการเข้าถึงการแปล ความภาษาและบริการ โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสรวมทั้งนักโทษชาวต่างชาติ หูหนวก / ตาบอด ในระหว่างการให้คำปรึกษาเรายกจำนวนของปัญหาในการเตรียมการที่มีอยู่ในเวลาและแสดงความกังวลว่ามีการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการข้อตกลงการทำงานใหม่จะได้รับการส่งมอบการดำเนินงานภายในเรือนจำระบบที่มีอยู่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากการตรวจของเรือนจำเน้นว่ามีบริการแปลภาษาประจำชาติ “มากกว่าการพึ่งพาการใช้นักโทษคนอื่น ๆ ในการแปลบางครั้งในสถานการณ์ที่บริการล่ามมืออาชีพจะได้รับที่เหมาะสมมากขึ้น” “การขอล่ามเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวียดนาม ผมได้รับการฝึกฝนภาษา แต่ผมได้รับการบอกว่ามันแพงเกินไป - คุณจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการเรือนจำที่จะใช้มัน นี่เป็นสาเหตุที่ยากลำบากเมื่อต้องรับมือกับปัญหาที่เป็นความลับ – คุณไม่สามารถใช้นักโทษคนอื่นได้”

ประสบการณ์ของศาลและเรือนจำในการรับบริการการตีความที่ตอบสนองความต้องการของพวกเขา¹⁷⁷ ในขณะที่มีการขาดข้อมูลปัจจุบันที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานทางด้านภาษาภายในเรือนจำที่เราอยากจะใช้โอกาสนี้ในการร่างจำนวนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการ

¹⁷⁵Prison Reform trust : Prison Reform Trust response to Justice Committee Inquiry on Interpretation and Translation services and the Applied Language Solutions contract.

¹⁷⁶*Ibid.* p. 1.

¹⁷⁷*Ibid.* p. 2.

สื่อสารและความเข้าใจกับนักโทษที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษที่หูหนวกหรือหูหนวก / ตาบอด ชีวิตในเรือนจำ มีตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่อยู่ในคุกที่ผู้คนควรมีสิทธิ์อัตโนมัติในการเข้าถึงล่ามเพื่อที่จะอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นกับพวกเขาเหล่านี้รวมถึง ในการแยกการนัดหมายการดูแลสุขภาพ การตัดสินใจ การจัดหมวดหมู่กระบวนการการละเมิดการใช้งานทัณฑ์บนสถานะตรวจคนเข้าเมือง ประกันข้อมูลและการประชุมเรือนจำใด ๆ ภายในที่มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าของคำพิพากษา

เรือนจำได้ทำงานอย่างหนักเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสถานทูตและการขอความช่วยเหลือด้านกงสุล เรือนจำบริการและหน่วยงานชายแดนสหราชอาณาจักรได้รับการทำงานร่วมกันในช่วง 18 เดือนเพื่อให้แน่ใจว่าสถานการณ์อพยพชาวต่างชาติ นอกจากนี้ยังมีการลดนักโทษในชั้นตอนปกติ ก่อนที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้พ้นจากคำพิพากษา พวกเขาสามารถพักการลงโทษได้โดยได้รับอนุญาตให้ลากลับบ้านได้ถึง 135 วัน ชาวต่างชาติหลายคนมีความสามารถที่จะส่งตัวกลับไปปรับโทษจากคุกที่เหลือ ที่บ้านเกิดของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักโทษที่จะใกล้ชิดครอบครัวของพวกเขาและช่วยให้มีส่วนร่วมใน โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เฉพาะเจาะจงสำหรับพวกเขา ชาวต่างชาติที่กลับมาด้วยความสมัครใจจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินที่จะช่วยให้คืนสู่สังคมของพวกเขาเมื่อกลับมาถึงบ้าน¹⁷⁸ ซึ่งตามมาตรฐานการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังของอังกฤษ (Standards for Prison Mental Health Services) มีจัดล่ามไว้สำหรับให้บริการแก่ผู้ต้องขังที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้ ตามมาตรฐานข้อ 43 บริการที่มีการเข้าถึงล่าม และ มาตรฐานข้อ 44 การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพจิตโดยล่าม รวมถึงการให้ความสำคัญของการแปลที่ถูกต้องชัดเจน¹⁷⁹ โดยจัดให้มีล่ามของเจ้าหน้าที่เรือนจำในการติดต่อผู้ต้องขัง ในอังกฤษ มีบริการจัดให้มีล่าม สำหรับติดต่อพูดคุยกับผู้ต้องผ่าน ทาง <https://www.globalvoices.co.uk> ซึ่งสามารถให้บริการได้ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ของศาล โดยมีบริการทั้งแบบต่อหน้าทางโทรศัพท์ และวิดีโอ การให้บริการล่ามดังกล่าวมีการฝึกอบรมสำหรับการให้บริการทั้งทางคดีแพ่งและคดีอาญา ได้รับการรับรองตามมาตรฐานล่าม สำหรับผู้ต้องขัง ในฐานะที่เป็นประชากรที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ จึงมีความจำเป็นสำหรับการให้บริการการตีความทางกฎหมายที่มีคุณภาพสูงยังเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีบริการแปลภาษาสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังเข้าใจข้อมูลและการบริการที่มีให้¹⁸⁰

¹⁷⁸ สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://www.justice.gov.uk/offenders/types-of-offender/foreign>

¹⁷⁹ Standards for Prison Mental Health Services, p. 9.

¹⁸⁰ สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://www.globalvoices.co.uk/>

บทที่ 4

วิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ ในเรื่องการสื่อสารและสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทยและในต่างประเทศ

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมาย กฎหมายระหว่างประเทศ ข้อกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ เรื่องสิทธิในการติดต่อสื่อสารและสิทธิการมีล่ามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังชาวต่างชาติขณะอยู่ในเรือนจำ ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการจำแนกผู้ต้องขัง ข้อมูลเกี่ยวกับเรือนจำ บริการทางกฎหมาย อาหาร การตรวจคนเข้าเมือง สุขภาพ วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐาน ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการศึกษา และการติดต่อกับโลกภายนอก ของผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติตามระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศไทย ว่ามีความสอดคล้องกับกฎหมายในต่างประเทศหรือไม่ เพียงใด โดยเปรียบเทียบกับ กฎหมายของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ ซึ่งจะแยกการเปรียบเทียบออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย เปรียบเทียบกับออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบเรื่องหลักกฎหมายบังคับโทษของประเทศไทย กับหลักกฎหมายบังคับโทษของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย กับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

ส่วนที่ 4 เป็นการอภิปรายเปรียบเทียบสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

4.1 วิเคราะห์และเปรียบเทียบเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย เปรียบเทียบกับออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

จากการศึกษาพบว่าตามกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทย และกฎหมายราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ ได้มีการปฏิบัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้ด้วย ซึ่งจะแยกอธิบายแบ่งเป็นแต่ละประเทศดังนี้

4.1.1 ประเทศไทย

ในส่วนของ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทย ได้มีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยกรมราชทัณฑ์ได้มีการสั่งการให้เรือนจำและทัณฑสถานยึดถือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังนี้¹⁸¹

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ.2527 และระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 12 และหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ดังนี้¹⁸²

1. การลงโทษผู้ต้องขังให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตามระเบียบ โดยเคร่งครัด ก่อนลงโทษต้องให้ออกาสแก่ผู้ต้องขังได้ชี้แจงข้อกล่าวหา ข้อแก้ตัว และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำต้องตรวจสอบได้ โดยบุคคลจากหน่วยงานภายนอก
2. การใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานเรือนจำควรใช้ดุลยพินิจโดยชอบธรรม ภายใต้กฎหมายและไม่เกินขอบเขต
3. การตรวจค้นผู้ต้องขังต้องใช้ดุลยพินิจ ไม่ควรล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และด้วยวิธีการที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของผู้ถูกตรวจค้น โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิง
4. การใช้เครื่องพันธนาการ ต้องพิจารณาใช้ด้วยความจำเป็นธรรม มีการแยกประเภทผู้กระทำความผิด มีเหตุผลความจำเป็นที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

¹⁸¹ กัณฑ์เกษียร รัตนะกุล, กลยุทธ์ในการพัฒนาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ตามหลักสิทธิมนุษยชน: กรณีศึกษาทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา, (วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2557), น. 30.

¹⁸² เพิ่งอ้าง, น. 30.

5. การใช้แรงงานผู้ต้อง ให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ควรให้ผู้ต้องขังทำงานที่น่ารังเกียจหรือเสี่ยงอันตราย ให้คำนึงถึงสุขภาพเป็นสำคัญ ต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นและต้องมีการตรวจสอบอนามัยให้มีความพร้อมในการทำงานด้วย

6. การทำงานของผู้ต้องขังที่มีผลประโยชน์ตอบแทน ควรมีการจัดสรรรางวัลปันผลอย่างเป็นธรรมและให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

7. ให้มีแพทย์ พยาบาล หมั่นตรวจสอบสุขภาพผู้ต้องขังทุกระยะอย่างต่อเนื่อง จัดหาเวชภัณฑ์ยารักษาโรคให้เพียงพอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่จะต้องดูแลผู้ต้องขังป่วยอย่างทั่วถึง ต้องไม่เลือกปฏิบัติ

8. ผู้ต้องขังจะต้องได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังควรได้รับ รวมทั้งเผยแพร่ให้ญาติของผู้ต้องขังทราบด้วย

9. ให้การศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง โดยให้คำนึงถึงว่าผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อหรือเป็นอาชีพได้เมื่อพ้นโทษแล้ว

10. การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง เป็นหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ต้องให้การดูแลเอาใจใส่ดำเนินการติดตามและแจ้งผลให้ผู้ต้องขังได้ทราบ เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องมีความรอบรู้ในเรื่องกฎหมายระเบียบปฏิบัติ อาทิ ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์ฎีกาของผู้ต้องขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อรับเรื่องไว้แล้วต้องรีบดำเนินการให้ทันที เพื่อมิให้ล่วงพ้นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด อันจะทำให้ผู้ต้องขังเสียสิทธิไป

11. การจัดปรุงอาหารเลี้ยงต่อผู้ต้องขัง ต้องคำนึงถึงคุณภาพ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีปริมาณเพียงพอ

12. เจ้าพนักงานเรือนจำ ต้องถือเป็นหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือญาติที่มาติดต่อและให้ข้อแนะนำ ที่ถูกต้องแก่ญาติและผู้ต้องขัง

ใน ส่วนของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ย่อมได้รับประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยซึ่งเป็นการใช้บังคับกับผู้ต้องขังทุกคนไม่ได้เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ซึ่งจะมีผลใช้บังคับในวันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ได้มีการบัญญัติเรื่องการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และการให้ได้รับการศึกษา ในเรื่องศาสนา ซึ่งทางเรือนจำมีผู้ต้องขังหลายศาสนา จึงมีอนุศาสนาจารย์มาประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์ ฮินดู โดยผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สามารถมีหนังสือที่เป็นคำสอนและคำอธิบายพิธีกรรมทางศาสนาไว้ในความครอบครองได้

ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 12 ออกตามความให้มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเทศ โดยมีสาระสำคัญดังนี้¹⁸³

ข้อ 1 บรรดาผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดบังคับต่างประเศนั้น จักได้รับการเลี้ยงดูเช่นเดียวกันกับผู้ต้องขังที่สังกัดบังคับสยาม

ข้อ 2 การจัดอาหารเลี้ยงนั้น พึ่งถือความเสมอภาคเป็นหลักปฏิบัติ คือ จัดเลี้ยงอย่างเดียวกันสำหรับผู้ต้องขังโดยทั่วไป

การจัดอาหารอย่างอื่นเลี้ยงผิดแผกไปจากที่กล่าวมาในวรรคก่อน พึงกระทำในกรณีต่อไปนี้

ก. เมื่อปรากฏชัดว่าอาหารที่จัดเลี้ยงผู้ต้องขังโดยทั่ว ๆ ไปนั้นขัดต่อลัทธิศาสนาของผู้ต้องขัง

ง. เมื่อปรากฏโดยชัดเจนว่า ความเคยชินอันเป็นชนบประเพณีหรือการปฏิบัติ โดยเฉพาะของผู้ต้องขังมานานั้น อาหารจัดเลี้ยงผู้ต้องขังโดยทั่ว ๆ ไปขัดแย้งถึงแก่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะผ่อนผัน

ข้อ 3 ผู้ต้องขังสังกัดบังคับต่างประเศที่มีได้นับถือพระพุทธรศาสนา นั้น พึงจัดเลี้ยงอย่างเดียวกันกับผู้ต้องขังในสังกัดบังคับสยามที่ถือศาสนาเดียวกัน

พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ.2527 ซึ่งกล่าวถึงหลักเกณฑ์การโอนตัวนักโทษกลับไปโทษต่อในประเศที่มีสัญชาติ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

การโอนตัวนักโทษในเรือนจำกลับไปรับโทษในประเศที่มีสัญชาตินั้น ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยทำเรื่องผ่านทางกรมการกงสุลของประเศที่มีสัญชาติ ลงนามในคำร้องว่าต้องการโอนตัวกลับไปรับโทษในประเศที่มีสัญชาติ โดยมีเอกสารประกอบการพิจารณาได้แก่ หลักฐานแสดงสัญชาติ สำเนาคำพิพากษาทุกชั้นศาล สำเนามาหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ทะเบียนประวัติการต้องโทษจากกรมราชทัณฑ์ ในกรณีทำความดีความชอบ ใบรับรองแพทย์ กรณีเจ็บป่วย พิกัด การประเมินสภาวะทางจิตใจและอารมณ์ หนังสือรับรองจากประเศผู้รับโอน ระบุข้อมูลการลงโทษผู้ต้องขังหลังจากโอนตัวกลับไปประเศ โดยกระทรวงต่างประเศจะพิจารณา

¹⁸³ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 12 เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเศ.

นำส่งคำร้องและเอกสารหลักฐานดังกล่าว ไปกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการการพิจารณาการโอนนักโทษ¹⁸⁴

ซึ่งการโอนตัวนักโทษต่างประเทศนั้น นอกจากต้องมีสนธิสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ยังได้กำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการโอนตัวไว้อย่างชัดเจน ได้แก่

1. ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้ลงโทษและกำลังรับโทษอยู่ในประเทศไทย
2. ต้องรับโทษจำคุกในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 4 ปีแล้วแต่อย่างไรจะน้อยกว่า ขณะเดียวกันยังต้องรับโทษที่เหลืออยู่นั้นไม่น้อยกว่า 1 ปี นับจากวันที่รับคำร้อง
3. สำหรับนักโทษต้องคดีอาชญากรรมที่ศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตขึ้นไป ต้องรับโทษในประเทศไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 8 ปีและ
4. ต้องมิใช่ นักโทษในความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ ความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือสมบัติที่มีค่าทางศิลปะของชาติ

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 38¹⁸⁵ ได้มีการกำหนดในเรื่องการรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ไว้ในเงื่อนไขให้มีการแจ้งสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับ รวมทั้งเรื่องที่เป็นอื่น และในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือต้องชี้แจงรายละเอียดดังกล่าวให้ผู้ต้องขังทราบด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจด้วย

4.1.2 ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)

ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ได้มีการสนธิสัญญาการโอนนักโทษไว้เช่นเดียว จึงมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการโอนนักโทษ พุทธศักราช 2527 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการโอนนักโทษชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน

¹⁸⁴ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ว่าด้วยการยื่นคำขอโอนนักโทษ และการดำเนินการรับมอบ ส่งมอบนักโทษ พ.ศ.2529 ลงวันที่ 29 เมษายน 2529 ข้อ 4.

¹⁸⁵พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560.

มาตรา 38 ในวันที่รับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ในเรือนจำ ต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบถึงข้อบังคับเรือนจำ ระเบียบกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้ต้องขัง และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็น

ในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ ต้องชี้แจงรายละเอียดในข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์ และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็นตามวรรคหนึ่งให้ผู้ต้องขังทราบด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจด้วย

การแจ้งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานเรือนจำบันทึกไว้ในทะเบียนประวัติผู้ต้องขังด้วย

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตามกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทย กฎหมายราชทัณฑ์ของอังกฤษและกฎหมายราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรื่องสิทธิในการโอนนักโทษ ให้ไปรับโทษต่อในประเทศที่ตนสังกัดอยู่ ซึ่งเป็นการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เรื่องการโอนนักโทษ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติสามารถยื่นคำร้องขอให้มีการโอนนักโทษได้ ซึ่งตามแต่ละประเทศต่างมีผลประโยชน์และส่วนได้เสียในการดูแลประชาชนของตนเองที่อยู่ในต่างประเทศ โดยหลักมนุษยธรรมสมควรที่ประเทศผู้เป็นเจ้าของสัญชาติจะต้องดำเนินการช่วยเหลือ และดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีด้วยตนเอง

4.1.3 อังกฤษ

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของอังกฤษ มีบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

พระราชบัญญัติการโอนผู้ต้องขังชาวต่างชาติ พุทธศักราช 2527¹⁸⁶ ช่วยให้นักโทษถูกส่งกลับไปยังประเทศที่ตนเป็นพลเมืองและรับโทษในข้อหาที่ตนนั้น นักโทษที่ถูกคุมขังจากประเทศที่เป็นผู้ลงนามในอนุสัญญาการโอนนักโทษต่าง ๆ หรือมีข้อตกลงทวิภาคีกับสหราชอาณาจักรสามารถขอรับการเนรเทศกลับประเทศได้หากมีเวลาเหลืออีก 6 เดือนในต้องโทษ ผู้ต้องขังที่ต้องการขอโอนนักโทษสามารถยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำได้ นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดที่ช่วยให้นักโทษต่างชาติออกจากสหราชอาณาจักรก่อนที่การจำคุกตามคำพิพากษาของพวกเขาจะสิ้นสุดลง โดยผู้ต้องขังจะต้องอยู่ในเรือนจำเป็นเวลาขั้นต่ำก่อนจึงจะได้รับอนุญาตให้เดินทางกลับประเทศของตน

จากการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบสิทธิเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังชาวต่างชาติตามกฎหมายของประเทศไทย และออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)(มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ พบว่าทั้งสามประเทศต่างมีกฎหมายที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยในประเทศไทย ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราชการ 2560 โดยกฎหมายของประเทศไทย อังกฤษและออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)(มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังไว้อย่างชัดเจน โดยมีการลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการโอนนักโทษ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการโอนผู้ต้องขังชาวต่างชาติ พุทธศักราชการ 2527

¹⁸⁶The Repatriation of Prisoners Act 1984.

4.2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบเรื่องหลักกฎหมายบังคับโทษของประเทศไทย กับหลักกฎหมายบังคับโทษของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

จากหลักกฎหมายบังคับโทษ ที่ถือเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และในรัฐธรรมนูญก็ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การของรัฐจะต้องใช้อำนาจภายในกรอบของกฎหมายตามหลักนิติรัฐ (Rule of law) ซึ่งเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน และเพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐก็คือ การกำหนดให้ขั้นตอนดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกขั้นตอนต้องโปร่งใส ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย เช่นนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องสร้างความสมดุลที่สำคัญ 2 ประการ คือ การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime control) และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (Due process)¹⁸⁷ วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก คือ การมุ่งที่ปรับเปลี่ยนบำบัดฟื้นฟู หรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายอาญาอันเป็นปกติของสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำคุณลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุง ซ่อมแซม แก้ไข ยกกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์การบังคับโทษที่สำคัญ มีดังนี้

1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม¹⁸⁸

วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิด และให้ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษ ในทัศนสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ซึ่งต้องหลีกเลี่ยงผลเสียกับบุคคลในการบังคับโทษจำคุก และต้องไม่เป็นการทำลายบุคลิกภาพของคนปกติ ต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ อยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษ ดังนี้

- 1) หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ กล่าวคือ รัฐจะต้องพยายามบริหารจัดการต่าง ๆ ให้การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ มีความใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตของบุคคลทั่วไป ภายนอกเรือนจำให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

¹⁸⁷ เพิ่งอ้าง, น. 87-88.

¹⁸⁸ เพิ่งอ้าง, น. 95-98.

2) หลักการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ เช่น การไม่ให้เกิดวัฒนธรรมคุกโดยไม่จำเป็นที่เป็นผลมาทำลายพฤติกรรมของผู้ต้องขัง การตัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอก การลงโทษด้วยวิธีทารุณโหดร้ายในเรือนจำ

3) พยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของคน ๆ นั้น กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไป ทำให้โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคดีลดน้อยลง กอปรกับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกครั้งแรกหรือความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้กระทำความผิดจะต้องมาอยู่ปะปนกันผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถครอบงำบุคคลอื่นได้ง่าย เพราะคนเราย่อมซึมซับความเลวได้ง่ายกว่าสิ่งที่ดี ๆ ทำให้ผู้ที่พอจะกลับตัวได้หมด โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วเป็นพฤติกรรมที่ดี

4) การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ หรือพยายามใช้โทษปรับเป็นหลักในการเลี่ยงไม่ใช้โทษจำคุก

5) การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนด ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานในส่วนราชทัณฑ์ที่จะพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนด หากเห็นว่าความเหมาะสม และออกมาจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคม

6) การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษ โดยพิจารณาจากอายุ แยกผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกออกจากพวกที่กระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง

7) หลักการคืนคนดีสู่สังคม

ซึ่งการบังคับโทษต้องพยายามมุ่งยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ดีต่ำของผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้นมาสู่ระดับคนปกติ โดยหลักการที่ว่ามนุษย์เป็นประติรูปธรรมที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นพิเศษให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ และสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยและพฤติกรรมได้ จึงต้องมีการส่งเสริมคุณค่าให้ตัวบุคคล ส่งเสริมความสามารถของบุคคล ซึ่งการบำบัดปรับปรุงแก้ไขนี้ นักโทษแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน แต่จะต้องมีวิธีการวิเคราะห์สาเหตุและวางแผนการบังคับโทษเป็นราย ๆ ไป

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

การบังคับโทษมุ่งที่คุ้มครองสังคม อันเป็นภารกิจเดียวกันกับภารกิจของกฎหมายอาญา ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขในรูปแบบต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่สมควร โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของ

รักโทษเป็นราย ๆ ไป ให้เป็นไปตามแผนการบังคับโทษ ที่จะทำการแก้ไขพฤติกรรมชั่วของคนที่ได้กระทำผิดกฎหมายอาญาให้เป็นคนดีของสังคม

4.2.1 ประเทศไทย

กฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย มีปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2475 และประกาศต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือเวียนที่ออกใช้บังคับภายในกรมราชทัณฑ์ ที่ออกมาเพื่อสร้างแนวปฏิบัติและกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางให้ทุกเรือนจำปฏิบัติได้เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามได้มีตราบทบัญญัติในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้มีการนำกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners/SMR) หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การควบคุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) และมีการจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะรายหรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม โดยมีหลักการสำคัญที่แก้ไขใหม่ ดังนี้¹⁸⁹

1. การมีคณะกรรมการราชทัณฑ์ ที่มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงานราชทัณฑ์
2. มีบทบัญญัติกำหนดเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ เพื่อเป็นหลักประกันทางกฎหมายและเป็นขวัญกำลังใจให้กับเจ้าพนักงานเรือนจำ
3. การนำมาตรการอื่นมาใช้แทนการจำคุก เพื่อแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมผู้ต้องขัง
4. ป้องปรามมิให้มีการส่งสิ่งของต้องห้ามเข้าภายในเรือนจำ
5. การแยกประเภทเรือนจำ และกำหนดชื่อเรือนจำแบบใหม่ หลักเกณฑ์ด้านความมั่นคงของเรือนจำ เรือนจำเฉพาะทาง
6. มีการจำแนกผู้ต้องขัง เพื่อแยกผู้ต้องขังรายสำคัญ
7. การให้ชุมชนหรือเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัยและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เริ่มตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ และให้ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

¹⁸⁹พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หลักการใหม่ที่ควรรู้ กองนิติการ กรมราชทัณฑ์.

4.2.2 ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)

สหพันธรัฐออสเตรเลีย มีแนวคิดในการลงโทษที่เรียกว่า “การลงโทษในเชิงสร้างสรรค์” (Creative Sentencing) โดยนำเอาวิธีการคุมประพฤติมาใช้ควบคู่กันเป็นมาตรการเสริม ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล รวมทั้งผู้แทนหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล มีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เป็นการให้ความสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน¹⁹⁰ นอกจากนี้ยังมีการ “การสั่งให้ทำงานเพื่อสังคม” (Community Service) ในเรื่องต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาร้าย ได้รู้สึกหนักในการกระทำของตนและหลบจำ

แม้ว่าระบบการราชทัณฑ์จะแยกเป็นเอกเทศในแต่ละรัฐ แต่ระบบการราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐออสเตรเลียก็มีหลักการของเรือนจำที่ใช้ร่วมกัน เพื่อควบคุมดูแลผู้ต้องขัง ดังนี้¹⁹¹

1. เรือนจำมีหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังโดยใช้มาตรการการควบคุมให้น้อยที่สุด
2. เรือนจำต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยยุติธรรมและตามหลักมนุษยธรรม
3. เรือนจำต้องบริหารงานโดยมีบทบาทเป็นหน่วยงานหนึ่งของชุมชน

จากหลักการพื้นฐาน 3 ประการดังกล่าวข้างต้น เรือนจำต่าง ๆ ได้นำมาใช้เป็นหลักในการวางวัตถุประสงค์ของเรือนจำ ซึ่งสรุปเป็นข้อได้ดังนี้

1. เพื่อดูแลผู้ต้องขังโดยให้มีการควบคุมบังคับให้น้อยที่สุด
2. เพื่อจัดหาบริการที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังและญาติผู้ต้องขัง
3. เพื่อคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องขังในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ เว้นแต่ ผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับสิทธินั้นเนื่องจากการคุมขัง
4. เพื่อดูแลสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง รวมทั้งจัดหางานและสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง
5. เพื่อดูแลให้ผู้ต้องขังใช้ชีวิตในเรือนจำใกล้เคียงกับสังคมภายนอกมากที่สุด

จะเห็นได้ว่า แม้การราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีรูปแบบการบริหารงานแบบกระจายอำนาจแต่ต่างมีจุดประสงค์ร่วมกันในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังและการสนับสนุนให้ผู้ต้องขังปรับตัวเข้ากับชุมชนได้มากที่สุด แต่ในอนาคตนี้การราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐออสเตรเลีย มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปเน้นการควบคุมและการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้มากขึ้น ตามแรงกดดันของคนในสังคมที่ต้องการให้ลงโทษผู้กระทำความผิดมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อเป็นการปรามและปกป้องสังคมและยังต้องคำนึงถึงสิทธิของ

¹⁹⁰ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 134*, น. 72.

¹⁹¹ นัทธิ จิตสว่าง, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 133*, น. 23-24.

ผู้ต้องขังด้วย เนื่องจากการราชทัณฑ์ในยุคปัจจุบัน เป็นงานที่ยึดหลักมนุษยธรรมและเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กรและกลุ่มคนในสังคม

4.2.3 อังกฤษ

อังกฤษมีแนวคิดและการปฏิบัติที่มองความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการยุติธรรมสังคม แนวคิดใหม่ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยมุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข กล่าวคือ เป็นกลไกการทำงาน 2 ภาคส่วนประสานกัน คือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนอกกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ ความร่วมมือของภาคสังคม กล่าวคือ¹⁹²

1) การป้องกันเบื้องต้น (Primary prevention) เป็นการพยายามสร้างแนวทางในการป้องกันเยาวชนให้ห่างจากอาชญากรรมทุกประเภท มาตรการในการตรวจจับยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ

2) กระบวนการป้องกันอย่างทันที (Immediate prevention) การสร้างสังคมให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น การปราบปรามองค์กรก่อการร้าย

3) การตรวจสอบ (Detection) เป็นมาตรการในการตรวจสอบการกระทำความผิด การสืบเสาะข้อมูลลักษณะการกระทำความผิด สืบเสาะสถานที่ เป้าหมายหรือแหล่งหลักฐานการประกอบอาชญากรรม การลงทุนกับงานด้านตำรวจ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สร้างมาตรการปกป้องเหยื่อมากขึ้น

4) อัยการ (Prosecution) ให้เกิดความร่วมมือในการทำงานระหว่างตำรวจกับระบบของกระบวนการทางอาญา ประสิทธิภาพของศาลในการบริหารจัดการการพิจารณาดีที่ดียิ่งขึ้นและการให้เกิดความสมดุลของการพิสูจน์พยานหลักฐานที่แท้จริง

5) การลงโทษ (Punishment) มีการกำหนดโทษจากศาลตามคำพิพากษาที่เป็นที่ยอมรับได้อย่างถูกต้องยุติธรรม มีการนำกระบวนการลงโทษทางเลือกมาใช้

6) การปรับพฤติกรรม (Rehabilitation) คือกระบวนการปรับปรุงพฤติกรรมโดยสังคมมีส่วนร่วมในการป้องกันและการเข้าร่วมจัดการด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างเรือนจำและการคุมประพฤติ ในการช่วยเหลือนักโทษให้เกิดทักษะในการทำงาน

งานบังคับโทษมีภาระความรับผิดชอบสูงมาก มิใช่แต่เพียงการลงโทษแล้วส่งตัวผู้ต้องขังกลับสู่สังคมเท่านั้น แต่รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังและสิทธิพลเมืองระหว่างระยะเวลาที่รับโทษ มีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดอย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของการคุมขัง อันเป็นการทำให้เรือนจำดำรงอยู่อย่างปกติ¹⁹³

¹⁹²ธานี วรภัทร์, *อั้งแล้ว เจริญรอดที่ 1*, น. 186-216.

¹⁹³เพ็งอั้ง, น. 193.

การบังคับโทษจำคุกในความเป็นมา รากฐานของหลักคิด แนวนโยบายแห่งรัฐ และการดำเนินการในปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังดังนี้¹⁹⁴

1. รากฐานทางกฎหมายในการบังคับโทษจำคุกในอังกฤษ ในอังกฤษและเวลส์ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่าง ๆ จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952) และระเบียบข้อบังคับอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญากฎหมายวางกรอบขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำตาม

2. ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของราชทัณฑ์ ตามข้อ 1 ของ Prison Rules of 1964 เป้าหมายเพื่อการอบรมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อยังให้เกิดการกระตุ้นและสนับสนุนผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ต่อไป

3. สิทธิของผู้ต้องขังและมาตรฐานการลงโทษ รายงานของ European council¹⁹⁵ แนะนำหลักการพื้นฐานของสหประชาชาติในมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในการบริหารงานภายในสถานที่และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เปรียบเทียบกับอังกฤษและเวลส์ในการบังคับโทษในเรือนจำ เป็นการดำเนินการที่เกือบจะเป็นไปในทางเดียวกัน เพียงแต่ต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์ของผู้ต้องขังการปรับตัว และในเรื่องความหนาแน่นของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ กฎหมายจะเป็นพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง¹⁹⁶ ตามข้อบังคับดังนี้

ข้อ 8. การเข้าสู่เรือนจำ

(1) ทุกข้อเรียกร้องของผู้ต้องขังอยู่ในความดูแลของรัฐบาล และมีการตรวจเยี่ยมของเลขาธิการรัฐหรือคณะกรรมการตรวจเยี่ยมเรือนจำ จะทำการบันทึกเรื่องต่าง ๆ เสนอเรื่องนั้น ๆ ไปยังรัฐบาลด้วยความรวดเร็ว

(2) ในทุก ๆ วัน ไม่ว่าจะเป็วันอาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ รัฐบาลจะรับฟังคำร้องจากผู้ต้องไม่ว่าจะมีคำถามมาจากผู้ใดก็ตาม

(3) เมื่อผู้ต้องม็ข้อร้องเรียนและอยู่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เมื่อถามต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะสามารถได้รับคำตอบในเรื่องนั้น ๆ การเข้าตรวจเยี่ยมครั้งต่อไป

การจำแนกผู้ต้องขัง ปัจจุบันในอังกฤษจำแนกผู้ต้องขังในการรับตัวผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำออกเป็น 4 ประเภท คือ

¹⁹⁴เพ็งอ้าง, น. 192-216.

¹⁹⁵เพ็งอ้าง, น. 194.

¹⁹⁶เพ็งอ้าง, น. 195.

ประเภท A เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่มีอันตรายต่อความปลอดภัยมากที่สุดกับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี

ประเภท B เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยมากนักกับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี

ประเภท C ประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถกำหนดให้อยู่ในทัศนสถานเปิดได้ แต่มีความเป็นไปได้ที่อาจจะพยายามหลบหนี

ประเภท D เป็นประเภทของเรือนจำที่กับผู้ต้องขังที่สามารถอยู่ทัศนสถานเปิดปราศจากข้อจำกัดเท่าที่ทำได้

ห้องขัง ห้องขังที่ใช้จำคุกผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับรองมาตรฐาน โดยผู้ตรวจสอบในเรื่องของขนาด แสงสว่าง อุณหภูมิ การหมุนเวียนและถ่ายเทของอากาศ ตามความเหมาะสมและเพียงพอต่อสุขภาพและการอนุญาตให้ผู้ต้องขังสามารถติดต่อกับเจ้าพนักงานเรือนจำได้ตลอดเวลา¹⁹⁷

การตรวจสอบสารเสพติดผู้ต้องขังและการทดสอบการเจ็บป่วย ทุกเรือนจำต้องมีแพทย์ที่มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ประจำเพื่อตรวจรักษา ดูแลสุขภาพ มีหน้าที่ดูแลอนามัยเกี่ยวกับการบริโภค การออกกำลังกาย และการแยกขัง เรือนจำจะต้องจัดห้องน้ำให้นักโทษ เพื่อใช้ทำความสะอาดร่างกาย และต้องได้รับน้ำอุ่นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โคนหนดคราได้ทุกวันและตัดผม นอกจากนั้นต้องได้ออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง เว้นแต่วันที่ไม่อาจทำได้ ให้ออกกำลังกายในร่มแทนการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เรือนจำจะอนุญาตให้เป็นไปตามที่นักโทษนับถือ

สิทธิในการเยี่ยมผู้ต้องขังและการติดต่อกับภายนอกเรือนจำ ตามกฎหมายและเป็นอิสระของแต่ละเมือง อาจกำหนดเวลาเยี่ยมผู้ต้องขังของแต่ละเรือนจำในเมืองนั้น ๆ ได้เอง รวมทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ มิให้มีอิทธิพลหรืออิสิทธิ์ใดมากครั้งในการติดต่อกับผู้ต้องขัง เว้นแต่เป็นเงื่อนไขพิเศษสำหรับผู้ต้องขังรายนั้น หรือการเยี่ยมผู้ต้องขังที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต¹⁹⁸ นอกจากนั้นนักโทษมีสิทธิใช้จดหมายติดต่อกับญาติ 1 ฉบับต่อสัปดาห์โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และได้สิทธิในการเยี่ยมจากคณะกรรมการตรวจเรือนจำเป็นประจำทุกสัปดาห์ 4 สัปดาห์

การจ้างงานและความก้าวหน้าในการฝึกอบรม การทำงานของนักโทษจะต้องไม่เกิน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ห้ามนักโทษทำงานส่วนตัวของเจ้าพนักงานและขณะที่นักโทษเจ็บป่วยหรือสภาพร่างกายไม่เหมาะสมกับการทำงานนั้น ๆ

¹⁹⁷ เพิ่งอ้าง, น. 199.

¹⁹⁸ เพิ่งอ้าง, น. 201.

วินัยและการลงโทษ มี 2 ระดับ คือ ระดับร้ายแรงและไม่ร้ายแรง การลงโทษทางวินัยต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยกระบวนการสอบสวนวินัยก่อน

สิทธิในการร้องทุกข์ ต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือคณะกรรมการตรวจเรือนจำ โดยคำร้องทุกข์จะถูกดำเนินการจัดส่งให้ผู้ที่ทำหน้าที่วินิจฉัยในทันที

การช่วยเหลือผู้ต้องขังภายหลังการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ มีการสร้างมาตรการในการเตรียมการเป็นพิเศษให้กับผู้ต้องขังในการที่จะปล่อยตัวจากเรือนจำ การเตรียมตัวก่อนปล่อยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้ต้องขังอย่างเข้มข้น โดยมีการกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ กับครอบครัวและท้องถิ่นที่ผู้ต้องขังอาศัยอยู่ และเกี่ยวกับสถานที่ทำงานภายในอนาคต

4.2.4 อภิปรายหลักกฎหมายบังคับโทษของประเทศไทย กับหลักกฎหมายบังคับโทษของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

จะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ได้มีการนำหลักการตามกฎหมายบังคับโทษและหลักกฎหมายระหว่างประเทศ มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์อย่างครบถ้วน โดยมีการเพิ่มเติมหลักการในส่วนที่สำคัญ และวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษรวมถึงหลักการบังคับโทษที่สำคัญไว้หลายประการ แต่อย่างไรก็ตาม ตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ซึ่งใช้เป็นหลักการในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ได้มีแก้ไขปรับปรุง มีการลงนามให้สัตยาบันและมีผลใช้บังคับใหม่ เมื่อปีพุทธศักราช 2558 ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลา - Mandela Rules) ซึ่งได้มีแก้ไขเพิ่มเติม จากข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำฉบับเดิมหลายประการ ดังนี้¹⁹⁹

1. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง
2. การให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพในสถานที่คุมขัง
3. การลงโทษทางวินัยและการลงทัณฑ์ รวมทั้งบทบาทเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ การขังเดี่ยว และการให้อาหาร
4. การสืบสวนสอบสวนกรณีการเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัว รวมทั้งกรณีที่มีการร้องเรียนเรื่องการทรมาน ปฏิบัติและการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรม
5. การคุ้มครองผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ
6. การเข้าถึงความยุติธรรม
7. ขั้นตอนการร้องเรียนและการตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว

¹⁹⁹ สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2560, จาก <https://prachatai.com/journal/2015/12/63108>

จากการศึกษาเห็นว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ 2560 ในส่วนของการบังคับโทษจำคุก มีความสอดคล้องและแตกต่างจากข้อกำหนดแมนดอล่า และกฎหมายราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ ดังนี้

1. การจัดประเภทเรือนจำ การแยกประเภทความผิด การจำแนกและการประเมินผู้ต้องขัง

กฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย ได้มีการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ โดยจำแนกตาม เพศ สถานะ ความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ความมั่นคงของเรือนจำ และลักษณะเฉพาะทางของเรือนจำ โดยจัดแบ่งอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็น ส่วน ๆ โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้ตามความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละประเภท โดยมีการบัญญัติเพิ่มเติมในเรื่องระบบการจัดชั้น การจัดกลุ่มผู้ต้องขัง การแยกคุมขัง โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้ และตามความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละประเภท แต่ละชั้น การควบคุม แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ตลอดจนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้มีการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งคงต้องคิดตามหลักเกณฑ์ที่จะออกใช้ในกฎกระทรวงต่อไปว่าสามารถออกกฎหมายให้บรรลุมัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก ตามหลักวิชาและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมชัดเจน แน่นนอน และมีมาตรฐานการปฏิบัติเดียวกัน เพื่อให้ผลใช้บังคับเช่นเดียวกันทุกเรือนจำ ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อกำหนดแมนดอล่า ข้อที่ 11 และข้อที่ 12 ที่กำหนดว่าให้ผู้ต้องขังต่างประเภทกัน พึงแยกคุมขังไว้คนละแห่ง หรือคนละส่วนของเรือนจำ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติด้านอาชญากรรม เหตุผลในทางคดีในการคุมขัง และความจำเป็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเหล่านั้น ในอังกฤษ มีระบบการจำแนกผู้ต้องขัง โดยมีเป้าหมายในเรื่องความปลอดภัย ใช้การจำแนกผู้ต้องขังเป็นการป้องกันในการควบคุม มีการแยกเพศชายหญิงเด็กและเยาวชน ในการจำแนกผู้ต้องขังการรับตัวเข้าสู่เรือนจำประเภทต่าง ๆ ในการจัดประเภทเรือนจำ การแยกฐานความผิด การจำแนกและประเมินผู้ต้องขัง เป็นชั้นพิเศษและชั้นธรรมดา²⁰⁰ ซึ่งพิจารณาตามหลักการพื้นฐานของระบบการจำแนกผู้ต้องขัง

²⁰⁰ เติ้งฮ้าง, น. 198.

2. มาตรการในการฟื้นฟูผู้ต้องขัง

แยกอธิบาย ตามแผนบังคับโทษรายบุคคล และความสัมพันธ์กับสังคมและการดูแล ภายหลังการพ้นโทษ

2.1 แผนบังคับโทษรายบุคคล ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 พบใน มาตรา 40 ที่กำหนดให้การจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ให้กลับตนเป็นคนดี และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นภาพรวมของกฎหมายในการบริหารจัดการต่าง ๆ ทั่วไป ซึ่งยังไม่มีกฎหมายหรือบทบัญญัติที่บัญญัติเป็นการ เฉพาะเรื่องนี้ เพียงแต่เป็นบัญญัติที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ แต่ไม่ได้กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่ ชัดเจนในการสร้างแนวทางที่มุ่งในการบำบัดแก้ไขและพัฒนาจิตสำนึกโดยตรง โดยเฉพาะการ สร้างแผนบังคับโทษรายบุคคล²⁰¹

ตามข้อกำหนดแมนเดล่า ได้กำหนดในเรื่องนี้ว่า ให้มีแยกผู้ต้องขังออกจากผู้ต้องขังที่ เมื่อพิจารณาจากประวัติอาชญากรรมหรือพฤติกรรมแล้วมีแนวโน้มจะส่งผลเป็นตัวอย่างในทางไม่ดี ต่อผู้ต้องขังอื่น เพื่อแบ่งผู้ต้องขังเป็นระดับชั้นต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติที่มุ่งสนับสนุนการ ฟื้นฟูทางสังคม โดยหากเป็นไปได้ จะต้องมีการแยกเรือนจำหรือแบ่งเรือนจำออกเป็นส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีระดับชั้นต่าง ๆ กันไป²⁰² และยังได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของ แผนบังคับโทษรายบุคคลที่ว่าภายหลังการรับตัวและได้ศึกษาอุปนิสัยของผู้ต้องขังแต่ละคนและ ระยะเวลาที่จะรับโทษแล้ว จะต้องเตรียมแนวทางการปฏิบัติกับผู้ต้องขังคนดังกล่าว ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความต้องการ ศักยภาพและแนวโน้มด้านพฤติกรรมของ แต่ละบุคคล²⁰³ สำหรับอังกฤษ มีการออกกฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดขึ้น The Rehabilitation of Offenders Act 1974 ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสามารถตรวจสอบและให้การ แนะนำในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดที่เหมาะสม ออสเตเรีย (มณฑลนครหลวง ออสเตเรีย) มีการระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาออสเตเรีย (Correctional Services Act 2007) ให้มีการ จัดทำโปรแกรมเกี่ยวกับนักโทษที่มีรายละเอียดของข้อเสนอสำหรับการศึกษาหรือการฝึกอบรมหรือ การรักษาทางการแพทย์หรือทางจิตเวชของผู้ต้องขังและหลังจากนั้นก็ ได้ ความต้องการของ ผู้ต้องหาในด้านการศึกษาหรือการฝึกอบรมหรือการรักษาพยาบาลหรือจิตเวช ตามความถนัดหรือ ความเหมาะสมของผู้ต้องขังในรูปแบบการฝึกอบรมหรือการทำงานใด ๆ ²⁰⁴

²⁰¹ เพิ่งอ้าง, น. 182.

²⁰² ข้อกำหนดที่ 93.

²⁰³ ข้อกำหนดที่ 94.

²⁰⁴ Correctional Services Act 2007 Article 23.

2.2 ความสัมพันธ์กับสังคมและการดูแลภายหลังการพ้นโทษ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 42 และมาตรา 64 ได้กำหนดให้มีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม การทำงาน การฝึกอาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาน กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งได้มีโอกาสในการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร และรับรู้ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก โดยมีการจัดเตรียม โครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย แต่อย่างไรก็ดี ตามบทบัญญัติของกฎหมายยังขาดระบบเรื่องการติดตามหลังปล่อยผู้ต้องขังจากเรือนจำ แม้ว่าในทางปฏิบัติทางเรือนจำ/ทัณฑสถานจะจัดให้มีการติดตามหลังปล่อยตัวผู้ต้องขังขึ้นก็ตาม แต่ไม่ได้มีการระบุเป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานหรือตราไว้ในกฎหมายเพื่อที่จะได้ดูแลผู้ต้องขัง แก้ไข ปรุปรัง พฤตินิสัยของผู้ต้องขัง รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานของเรือนจำได้อย่างครบวงจร นับตั้งแต่ผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำและหลังออกจากเรือนจำ โดยอาจมีการกำหนดไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่งที่จะต้องมีการเข้าหน้าที่เรือนจำในการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ตามข้อกำหนดแมนดาล่า ได้มีการกำหนดในเรื่องการติดตามหลังปล่อยไว้โดยต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษสำหรับการรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวของผู้ต้องขัง โดยถือว่าเป็นสิ่งพึงประสงค์เพื่อประโยชน์สูงสุดของทั้งสองฝ่าย²⁰⁵ นับแต่เริ่มต้นการรับโทษ ต้องคำนึงถึงอนาคตของผู้ต้องขังภายหลังจากได้รับการปล่อยตัว และจะต้องส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งช่วยเหลือผู้ต้องขังให้สามารถรักษาหรือสร้างความสัมพันธ์เช่นนั้นกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเรือนจำที่อาจจะมีส่วนส่งเสริมการฟื้นฟูตัวผู้ต้องขัง และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อครอบครัวของเขา²⁰⁶ และให้มีการติดตามให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเรือนจำ ได้แก่

1. บริการและหน่วยงานต่าง ของรัฐหรืออื่น ๆ ซึ่งช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในการปรับตัวเข้ากับสังคมอีกครั้ง หากเป็นไปได้และจำเป็น พึงประกันให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวได้รับเอกสารและบัตรประจำตัวที่ถูกต้องเหมาะสม ให้ได้มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและมียานพาหนะ มีเสื้อผ้าสวมใส่อย่างเหมาะสมและเพียงพอกับสภาพอากาศและฤดูกาล และมีหนทางเพียงพอในการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางของตน และสามารถดูแลรักษาตนเองได้ในเบื้องต้น หลังจากได้รับการปล่อยตัว

2. ตัวแทนที่ได้รับความเห็นชอบของหน่วยงานนั้น พึงมีช่องทางที่จำเป็นทั้งปวงเพื่อเข้าถึงเรือนจำและเข้าถึงตัวผู้ต้องขัง และสามารถปรึกษาหารือกับผู้ต้องขังถึงอนาคตของเขา โดยเริ่มตั้งแต่แรกรับโทษ

²⁰⁵ข้อกำหนดที่ 106.

²⁰⁶ข้อกำหนดที่ 107.

3. หากเป็นไปได้ให้มีการรวมศูนย์หรือประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมของหน่วยงานเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงานของหน่วยงานเหล่านั้น²⁰⁷

ในอังกฤษ มีการช่วยเหลือ การแก้ไขพหุคดีใน การช่วยเหลือภายหลังออกจากเรือนจำ มีการสร้างมาตรการในการเตรียมการเป็นพิเศษให้กับผู้ต้องขังในการที่ปล่อยจากเรือนจำ หรือโครงการที่พักรับรอง ให้เป็นเงื่อนไขการปล่อยหลังจากจำคุกตามคำพิพากษามาแล้ว 2 ใน 3 นับแต่เข้ารับโทษครั้งแรก (Prison Rule of 1964) เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ต้องขัง มีการกำหนด ข้อตกลงต่าง ๆ กับครอบครัวและท้องถิ่นที่ผู้ต้องขังอาศัยอยู่ และการทำงานในอนาคต

จากการศึกษาพบว่าจากบทบัญญัติของกฎหมายไทย ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับใหม่ มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องการของติดต่อกับโลกภายนอก การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยการจัดให้มีการให้ความรู้ การศึกษาอบรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การทำงาน การฝึกอาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาน กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งได้มีโอกาสในการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร และรับรู้ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก โดยมีการจัดเตรียม โครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ก็ตามแต่ไม่ได้มีมาตรการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการปล่อยตัวโดยความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน การยอมรับและการให้ความช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคม มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกแล้ว ไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งข้อกำหนดแมนดอล่า และกฎหมายของอังกฤษ ที่กล่าวมาข้างต้นต่าง มีกฎหมายกำหนดรูปแบบ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูและดูแลผู้ต้องโทษภายหลังการปล่อยตัว แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ

4.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย กับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

สิทธิในการติดต่อสื่อสาร ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 12 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง ข้อ 17 มีสาระสำคัญคือบุคคลใดจะแทรกสอดการติดต่อสื่อสารหรือการส่งข่าวสารของบุคคลอื่นโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ และบุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการแทรกสอดและลบหลู่ดังกล่าว และหลักการเพื่อการคุ้มครองของบุคคลที่ถูกคุมขัง หรือจำคุกข้อ 19 บัญญัติคุ้มครองให้ผู้ต้องขังพึงได้รับโอกาสอย่างพอเพียงในการติดต่อสื่อสารกับ

²⁰⁷ข้อกำหนดที่ 108.

โลกภายนอกตามเงื่อนไขและข้อจำกัดที่เหมาะสมโดยเป็นไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายกำหนดไว้

ดังนั้นสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังทุกคนควรได้รับความคุ้มครอง สิทธิในการสื่อสารไม่ว่าโดยการเขียน ติดต่อทางจดหมาย หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่น ๆ ได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพียงแต่รัฐอาจออกกฎหมายเพื่อมาจำกัดสิทธิโดยเหตุผลเรื่องความปลอดภัยภายในเรือนจำ ทั้งนี้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ย่อมได้รับความคุ้มครองในเรื่องสิทธิในการสื่อสารดังกล่าวด้วย เพียงแต่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ยังมีข้อจำกัดในการสื่อสาร เพราะไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาหลักของประเทศได้ จึงต้องได้รับความช่วยเหลือจากล่ามหรือผู้ให้บริการทางด้านภาษา เพื่อมาช่วยในการติดต่อสื่อสารในด้านต่าง ๆ

4.3.1 อภิปรายเปรียบเทียบสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังชาวต่างชาติเรื่องสิทธิในการสื่อสารและสิทธิในการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ตามข้อกำหนดแมนดอล่า

จากหลักการเรื่องสิทธิในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งเป็นเรื่องสิทธิเฉพาะบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองไว้อย่างบริบูรณ์ ในประเทศไทยได้มีบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสาร ของผู้ต้องขัง ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศ ในด้านความสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนี้ในส่วนของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 33 ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการเยี่ยมเยียนและติดต่อจากบุคคลภายนอก และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 60 กำหนดว่าผู้ต้องขังพึงได้รับการอนุญาตให้ติดต่อกับบุคคลภายนอกตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

ซึ่งตามข้อกำหนดแมนดอล่า ข้อที่ 61 กำหนดว่า

1. ผู้ต้องขังต้องได้รับโอกาส เวลา และการอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการเยี่ยม และในการสื่อสารและปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายที่ตนเลือก หรือผู้ให้บริการด้านกฎหมายโดยไม่ชักช้า ไม่มีการลอบฟังข้อมูลหรือไม่มีการตัดข้อความใด ๆ และให้เป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการโดยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะประเด็นด้านกฎหมายใด ๆ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับกฎหมายในประเทศที่บังคับใช้อยู่ การปรึกษาหารือนั้นอาจจะกระทำในลักษณะที่อยู่ในสายตาของเจ้าพนักงานเรือนจำ แต่ต้องไม่ได้ยินข้อความในการปรึกษานั้น

2. กรณีที่ผู้ต้องขังไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ ผู้บริหารเรือนจำต้องอำนวยความสะดวกในการที่ผู้ต้องขังจะเข้าถึงบริการล่ามที่มีความสามารถและเป็นอิสระ

3. ผู้ต้องขังควรสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

และข้อกำหนดที่ 62 ระบุว่า

1. ผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติ ต้องได้รับการอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสื่อสารกับตัวแทนทางการทูตและกงสุลของรัฐที่ตนเป็นพลเมือง

2. ผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนชาติของรัฐที่ไม่มีตัวแทนทูตและกงสุลอยู่ในประเทศนั้นหรือกรณีที่เป็นผู้ลี้ภัยหรือผู้ไร้รัฐ จะต้องได้รับความอำนวยความสะดวกเช่นเดียวกันในการสื่อสารกับตัวแทนทางการทูตของรัฐนั้น ซึ่งทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของตน หรือหน่วยงานระดับประเทศหรือระหว่างประเทศใด ๆ ที่มีภารกิจในการคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น

ตามข้อกำหนดแมนดะลา ได้มีการรับรองสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน เพราะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ขณะถูกจองจำอยู่ในเรือนจำ ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวย่อมมีความจำเป็น ด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ผู้ต้องขังเพื่อที่จะได้สามารถเข้าใจได้ถึงสิ่งที่เจ้าหน้าที่เรือนจำ หรือผู้ต้องขังด้วยกัน รวมไปถึงกฎระเบียบของเรือนจำที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติต้องประสบขณะอยู่ในเรือนจำ โดยมีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดแมนดะลา ความว่า กรณีที่ผู้ต้องขังไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ ผู้บริหารเรือนจำต้องอำนวยความสะดวก ในการที่ผู้ต้องขังจะเข้าถึงบริการล่ามที่มีความสามารถและเป็นอิสระ ผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนต่างชาติ ต้องได้รับการอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสื่อสารกับตัวแทนทางการทูตและกงสุลของรัฐที่ตนเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นการตอบย้ำถึงความจำเป็นในการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ดังกล่าว

ซึ่งจะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศไทยนั้น มีบางส่วนของสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนดะลา ซึ่งส่วนที่สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนดะลาคือการมีบทบัญญัติในการเรื่องการกำหนดสิทธิในการได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกเรือนจำ โดยให้ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งจากการศึกษากฎกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ยังไม่พบว่ามีกำหนดไว้โดยเฉพาะในเรื่องการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ และไม่พบบทบัญญัติที่ระบุว่าหากผู้ต้องขังไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ให้จัดให้มีล่าม ตามที่ข้อกำหนดแมนดะลา ระบุไว้ให้ผู้บริหารเรือนจำต้องอำนวยความสะดวกในการที่ผู้ต้องขังจะเข้าถึงล่ามที่มีความสามารถและเป็นอิสระ และการติดต่อสื่อสารกับกับที่ปรึกษากฎหมาย ต้องเป็นความลับไม่มีการดัดข้อความใด ๆ ซึ่งในประเทศไทยยังไม่พบบทบัญญัติของกฎหมาย กฎกระทรวง หรือข้อบังคับเรือนจำ ในเรื่องการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติหรือผู้ต้องขังที่ไม่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้

แต่อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ได้แนวทางปฏิบัติซึ่งใช้บังคับกับเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ที่กำหนดแนวทางในการติดต่อกับตัวแทนทูตหรือสถานกงสุลของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้

โดยระบุไว้ในหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ ยช 0705/252 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 ให้เรือนจำ/ทัณฑสถานที่ได้รับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติเข้าใหม่ไว้ในการควบคุม ดำเนินการแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลของผู้ต้องขังสัญชาติดังกล่าวทราบโดยทันที กรณีไม่มีสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน แจ้งรายละเอียดของผู้ต้องขังชาวต่างชาติให้กรมราชทัณฑ์ทราบเพื่อกรมราชทัณฑ์จะได้ประสานไปยังกระทรวงการต่างประเทศต่อไป ซึ่ง กรมราชทัณฑ์ได้มีออกกฎระเบียบ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนเดลล่า เพียงแต่ยังส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องสิทธิในการมีล่ามซึ่งมีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดแมนเดลล่า ซึ่งประเทศไทยที่ยังไม่มีบทบัญญัติที่สอดคล้องข้อกำหนดดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดีกรมราชทัณฑ์ได้มีการระเบียบวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ โดยได้มีการจัดปฐมนิเทศสำหรับผู้ต้องขังชาวต่างชาติรับใหม่โดยใช้เจ้าหน้าที่เรือนจำซึ่งสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้เป็นผู้จัดการปฐมนิเทศ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำคู่มือสำหรับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จำนวน 11 ภาษา ไว้สำหรับให้บริการแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งยังไม่เพียงพอและไม่ได้มีการแจกจ่ายแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติทุกคน การแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับผู้ต้องขังรับทราบโดยการตีประกาศไว้ภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นภาษาไทย ตามหลักการสื่อสารด้วยภาษาไทย บางแห่งอาจมีการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นภาษาอังกฤษ แต่ไม่ได้มีการแจ้งสิทธิสำหรับผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล การแจ้งสิทธิดังกล่าวอาจจะใช้วิธีให้ผู้ต้องขังที่สามารถสื่อสารในภาษาเดียวกัน หรืออยู่ในประเทศเดียวกัน เป็นผู้แจ้งสิทธิและกฎระเบียบเรือนจำให้กับผู้ต้องขังชาติเดียวกันทราบ

4.3.2 อธิบายเปรียบเทียบสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังชาวต่างชาติเรื่องสิทธิในการสื่อสารและสิทธิในการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ตามข้อกำหนดกรุงเทพ

จากหลักการและเหตุผลในการมีความเห็นขอให้มีการกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีโทษการคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง เพราะตระหนักถึงความต้องการที่แตกต่างของผู้หญิง ซึ่งใช้บังคับกับผู้ต้องขังหญิงทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติ ที่ต้องขังอยู่ในประเทศไทย ย่อมได้รับประโยชน์จากข้อกำหนดดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของประเทศไทยไม่ได้บัญญัติในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงเป็นการเฉพาะ มีเพียงการกำหนดเป็นข้อห้ามข้อยกเว้นบางประการ เช่น การให้ใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง เว้นเป็นแต่คนชราหรือเสียวจริตที่จำต้องป้องกันมิให้เกิดภัยอันตราย²⁰⁸ เรื่องการไว้ผม²⁰⁹ และเรื่องเครื่องแต่งกาย²¹⁰ ซึ่งตามข้อกำหนดกรุงเทพ ได้มีการกำหนดขั้นตอนการ

²⁰⁸ กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2475 ข้อ 29.

²⁰⁹ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 25 เรื่องการตัดผมสำหรับผู้ต้องขัง ข้อ 3.

ปฏิบัติในการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ไว้ในข้อกำหนดที่ 2 ระบุว่า ผู้ต้องขังหญิงซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ต้องมีโอกาสดูแลผู้แทนของกงสุลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ 0705/252 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 เรื่องวิธีปฏิบัติในการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างชาติของกรมราชทัณฑ์ ที่บังคับใช้กับผู้ต้องขังทุกคนในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทย ผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติ จึงได้รับการติดต่อกับตัวแทนกงสุลหรือสถานทูตของประเทศที่ตนสังกัดอยู่

4.4 อภิปรายและเปรียบเทียบสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทยกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ

จากการศึกษาพบว่าจากกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อกำหนดแมนเดล่า กฎหมายของประเทศไทย อังกฤษ ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มีดังนี้

4.4.1 ประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติพutschกรราช 2560 ได้มีบทบัญญัติในมาตรา 38 โดยระบุว่ากรณีผู้ต้องไม่รู้หนังสือ ต้องมีการชี้แจงรายละเอียดในข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์ และสิทธิหน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับ ให้ผู้ต้องขังทราบด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อให้ผู้ต้องเข้าใจด้วย โดยเป็นบทบัญญัติที่ใช้สำหรับแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องขังที่ไม่รู้หนังสือ โดยจัดให้มีวิธีการอธิบายทั้งโดยวาจาหรือรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้พวกเขาได้รับรู้สิทธิขั้นพื้นฐาน ที่พวกเขามีสิทธิจะได้รับ มีการจัดทำคู่มือกฎระเบียบเรือนจำจำนวน 11 ภาษา ซึ่งเป็นภาษาส่วนใหญ่ ที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทยใช้กันรวมทั้งใช้วิธีการจัดทำคำประกาศสิทธิผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นภาษาไทยติดไว้ภายในเรือนจำ และให้ผู้ต้องขังที่เป็นชนชาติเดียวกันอธิบายความหมาย ซึ่งอาจจะเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้างหรือเข้าใจความหมายไม่ชัดเจน แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติหรือวิธีปฏิบัติเพื่อใช้สื่อสารกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติอย่างเป็นทางการ

จากการศึกษาพบว่าในกฎหมายออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลซึ่งไม่สามารถเข้าใจภาษาประจำชาติได้ ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าต้องมีการอธิบายให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติหรือบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาอังกฤษให้เข้าใจอย่างชัดเจนและหากไม่สามารถอธิบายได้ก็ต้องจัดหาล่ามเพื่อมาอธิบายข้อความดังกล่าว ส่วนอังกฤษ มีการจัดทำคู่มือกฎระเบียบ เรือนจำไว้จำนวน 22 ภาษา และมีการบันทึกเทปเคสเซ็ท

²¹⁰ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเครื่องแต่งกายสำหรับผู้ต้องขัง พutschกรราช 2538.

เพื่ออธิบายกฎระเบียบภายในเรือนจำให้ผู้ต้องขังต่างชาติเข้าใจ นอกจากนี้หากผู้ต้องขังต่างชาติต้องการก็ให้มีการจัดหาล่าม มาอธิบายข้อความดังกล่าวให้ฟังด้วย ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังต่างชาติในระหว่างอยู่ในเรือนจำ ให้สามารถเข้าใจ ปฏิบัติได้ตามกฎระเบียบของเรือนจำ ประเทศไทยจึงควรมีการแก้ไขกฎหมาย โดยคำนึงถึงความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังต่างชาติ โดยไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ในการเรื่องการปกครอง ดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำให้เป็น ไปในมาตรฐานและแนวทางเดียวกัน

หลักการในเรื่องการสื่อสารของผู้ต้องขังต่างชาติ มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับสิทธิในการมีล่าม และสิทธิในการสื่อสารในเรื่องอื่น ๆ ระหว่างที่ผู้ต้องขังต่างชาติ ต้องถูกจองจำอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานของประเทศไทย ความจำเป็นในการจัดให้มีรูปแบบในการสื่อสารในเรื่องต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพราะมีผลให้เป็นไปได้ตามหลักการบังคับโทษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยน แก้ไข พื้นฟู พฤตินิสัยของผู้ต้องขังในสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตระหนักในความคิดที่ได้กระทำลงไป ปรับเปลี่ยนนิสัย และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก การใช้วิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว จึงมีต้องการการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกมิติของผู้ต้องขังขณะอยู่ในเรือนจำ ตั้งแต่ในขั้นตอนการรับตัว การจำแนกประเภทผู้ต้องขัง การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ตามพฤติการณ์กระทำความผิด ตามแผนการแก้ไขผู้ต้องขังเฉพาะบุคคล หรือตามโปรแกรมต่าง ๆ ที่เรือนจำหรือทัณฑสถานกำหนดขึ้น รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งจากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ในเรื่องการสื่อสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังต่างชาติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.4.1.1 ด้านการรักษาพยาบาล

เมื่อเกิดการเจ็บป่วยของบรรดาผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำของประเทศไทย หากเป็นผู้ต้องขังชาวไทย จะได้รับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นจากพยาบาลหรือแพทย์ภายในเรือนจำ แต่หากมีการเจ็บป่วยที่ถึงขนาดไม่สามารถบรรเทาอาการได้ภายในเรือนจำแล้ว ผู้ต้องขังชาวไทยก็จะได้รับการส่งตัวไปรับการรักษาพยาบาล ที่โรงพยาบาลซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของเรือนจำ ตามสิทธิการรักษาพยาบาลจากโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่หากเป็นผู้ต้องขังซึ่งไม่ได้มีสัญชาติไทยแล้ว หากเกิดกรณีเจ็บป่วย ผู้ต้องขังต่างชาติเหล่านั้นก็จะได้รับการช่วยเหลือจากพยาบาลหรือแพทย์ในเรือนจำ เช่นเดียวกัน แต่ด้วยการสื่อสารคนละภาษา บางครั้งจึงไม่อาจเข้าใจความหมายที่แท้จริงของอาการเจ็บป่วยได้ โดยเฉพาะผู้ต้องขังต่างชาติ ที่ต้องการได้รับคำปรึกษาทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ต้องขังต่างชาติซึ่งห่างไกลจากประเทศชาติของตน ยังไม่ได้สามารถเข้าถึงบริการดังกล่าวได้เลย เนื่องจากไม่สามารถเข้าใจภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ทำให้ไม่เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของบรรดาผู้ต้องขังต่างชาติดังกล่าว นอกจากนี้หากเป็นกรณี

เจ็บป่วยที่อาการที่รุนแรง ถึงขนาดไม่สามารถปฐมพยาบาลหรือพุงอาการที่เป็นอยู่ภายในเรือนจำได้ ก็มีความจำเป็นจะต้องส่งตัวไปรับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลราชทัณฑ์ แต่หากเป็นเรือนจำ/ทัณฑสถานในต่างจังหวัด ก็จะส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาพยาบาลในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเรือนจำ ซึ่งก็คือ โรงพยาบาลรัฐต่าง ๆ ในเขตพื้นที่นั้น และด้วยความที่ไม่มีสัญชาติไทย ผู้ต้องขังชาวต่างชาติดังกล่าวซึ่งไม่ได้รับสวัสดิการเช่นคนไทย ตามโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า ผู้ต้องขังชาวต่างชาติแม้ได้รับการรักษา ก็เป็นไปตามหลักมนุษยธรรม ซึ่งโรงพยาบาลต้องให้การรักษาแก่ผู้ป่วยโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการรักษาพยาบาล โรงพยาบาลจะต้องบริหารจัดการเอง การออกไปรับการรักษาพยาบาลภายนอกเรือนจำนั้น โอกาสที่จะมีล่ามผู้แปลภาษา ให้กับแพทย์ หรือพยาบาลเข้าใจความหมายยิ่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก การสอบถามอาการต่าง ๆ จึงทำได้จากเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ ที่จะแจ้งบอกอาการก่อนที่จะมาถึงเรือนจำ และทำการรักษาพยาบาลไปตามอาการที่พบเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากการปฏิบัติของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในเรือนจำของอังกฤษและออสเตรเลีย ดังนี้

ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการจัดการมาตรฐานในการดูแลผู้ป่วยที่เป็นผู้ต้องขัง โดยมีการวางมาตรฐาน ในการดูแลไว้หลายด้านและมีการให้บริการล่ามสำหรับผู้ป่วยที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาหลักของประเทศได้ โดยกำหนดไว้ดังนี้ ตามมาตรฐานในการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขัง ตามมาตรฐานข้อที่ 1.2²¹¹ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ จะให้โอกาสสำหรับผู้ป่วยในการสื่อสารปัญหาสุขภาพและความกังวลของพวกเขาและจะได้รับข้อมูลเพียงพอที่จะช่วยให้พวกเขาเพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของพวกเขา โดยมีนโยบายและขั้นตอนในการสื่อสารกับผู้ป่วยที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในภาษาหลักของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพมีหน้าที่เพื่อให้แน่ใจว่าเข้าใจปัญหาของผู้ป่วยและผู้ป่วยของพวกเขาเข้าใจข้อมูลทางการแพทย์และข้อเสนอแนะที่พวกเขาจะได้รับ การใช้งานของล่ามเป็นความสามารถที่ ทำหายและใช้เวลานาน ในบางสถานการณ์ต้องใช้เวลานานกว่าจะทำความเข้าใจถึงอาการเจ็บป่วยของผู้ป่วยได้ อย่างไรก็ตามการใช้ล่ามเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการให้บริการที่ปลอดภัยและมีคุณภาพสูงสุด ซึ่งหมายความว่าพนักงานที่ให้บริการทางด้านสุขภาพ จำเป็นต้องรู้ว่าขอความรับบริการจากล่าม และวิธีการเข้าถึงพวกเขาได้อย่างไร มันเป็นสิ่งสำคัญที่จะปกป้องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ป่วย เมื่อใช้ล่ามสำหรับการดูแลทางคลินิก ในกรณีส่วนใหญ่การใช้งานของนักโทษคนอื่น ๆ หรือเจ้าหน้าที่แผนกการตีความในนามของผู้ป่วยจะไม่เหมาะสม แต่อาจจะต้องใช้หากมีสถานการณ์พิเศษที่จำเป็น แต่โดยทั่วไปก็ถือว่าไม่เหมาะสมในทางการแพทย์

²¹¹Standards for health services in Australian prisons 1st edition: The Royal Australian College of General Practitioners, p.21

ที่ดี การปฏิบัติของรัฐบาลออสเตรเลีย มีบริการแปลและล่าม (TIS) สามารถช่วยให้บริการด้านสุขภาพในการให้การดูแลที่มีคุณภาพให้กับผู้ป่วย นอกจากนี้รัฐบาลออสเตรเลียยังมีกองทุนบริการล่ามสำหรับผู้ป่วยที่หูหนวกและใช้ภาษาใบ้ (Auslan) เนื่องจากอัตราการจำคุกของชนพื้นเมืองในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีจำนวนสูง พนักงานที่ให้บริการจำเป็นต้องรู้วิธีการเข้าถึงบริการล่ามที่เกี่ยวข้อง ความพยายามที่เหมาะสมทั้งหมดจะต้องทำในการเข้าถึงล่ามด้วยภาษาที่รองรับและของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยอมรับได้ เข้าถึงล่ามที่เหมาะสมอาจกีดกันผู้ป่วยจากการแสวงหาการดูแลจากการให้บริการสุขภาพ พร้อมรับคำพูดได้หลายภาษาจะแสดงในห้อยให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้บริการสุขภาพมีส่วนร่วมล่ามที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ป่วย

อังกฤษ ตามมาตรฐานการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังของอังกฤษ (Standards for Prison Mental Health Services) มีจัดหาล่ามไว้สำหรับให้บริการแก่ผู้ต้องขังที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ โดยมีการกำหนดไว้ตามมาตรฐานข้อ 43²¹² บริการที่มีการเข้าถึงล่าม และ มาตรฐานข้อ 44²¹³ การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพจิต โดยล่าม รวมถึงการให้ความสำคัญของการแปลที่ถูกต้องชัดเจน²¹⁴

กรณีดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าสำหรับประเทศไทยยังไม่มียกเว้นในเรื่องการจัดหาล่ามไว้ให้บริการแก่ผู้ต้องขัง ดังนั้นเมื่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติเจ็บป่วย ก็ได้รับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นจะทำการปฐมพยาบาลภายในเรือนจำ หากเป็นกรณีร้ายแรงขนาดไม่สามารถรักษาภายในเรือนจำได้แล้วก็จะส่งไปรับการรักษาภายนอกเรือนจำ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐภายในเขตพื้นที่ ก็จะทำการรักษาพยาบาลตามหลักมนุษยธรรม การได้รับการแปลภาษาและสื่อความหมายอย่างถูกต้องเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง ซึ่งในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีการจัดทำมาตรฐานในการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐาน ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องการจัดหาล่าม และมีบริการล่ามให้สามารถติดต่อได้อย่างทันทั่วทั้งที่มีบริการสำหรับผู้ป่วยจิตเวช ในการในการสื่อสารกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ นอกจากนี้ยังมีบริการล่ามภาษาใบ้สำหรับคนหูหนวกหรือใบ้ไว้ให้บริการอีกด้วย ในอังกฤษ ก็เช่นกันมีการกำหนดไว้ในมาตรฐานเรื่องการเข้าถึงล่ามและการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพจิต โดยล่าม เพื่อให้บริการแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน ประเทศไทยจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายโดยคำนึงถึงความต้องการพิเศษ

²¹²No.43 The service has access to interpreters.

²¹³No.44 Interpreters have received guidance about mental health matters, including the importance of full and accurate translation.

²¹⁴Standards for Prison Mental Health Services, p. 9.

ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรื่องการสื่อสารเพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน และหลักการทางการแพทย์ที่จำเป็นจะต้องสื่อสารเพื่อให้เข้าใจกันระหว่างผู้ป่วยและแพทย์ผู้ทำการรักษา โดยเฉพาะปัญหาทางจิตวิทยาซึ่ง ผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่อยู่ห่างไกลจากครอบครัวมักเป็นผู้ด้อยโอกาสในการติดต่อกับครอบครัวทำให้เกิดความเหงาและมีโอกาสที่จะเป็นป่วยทางจิตเวชได้ง่ายกว่าผู้ต้องขังชาวไทย

4.4.1.2 เรื่องการศึกษาอบรม

ในเรือนจำของประเทศไทย มีการให้การศึกษอบรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมีการเรียนการสอน ทั้งด้านวิชาสามัญ และวิชาชีพ มีการเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนหนังสือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท รวมไปถึงการฝึกวิชาชีพระยะสั้นต่าง ๆ เช่น ช่างไม้ ช่างเสริมสวย ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ แม้ได้รับการศึกษาจนสามารถอ่านเขียนภาษาไทยแต่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติจะไม่ได้รับสิทธิในการเรียนชั้นที่สูงขึ้นไป กว่าภาคบังคับ หรือหลักสูตรการฝึกวิชาชีพเฉพาะต่าง ๆ และจะไม่ได้รับวุฒิบัตรหรือใบประกาศรับรองทักษะจากเรือนจำ และไม่สามารถนำไปอ้างอิงเมื่อพ้นโทษออกไป เพราะสุดท้ายแล้วผู้ต้องขังชาวต่างชาติเมื่อพ้นโทษก็จะถูกส่งตัวกลับประเทศที่มีสัญชาติ ดังนั้น การศึกษา อบรม หรือฝึกวิชาชีพ ในเรือนจำ จึงควรเป็นการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้ในการประกอบอาชีพ และเป็นการเพิ่มทักษะพิเศษของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ นั้น ๆ ในประเทศไทย มีการจัดการเรียน การสอนและฝึกอบรมหลากหลายวิชา ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งการสื่อสารของวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ในการฝึกอบรมนั้น ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงถือเป็นผู้ด้อยโอกาสในการได้รับการส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ เพราะไม่สามารถเข้าใจในภาษาไทย การเรียนการสอน หากผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มิได้รู้ไม่เรียนก็จะใช้วิธีจดจำจากเพื่อนร่วมชาติ

ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ยังไม่พบว่าการกำหนดมาตรฐานในเรื่องการศึกษาในเรือนจำที่ระบุว่าการจัดการหาล่ามในการแปลภาษาให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตาม เรือนจำของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดหาล่าม มาเพื่อช่วยในการแปลภาษาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ และมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยมีการระบุว่ามีล่ามหรือผู้อาวุโสของชนพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ควรจะเป็นและเหมาะสมเพื่อช่วยในการสื่อสารกับผู้กระทำผิดตามภูมิหลังทางวัฒนธรรมของตัวเอง ที่ปรึกษาในประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ที่ควรจะเป็นและได้รับคำแนะนำของเขาเกี่ยวข้องเรื่องการจัดการฝึกอบรมไว้ ในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูและการให้การศึกษ โดยระบุไว้ในข้อ 3.14 ว่าหลักสูตรและการบริการสำหรับนักโทษ โดยเฉพาะนักโทษผู้หญิงพื้นเมืองและนักโทษจากภูมิหลังที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ควรมีการวาง

แนวทางมาตรฐาน สำหรับโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู และกลุ่มคนดังกล่าวควรได้รับคำปรึกษาอย่างใกล้ชิดกับชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม

อังกฤษ การฝึกอบรมมีความหลากหลาย เพื่อให้มั่นใจว่า ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ การจ้างงานของบุคลากรบางคนทีพูดภาษาของนักโทษเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมภาษา องค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกับชุมชนจากการที่นักโทษต่างประเทศมาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยให้การบริหารงานเรือนจำเพื่อตอบสนองภาระผูกพันในการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างมีมนุษยธรรม มีการพัฒนาโปรแกรมพิเศษสำหรับนักโทษชาวต่างชาติ ในเรือนจำ HIBISCUS ได้มีการปรับปรุงเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีการให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ทำงาน มีการปรับเปลี่ยนนโยบาย ในเรือนจำขนาดเล็ก จัดให้มีหลักสูตรการบริหารจัดการธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่จะช่วยให้ผู้หญิงพัฒนาทักษะที่จะใช้งานได้ในพื้นที่ในประเทศที่พวกเขามีสัญชาติ เช่นทำงานที่ฟาร์มเลี้ยงไก่และการเลี้ยงสัตว์ การเชิญชวนให้เพื่อนชาติเดียวกันมาเรียนด้วยกัน โดยมีการผลิตวิดีโอหรือสื่อการเรียนการสอนในภาษาของพวกเขา

กรณีดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าในเรือนจำประเทศไทย มีการจัดการเรียนการสอน และฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังทุกคนที่อยู่ในเรือนจำ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง และช่วยให้ผู้ต้องขังมีวิชาความรู้และวิชาชีพสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ภายหลังจากพ้นโทษแล้ว เช่นเดียวกัน ผู้ต้องขังชาวต่างชาติก็ได้รับโอกาสทางการศึกษาเช่นกัน แต่เนื่องจากปัญหาทางด้านการสื่อสาร การไม่เข้าใจความหมายระหว่างครูผู้สอน วิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติเอง ทำให้ความรู้ที่ถ่ายทอดไม่สามารถนำไปใช้งานได้ การได้รับการเรียนการศึกษาจนถึงขนาดพูดคุยภาษาไทยได้แล้วจะเป็นประโยชน์ในการสื่อสารในเรือนจำ แต่ก็ไม่ได้รับวุฒิบัตรเพื่อนำไปใช้ได้ภายนอกเรือนจำเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว และหากผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่ไม่ได้สามารถพูดคุยและไม่ต้องการเรียนภาษาไทยแล้ว ยิ่งเป็นการยากในการพัฒนา หรือแก้ไขฟื้นฟู ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) นอกจากจะมีการจัดบริการล่ามแปลภาษาไว้ให้แล้วยังเน้นหนักไปชนเผ่าพื้นเมือง เนื่องจากประเภทออสเตรเลีย มีชนพื้นเมืองเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับอัตราส่วนของชาวออสเตรเลียและชนพื้นเมืองในเรือนจำยังมีจำนวนที่สูง การได้รับการศึกษาจึงมีการจัดให้ผู้อาวุโสของชนเผ่าพื้นเมืองมาให้ความรู้ตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเดิมของพวกเขา สำหรับอังกฤษ มีการจ้างงานของบุคลากรบางคนทีพูดภาษาของนักโทษได้และเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมภาษา มาให้บริการในเรือนจำ เพื่อตอบสนองภาระผูกพันในการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างมีมนุษยธรรม มีการพัฒนาโปรแกรมพิเศษสำหรับนักโทษชาวต่างชาติ เช่น ในเรือนจำ HIBISCUS ได้มีการปรับปรุงเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีการให้ผู้ต้องขัง

ชาวต่างชาติได้ทำงาน จัดให้มีหลักสูตรการบริหารจัดการธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่จะช่วยให้ผู้หญิงพัฒนาทักษะที่จะใช้งานได้ทันทีในประเทศที่พวกเขามีสัญชาติ เช่น ทำงานที่ฟาร์มเลี้ยงไก่และการเลี้ยงสัตว์ การเชิญชวนให้เพื่อนชาติเดียวกันมาเรียนด้วยกัน โดยมีการผลิตวิดีโอหรือสื่อการเรียนการสอนในภาษาของพวกเขา สรุปได้ว่าประเทศไทยจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายโดยคำนึงถึงความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในเรื่องการฝึกอบรม และการจ้างงานบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

4.4.1.3 ด้านการติดต่อกับโลกภายนอก

ผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่ติดขังอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว กัมพูชา พม่า มีผู้ต้องขังจากประเทศแถบยุโรป เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นส่วนน้อย ความจริงที่ว่า การต้องจองจำอยู่ห่างไกลจากบ้านเป็นเวลายาวนานหลายปี คือการถูกตัดขาดจากครอบครัว แม้จะสามารถเขียนจดหมายติดต่อกันได้บ้าง ก็ต้องใช้ระยะเวลารอคอยที่ยาวนาน ในประเทศไทยมีองค์กรสาธารณะกุศลระหว่างประเทศเข้ามาช่วยประสานและให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังไกลบ้านที่ต้องการติดต่อกับครอบครัวอยู่บ้าง เช่น องค์กรของคณะมิชชันนารี ทางศาสนาคริสต์ ซึ่งจะนำเอาสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาแจกจ่าย และทำกิจกรรม สันทนาการกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติเป็นระยะ ๆ เรือ่นจำจังหวัดชายแดนหรือเรือนจำที่มีผู้ต้องขังชาวต่างชาติค่อนข้างมากก็มักจะมีองค์กรระหว่างประเทศ เช่น กษาคสากล เข้ามาเยี่ยมและช่วยประสานติดต่อญาติในประเทศบ้านเกิดให้ แต่ในผู้ต้องขังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว แทบจะไม่มีญาติพี่น้องหรือสถานกงสุลเข้ามาติดต่อขอเยี่ยมเยียนเลย ด้วยสภาพเศรษฐกิจของประเทศต้นทางอาจจะทำให้ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะเดินทางเข้ามาเยี่ยม นอกจากนี้บางประเทศยังไม่ได้ให้ความสำคัญของประชาชนของตนเองที่ต้องจองจำอยู่ในต่างประเทศอีกด้วย บางเรือนจำในประเทศไทย จะต้องมีการขอหนังสือรับรองจากสถานทูต เพื่อขอเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำ เพื่อความปลอดภัยของเรือนจำ จึงยังเป็นเรื่องยากในการติดต่อขอเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) การมีบริการล่ามให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงทำให้สามารถสื่อสารความหมายกันได้เข้าใจ มีบริการหนังสือ วารสารต่าง ๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศไว้ให้บริการในห้องสมุดของเรือนจำ ส่วนในอังกฤษในกรณีที่อยู่คดีหรือครอบครัวต้องการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง เพื่อช่วยบรรเทาความเหงา ช่วยให้สื่อในภาษาของนักโทษ ในหลายกรณี การติดต่อกับตัวแทนทางการทูตของนักโทษอาจจะยากหรือไม่บ่อยนัก เจ้าหน้าที่เรือนจำควรพิจารณาว่ามีชาวต่างชาติอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน สามารถมาเยี่ยมด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะช่วยให้ นักโทษดังกล่าว รักษาติดต่อกับวัฒนธรรมของตนเอง ในอังกฤษสำหรับนักโทษหลาย ๆ คน มีความเป็นไปได้น้อยหรือไม่มีเลยที่จะได้รับการติดต่อเข้าเยี่ยมจากครอบครัวของพวกเขา เจ้าหน้าที่

เรือนจำควรช่วยให้พวกเขาได้รับการติดต่อกับครอบครัวของพวกเขา โดยอาจจะอนุญาตให้เขียนจดหมายเพิ่มเติม ส่งไปรษณีย์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตามระเบียบของเรือนจำ จะต้องการมีตรวจเอกสาร ทั้งขาเข้าและขาออก จึงจำเป็นต้องให้อีเมลขาเข้าและขาออก มีการแปลการตรวจสอบ ควรที่จะสามารถอ่านภาษาของนักโทษได้ และเข้าใจภาษาที่เขาใช้ในการติดต่อกับครอบครัวของพวกเขาทางโทรศัพท์

จากกรณีดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ในประเทศไทยผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิได้รับการติดต่อเยี่ยมญาติ และการติดต่อกับโลกภายนอก เช่นการดูรายการ โทรทัศน์ ติดตามข่าวสารต่าง ๆ ได้ตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งรวมไปถึงผู้ต้องขังชาวต่างชาติย่อมได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาวไทย แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังชาตินั้นเอง เรื่องการสื่อสารแสดงความต้องการของตนเองต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ และระยะทางที่หากไกลจากประเทศบ้านเกิด ทำให้เรื่องการเยี่ยมญาติทำได้ยาก นอกจากนี้เพื่อความปลอดภัยของเรือนจำยังต้องมีเอกสารรับรองจากสถานทูตในการได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมได้ ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการให้บริการล่ามแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ทำให้สามารถสื่อสารความหมายต่อกันได้ เข้าใจมากยิ่งขึ้น ส่วนอังกฤษให้ความสำคัญกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในเรื่องการเยี่ยมญาติและการติดต่อโลกภายนอก โดยมีพิจารณาให้ชาวต่างชาติอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน สามารถมาเยี่ยมผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศเดียวกัน ได้ด้วยความสมัครใจ มีการอนุญาตให้เขียนจดหมายเพิ่มเติม ส่งไปรษณีย์โดยไม่มีคิดค่าใช้จ่าย หรือเพิ่มเวลาเยี่ยม เพื่อช่วยลดความตึงเครียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ และเพื่อช่วยให้คลายความวิตกกังวลลงได้บ้าง

4.4.1.4 ด้านโภชนาการ

ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 12 ออกตามความให้มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเทศ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จะได้รับการจัดเตรียมให้อาหารให้เช่นเดียวกันกับผู้ต้องขังชาวไทย แต่หากเป็นกรณีของผู้ต้องขังนับถือศาสนา ซึ่งมีข้อห้ามในการรับประทานบางอย่าง หรือการรับประทานอาหารที่ไม่คุ้นเคย ทางเรือนจำจะมีการจัดอาหารให้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้สถานทูตหรือสถานกงสุล ยังมีการจัดอาหารให้ตามโอกาสพิเศษ ในวันสำคัญ ๆ อีกด้วย แต่เนื่องจากปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันเองและเจ้าหน้าที่เรือนจำไม่สามารถทำความเข้าใจได้ว่าผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มีความประสงค์เช่นไร สามารถรับประทานบางอย่างได้หรือไม่ ผิดกฎข้อห้ามทางศาสนาหรือไม่อย่างไร ทำให้บางครั้งอาจเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังและอาจเป็นการลดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีการจัดหาล่ามไว้ให้

สำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้ต้องขัง ก็จะสามารถบอกได้ถึงความต้องการของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ซึ่งความต้องการดังกล่าว เป็นสิ่งที่คงอยู่ไปตลอดชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงทุกวัน การจัดหาล่ามมาเพื่อให้บริการแปลภาษาจึงไม่ใช่เรื่องที่อยู่นอกเหนือความจำเป็นแต่อย่างใด ในประเทศไทยผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิได้รับอาหาร 3 มื้อ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติก็ได้รับสิทธินี้เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาว แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ นั่นเอง การเรื่องการสื่อสารแสดงความต้องการของตนเองต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีการให้บริการล่ามแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ทำให้สามารถสื่อสารความหมายต่อกันได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

4.4.1.5 ด้านความร่วมมือกับบุคคลภายนอกเรือนจำ

เมื่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ถูกต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานในประเทศไทย ผู้ต้องขังชาวต่างชาติดังกล่าว ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทั้งต่อผู้ต้องขังด้วยกันเอง เจ้าหน้าที่เรือนจำ สถานกงสุล และมูลนิธิต่าง ๆ ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ การติดต่อสื่อสารกันภายในเรือนจำ นอกจากจะเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านทางผู้ต้องขังด้วยกันเองซึ่งอาจจะเรียนรู้ภาษาไทยจนสามารถถ่ายทอดและสื่อสารออกมาเป็นภาษาเดียวกันกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้แล้ว แต่การติดต่อสื่อสารบางอย่าง ผู้ต้องขังก็ต้องการให้เป็นความลับ ที่รับรู้เฉพาะบุคคลในครอบครัว หรือเป็นเรื่องร้องเรียน หรือบอกความต้องการพิเศษให้กับญาติพี่น้องของตนเองทราบ โดยอาจจะไม่ได้ต้องการให้มีการติดต่อทางเจ้าหน้าที่กงสุลหรือเจ้าหน้าที่สถานทูต การติดต่อดังกล่าว หากมีการอนุญาตให้สามารถติดต่อสื่อสารผ่านทางล่ามผู้แปลภาษาได้ เป็นครั้งคราวตามความจำเป็นแล้ว ก็จะเป็นการช่วยลดความตึงเครียดของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศได้ดีพอสมควร

ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีบริการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีกรความหลากหลายในขั้นตอนการได้รับบริการ ไม่ว่าจะเป็นทั้งต่อหน้าทางโทรศัพท์ หรือทางวิดีโอ ล่ามจึงเข้ามามีบทบาทความสำคัญและช่วยลดความตึงเครียดระหว่างที่ผู้ต้องขัง ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขัง สามารถปรับตัว เรียนรู้ และมีทัศนคติที่ดี ที่พร้อมจะปรับปรุง แก้ไข ตนเอง เพื่อลดการกระทำผิดซ้ำได้

4.4.1.6 ด้านศาสนา

เมื่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เข้ามาต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานในประเทศไทย โดยอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังชาวไทยและผู้ต้องขังจากชาติอื่น ๆ ก็ย่อมมีความแตกต่าง ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี การนับถือศาสนา และวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตด้านอื่น ๆ ของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ นั่นเอง ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ย่อมมีหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจที่แตกต่างกัน มีความหลากหลายทางด้านการนับถือศาสนา ข้อห้าม การปฏิบัติกิจ และพิธีกรรม ซึ่งเป็นการยอมรับกันว่า

การใช้ศาสนา มาเพื่อช่วยในการกล่อมเกลาคใจ ผู้ต้องขังจะช่วยให้ผู้ต้องขัง สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ง่าย ศาสนา จึงเป็นเรื่องจำเป็น การที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ มีความบกพร่องในการสื่อสาร ย่อมเป็นอุปสรรคอย่างร้ายแรง ในการใช้หลักศาสนาмаกกล่อมเกลาคใจ เช่น การให้พระภิกษุ มาบรรยายธรรมให้ผู้ต้องขังทุกคนรับฟังในเรือนจำ ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี แต่การบรรยายธรรม ย่อมจะทำให้ผู้ต้องขังที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยเท่านั้นเข้าใจความหมาย และนำไปปฏิบัติและเป็นประโยชน์กับผู้ต้องขังมากที่สุด แต่ในกรณีที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ หากไม่เข้าใจภาษาไทยแล้ว ก็ไม่สามารถซึมซับคำสอนของพระภิกษุและไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ หากมีการจัดให้มีล่าม มาทำการแปลคำสอน การบรรยายธรรม ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากของผู้ต้องขังทุกคน

ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีการให้โอกาสผู้ต้องขังชาวต่างชาติในการมีล่าม เพื่อนำมาให้บริการแก่ผู้ต้องขัง การศึกษาอบรม หรือการให้ความรู้ทางศาสนา ก็จะเป็นประโยชน์และทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้รับประโยชน์สูงสุด จากกรณีดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน ผู้คนที่นับถือศาสนาจะนำหลักคำสอนของศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ได้อย่างปกติสุข ในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศ มีผู้ต้องขังซึ่งนับถือศาสนาที่หลากหลาย แต่ทางเรือนจำได้จัดให้มีการผู้นำทางศาสนา อนุศาสนาจารย์ มาให้ความรู้ในเรื่องศาสนา ผู้ต้องขังที่สามารถสื่อสารภาษาไทย จึงได้รับประโยชน์ดังกล่าว แต่หากเป็นผู้ต้องขังชาวต่างชาติ แต่ไม่เข้าใจภาษาไทย ก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้ชีวิตดังกล่าว ในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) และอังกฤษ มีการให้บริการล่ามแก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ทำให้สามารถสื่อสารและให้ความรู้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้อย่างเข้าใจมากขึ้น

4.4.2 ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย)

สำหรับในออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (Corrections Management Act 2007) ได้มีการกำหนดในเรื่องการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำครั้งนี้ ในขั้นตอนของการรับตัว ซึ่งจะต้องมีการแจ้งสิทธิ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ภายในเรือนจำให้กับผู้ต้องขังที่รับใหม่ทราบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำและไม่ทำผิดระเบียบของข้อบังคับ รวมถึงสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือจากล่าม ที่เรือนจำจัดหาให้ได้ โดยสามารถติดต่อร้องขอให้ทั้งทางจดหมายและทางโทรศัพท์ มีบริการแปลภาษาทางโทรศัพท์ให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติในเรือนจำของมณฑลนครหลวงออสเตรเลีย และมีการออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการมีล่าม เพื่อให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (Reception and Management of Non-English Speaking Detainees) Policy 2014 (No 1)) โดยมีการ

กำหนดให้ ผู้ต้องขังที่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักได้ ต้องจัดให้มีล่าม และได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจำคุกของพวกเขาในภาษาที่พวกเขาเข้าใจ มีบริการแปลและบริการล่าม ผ่านผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรอง การตีความและบริการแปลภาษาไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเอกสารหรือการสื่อสารทางวาจาด้วยความช่วยเหลือของล่ามที่จะใช้สำหรับการสื่อสารอย่างเป็นทางการทั้งหมดของผู้ถูกคุมขัง และได้รับคำแนะนำในการติดต่อกับสถานทูตหรือสถานกงสุล ที่เกี่ยวข้องของพวกเขา โดยสามารถติดต่อกับล่าม เป็นลายลักษณ์อักษรหรือติดต่อทางโทรศัพท์ โดย มีการรายงานถึงแนวโน้มการจัดการผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในการกำหนดนโยบายหรือการปฏิบัติที่อาจจะเป็นการเลือกปฏิบัติและเพื่อที่จะพัฒนามาตรการเฉพาะเพื่อตอบสนองความต้องการของพวกเขา

4.4.3 อังกฤษ

อังกฤษ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ของอังกฤษ (The Prison Rules 1999) ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการให้ข้อมูลนักโทษไว้ว่านักโทษทุกคน ที่รับตัวเข้ามาในเรือนจำ และไม่ว่าในกรณีใด ๆ ภายใน 24 ชั่วโมง นักโทษทุกคนต้องได้รับการแจ้ง เกี่ยวกับบทบัญญัติกฎเรือนจำและเรื่องอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นว่าเขาควรจะรู้ขณะอยู่ในเรือนจำ รวมทั้งรายได้และสิทธิประโยชน์และวิธีการที่เหมาะสมในการทำคำขอและข้อร้องเรียน และในกรณีของนักโทษที่มีอายุน้อยกว่า 18 หรือนักโทษอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ไม่สามารถอ่านหรือไม่สามารถทำความเข้าใจข้อมูลที่ให้ไว้เพื่อให้ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อจะอธิบาย ว่าเขาสามารถเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของเขา นอกจากนี้หากมีข้อมูลที่จะถ่ายทอดให้กับนักโทษที่ไม่เข้าใจภาษาอังกฤษแล้ว ผู้บัญชาการเรือนจำ อาจจะให้ข้อมูลดังกล่าวด้วยการให้ฟังจากเทปคาสเซ็ท และมีการจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (A Human Rights Approach to Prison Management) ซึ่งระบุถึงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการติดต่อสถานทูต การติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ และระเบียบเรือนจำ โดยจัดทำไว้สำหรับ 16 ประเทศ แปลไว้ 22 ภาษา ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติ เพื่อใช้กับนักโทษที่ไม่ถือสัญชาติของประเทศที่พวกเขาจะถูกคุมขัง และควรให้แน่ใจว่าพวกเขาจะเข้าถึงล่ามและเอกสารหลักที่นักโทษต้องเข้าใจควรมีอยู่ในภาษาที่นักโทษต่างชาติสามารถอ่านได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิของนักโทษ ระบบการคุมขังและวิธีการที่จะร้องเรียนและการอุทธรณ์การตัดสินใจ โดยหน่วยงานที่มีอยู่ให้กับผู้ถูกคุมขังจากต่างประเทศในภาษาที่พวกเขาสามารถเข้าใจ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

สิทธิในการเรื่องการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ นับว่าเป็นสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งในการที่ทำให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ของประเทศไทย ได้อย่างปกติสุข รวมทั้งได้รับการบำบัด รักษา แก้ไข ฟันฟู ตามหลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ ที่มีหลักการสำคัญว่าผู้ต้องขังได้รับ โทษจำคุกอยู่ในเรือนจำนั้น ไม่ใช่เป็นการจำกัดเสรีภาพหรือนำตัวมาขังไว้เพียงเพื่อรอเวลาได้รับการปล่อยตัวออกไปเท่านั้น เพราะการที่นำบุคคลหนึ่งคนมา ต้องโทษจำคุกนั้น คือการจำกัดเสรีภาพ ตามโทษของกฎหมายอาญา ซึ่งถือเป็นการลงโทษที่รุนแรงแล้ว แต่บุคคลดังกล่าว หากไม่ได้ถึงแก่กรรมไปเสียก่อนก็ต้องได้รับการปล่อยตัวออกไปใช้ชีวิตอยู่นอกเรือนจำ คือการส่งตัวพวกเขากลับไปใช้ชีวิตยังสถานที่ที่พวกเขาจากมา หากผู้ต้องขังไม่ได้รับการแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ก็จะไม่ช่วยในเรื่องการคุ้มครองสังคม จึงไม่สามารถตอบสนองต่อภารกิจหลักของกฎหมายอาญาได้ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ แม้จะได้รับโทษจำคุกในประเทศไทย ก็ไม่ได้รับอภิสิทธิ์ใด ๆ เหนือผู้ต้องขังชาวไทยแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามหลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ ไม่ได้ยกเว้นการแก้ไข ฟันฟู ผู้ต้องขังชาวต่างชาติด้วย การแก้ไขฟันฟู จึงได้ต้อง รวมถึงผู้ต้องขังชาวต่างชาติไปด้วย และการที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติไม่สามารถสื่อสาร เข้าใจ ความหมาย ที่เจ้าหน้าที่เรือนจำ ใช้ในการสื่อสารในเรือนจำ ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงนับว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสในการได้รับการพัฒนา บำบัดแก้ไข ให้กลับตนเป็นคนดีได้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบสิทธิในเรื่องการสื่อสารและสิทธิการมีล่ามของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประเด็นแรก ตามหลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ ได้มีรายละเอียดเรื่องการแก้ไข บำบัด ฟันฟู ผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ซึ่งการแก้ไข บำบัดฟันฟู ผู้ต้องขัง เป็นรายบุคคลนั้น มีองค์ประกอบหลายด้าน หนึ่งในนั้นคือขั้นตอนแรกในการที่รับตัวผู้ต้องขังรับใหม่ เข้ามาในเรือนจำ มีความจำเป็นที่จะต้องชี้แจงรายละเอียดการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ เพื่อให้ผู้ต้องขังรับใหม่ ทุกคนทราบถึงข้อปฏิบัติ ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับเรือนจำ และวิธีการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำให้ ผู้ต้องขังรับใหม่ทุกคนทราบ ซึ่งตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ได้มีแก้ไขเพิ่มเติม

ในเรื่องการชี้แจงรายละเอียด ถึงข้อบังคับเงื่อนไขระเบียบกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของ ผู้ต้องขัง สิทธิ หน้าทีและประโยชน์ที่พึงได้รับ และในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ การชี้แจง รายละเอียดดังกล่าว จึงได้แจ้งให้ทราบด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจ ในส่วน ของผู้ต้องขังต่างชาตินั้น ไม่ได้มีการระบุไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ในเรื่องการแจ้งสิทธิแก่ ผู้ต้องขังต่างชาติ แต่ตามวิปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ได้มีการจัดการปฐมนิเทศ และมีการจัดทำ คู่มือผู้ต้องขังต่างชาติ จำนวน 11 ภาษา ไว้ให้บริการแก่ผู้ต้องขังต่างชาติ ซึ่งการจัดการ ปฐมนิเทศ ดังกล่าวเป็นการให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นผู้ดำเนินการ และส่วนใหญ่จะเป็น ภาษาอังกฤษ และในกรณีที่ผู้ต้องขังต่างชาติไม่ได้เข้าภาษาอังกฤษ ก็จะให้ผู้ต้องขังต่างชาติ ที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยช่วยอธิบายข้อบังคับระเบียบเรือนจำดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การใช้วิธีการดังกล่าวเป็นยังช่องว่างที่ทำให้ ผู้ต้องขังต่างชาติบางราย ไม่สามารถเข้าใจได้ถึง กฎระเบียบเรือนจำและวิปฏิบัติตนในเรือนจำ ซึ่งตามกฎหมายของราชทัณฑ์ของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีการระบุไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายว่าให้จัดให้มีล่ามในการ แปลภาษา มาใช้สำหรับอธิบายกฎระเบียบของเรือนจำให้ผู้ต้องขังต่างชาติเข้าใจ ซึ่งการใช้ล่ามเป็น วิธีการสื่อสารที่ทำให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงมากกว่า

ประเด็นที่สอง สิทธิในเรื่องการสื่อสารของผู้ต้องขังต่างชาติ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตในเรือนจำ สิทธิในการรับการรักษาพยาบาล การที่ผู้ต้องขังชาวไทยและผู้ต้องขัง ต่างชาติ ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทยนั้น หากเกิดกรณีเจ็บป่วยจะได้รับ สิทธิการพยาบาลภายในเรือนจำ แต่หากผู้ต้องขังเจ็บป่วยจนไม่สามารถพุงอาการหรือรับการ รักษาพยาบาลภายในเรือนจำได้แล้ว ก็จะได้รับอนุญาตให้เจ้าหน้าที่เรือนจำพาผู้ต้องขัง ไปรับการ รักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลราชทัณฑ์ หรือโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดที่เรือนจำตั้งอยู่ ซึ่งหาก เป็นผู้ต้องขังชาวไทยจะได้รับสิทธิจากสวัสดิการหลักประกันสุขภาพทั่วไป ในกรณีที่ผู้ต้องขัง ต่างชาติ เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องมีหนังสือแจ้งให้สถานกงสุลทราบ หากไม่มีสถานกงสุล ภายในประเทศก็จะต้องมีหนังสือแจ้งให้กรมราชทัณฑ์ทราบเพื่อประสานความช่วยเหลือต่อไป โดย จะมีการรับบริจาคเงินจากมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งด้านการรักษาพยาบาลนั้นเห็นผู้ต้องขัง ยังคงได้รับการ รักษา แต่เนื่องจากด้วยการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน จึงมีเป็นปัญหาในเรื่องการสื่อสาร ชี้แจงบอก อาการที่เจ็บป่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ทราบไม่ได้ ทั้งผู้ต้องขังต่างชาติ เป็นผู้ที่ได้รับโทษ ห่างไกลจากบ้านเกิด ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะเกิดอาการเหงา หัวแหว และเสี่ยงต่อการเป็นผู้ป่วยทางจิต เวชได้มากกว่าผู้ต้องขังชาวไทย ซึ่งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ อังกฤษ และ ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) พบว่า ทั้งสองประเทศมีมาตรฐานสำหรับดูแลผู้ต้องขัง ป่วย ซึ่งมีการระบุไว้ในคู่มือว่าให้มีการจัดหาล่าม หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถพูดคุยด้วยภาษา

เดียวกันกับผู้ต้องขัง ให้แก่ผู้ต้องขังที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ โดยเฉพาะล่ามในการแปลภาษาสำหรับผู้ต้องขังป่วยด้วยโรคจิตเวช ซึ่งมีระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรฐานของการดูแลผู้ต้องขัง ซึ่งครอบคลุมไปถึงเรื่องดังต่อไปนี้

ประเด็นที่สาม เรื่องการศึกษาหรือฝึกอบรม พบว่าออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวง ออสเตรเลีย) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดล่าม เพื่อช่วยในการแปลภาษาของผู้ต้องขังชาวต่างชาติและมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยมีภาระหน้าที่ให้ล่ามหรือผู้อาวุโสของชนพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ควรจะเป็นและเหมาะสมเพื่อช่วยในการสื่อสารกับผู้กระทำผิดตาม ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของตัวเอง ที่ปรึกษาในประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ที่ควรจะเป็นและได้รับคำแนะนำของเขาเกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการฝึกอบรมไว้ในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูและการให้การศึกษา มีการวางแนวทางมาตรฐาน สำหรับโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูนั้น และกลุ่มคนดังกล่าวควรได้รับคำปรึกษาอย่างใกล้ชิดกับชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม ในอังกฤษ การฝึกอบรมมีความหลากหลาย เพื่อให้มั่นใจว่า ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ การจ้างงานของบุคลากรบางคนที่พูดภาษาของนักโทษเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมภาษา องค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกับชุมชนจากการที่นักโทษต่างประเทศมาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วยให้การบริหารงานเรือนจำเพื่อตอบสนองภาระผูกพันในการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างมีมนุษยธรรม มีการพัฒนาโปรแกรมพิเศษสำหรับนักโทษชาวต่างชาติ ในเรือนจำ HIBISCUS ได้มีการปรับปรุงเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยมีการให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้ทำงาน มีการปรับเปลี่ยนนโยบาย ในเรือนจำขนาดเล็ก จัดให้มีหลักสูตรการบริหารจัดการธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่จะช่วยให้ผู้หญิงพัฒนาทักษะที่จะใช้งานได้ที่ในพื้นที่ในประเทศที่พวกเขามีสัญชาติ เช่นทำงานที่ฟาร์มเลี้ยงไก่และการเลี้ยงสัตว์ การเชิญชวนให้เพื่อนชาติเดียวกันมาเรียนด้วยกัน โดยมีการผลิตวิดีโอหรือสื่อสารเรียนการสอนในภาษาของพวกเขา ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทย มีหลักสูตร การฝึกอบรม การศึกษาทั้งด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาอาชีพ ที่หลากหลาย แต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดล่ามให้กับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทย มาช่วยในการอธิบาย หรือจัดให้มีหลักสูตรเฉพาะสำหรับเรือนจำ/ทัณฑสถานแต่ละแห่ง เรือนจำ/ทัณฑสถาน ทั่วประเทศ มีหลักสูตร การให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังที่หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำเนินงาน ขนาดพื้นที่ รวมไปถึงความต้องการ บ้างก็ สิ่งแวดล้อม ภายในเรือนจำนั้น ๆ หากเรือนจำทั่วประเทศ มีการจัดหลักสูตร ที่เป็นการเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยสามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ ที่สามารถปรับไปใช้งานในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ ก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้อีกทางหนึ่ง

ประเด็นที่สี่ การติดต่อกับโลกภายนอกของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ พบว่า ออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) มีบริการล่ามให้กับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ จึงทำให้สามารถสื่อสารความหมายกันได้เข้าใจ มีบริการหนังสือ วารสารต่าง ๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศไว้ให้บริการในห้องสมุดของเรือนจำ ส่วนในอังกฤษมีญาติหรือครอบครัว ต้องการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง เพื่อช่วยบรรเทาความเหงา ช่วยให้สื่อในภาษาของนักโทษ ในหลายกรณีการติดต่อกับตัวแทนทางการทูตของนักโทษอาจจะยากหรือไม่บ่อยนัก เจ้าหน้าที่เรือนจำของอังกฤษควรพิจารณาว่าชาวต่างชาติอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน สามารถมาเยี่ยมด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะช่วยให้นักโทษดังกล่าว รักษาวัฒนธรรมของตนเอง อาจจะอนุญาตให้เขียนจดหมายเพิ่มเติม ส่งไปรษณีย์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตามระเบียบของเรือนจำ จะต้องการมีตรวจเอกสาร ทั้งขาเข้าและขาออก จึงจำเป็นต้องให้อีเมลขาเข้าและขาออกมีการแปลการตรวจสอบ ควรที่จะสามารถอ่านภาษาของนักโทษได้ และเข้าใจภาษาที่เขาใช้ในการติดต่อกับครอบครัวของพวกเขาทางโทรศัพท์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย จะได้รับการติดต่อจากสถานทูต เพื่อเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศจากแถบยุโรป ซึ่งให้ความสำคัญกับประชากรในประเทศของตนเอง ต่างจากประเทศทางเอเชีย เช่น ลาว หรือกัมพูชา มักจะไม่ได้รับการติดต่อเยี่ยมเยียนจากญาติพี่น้อง หรือสถานกงสุล ของประเทศนั้น

ประเด็นที่ห้า เรื่องค่าตอบแทนล่ามในเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทย โดยเทียบเคียงกับผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรม ที่ศาลจัดหาให้โดยแยกได้ดังนี้

ตามระเบียบของสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่ศาลจัดหาให้ พ.ศ. 2555 ได้กำหนดไว้ในข้อ 9 โดยให้จ่ายให้แก่ล่ามโดยคิดคนละไม่ต่ำกว่าชั่วโมงละห้าร้อยบาท แต่ไม่เกินชั่วโมงละแปดร้อยบาท สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในครั้งหนึ่งจะต้องมีค่าป่วยการจำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยบาทแต่ไม่เกินคนละสองพันสี่ร้อยบาทต่อวัน

ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2546 ข้อ 28 ในคดีแพ่งกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปตามสำเนาในการทำรายงาน และจะได้รับค่าป่วยการ ตามที่ศาลจะเห็นสมควร โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีความยากง่ายของงานที่ต้องทำและระยะเวลาที่ต้องเสียไปในการทำรายงานตลอดจนถึงฐานะทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ในคดีอาญา²¹⁵ มีการคิดให้เป็นรายชั่วโมงในอัตราที่ศาลเห็นสมควรกำหนด แต่ต้องไม่ต่ำกว่าชั่วโมงละ 500 บาท และไม่เกินชั่วโมงละ 1,000 บาท

²¹⁵ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะในการเดินทาง และค่าเช่าที่พักของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 พ.ศ.2543 ข้อ 5.

ผู้เชี่ยวชาญผู้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตามที่ศาลสั่ง มีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยกรณีที่ส่งให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตรวจพิสูจน์ให้เบิกได้เท่าที่จ่ายจริง สำหรับกรณีที่ส่งให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีใช้ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตรวจพิสูจน์ให้เบิกได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราค่าใช้จ่ายของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ตรวจพิสูจน์ในประเภทเดียวกัน ในกรณีจำเป็นที่จะต้องจ่ายเกิน²¹⁶

ในคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พัก เช่นเดียวกับแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ²¹⁷

คดีผู้บริโภค กำหนดให้ค่าป่วยการผู้เชี่ยวชาญที่มาให้ความเห็นต่อศาล อันตราขั้นต่ำครั้งละ 600 บาท ขั้นสูงครั้งละ 2,000 บาท และในการจัดทำรายงานความเห็นเป็นหนังสือต่อศาล อันตราขั้นต่ำคดีละ 1,000 บาท ขั้นสูงคดีละ 10,000 บาท²¹⁸

ในคดีเยาวชนและครอบครัว กำหนดให้จ่ายค่าป่วยการผู้เชี่ยวชาญ ให้ได้รับอัตราขั้นต่ำครั้งละ 600 บาท ขั้นสูงครั้งละ 2,000 บาท ค่าตอบแทนแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ในกรณีที่ส่งให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไปให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตรวจพิสูจน์ค่าตอบแทนเบิกได้เท่าที่จ่ายจริง ส่วนกรณีที่ส่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตรวจพิสูจน์ สามารถเบิกได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินค่าแทนตามกรณีแรกที่ตรวจพิสูจน์ในประเภทเดียวกัน ในกรณีจำเป็นที่จะต้องจ่ายเกินค่าตอบแทนดังกล่าวหรือไม่มีค่าตอบแทนนั้นเทียบเคียงให้อยู่ในดุลพินิจของศาล²¹⁹

ตามระเบียบที่กล่าวมา กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งควรจะรวมไปถ่ามในเรือนจำ ที่เรือนจำหรือทัณฑสถานในประเทศไทย ได้มีการจัดหาให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติด้วย โดยอาจจะมีการกำหนดค่าตอบแทนแยกเป็นบัญชี

²¹⁶ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 128/1 พ.ศ. 2554.

²¹⁷ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักแก่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 21 พ.ศ. 2543 ข้อ 4.

²¹⁸ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2555 ตามบัญชีแนบท้ายระเบียบ.

²¹⁹ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทน ผู้เชี่ยวชาญ แพทย์จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นในคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2556.

ต่างหากโดยอาจกำหนดค่าตอบแทนซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่สูงมากนัก เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ สิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ถือเป็นสิทธิที่สำคัญ และควรได้รับการคุ้มครอง แต่เนื่องจากสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติในประเทศไทย ยังมีข้อบกพร่องบางประการและเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติและมาตรฐานสากลเพื่อให้มีการกำหนดเรื่องสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าในทางปฏิบัติกรมราชทัณฑ์จะมีหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์กำหนดแนวทางให้เจ้าหน้าที่เรือนจำปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ในเรื่องการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับตัวผู้ต้องขังชาวต่างประเทศไว้ใน การควบคุม และกำหนดแนวทางการส่งอาหารประจำชาติเนื่องในโอกาสสำคัญและการส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศก็ตาม ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ที่ควรได้รับการแก้ไข คือ สิทธิในการได้รับการแจ้งสิทธิในขั้นตอนการรับตัว ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 38 วรรคสอง บัญญัติว่าในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ ต้องชี้แจงรายละเอียดในข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็นตามวรรคหนึ่งให้ผู้ต้องขังทราบด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจด้วย เห็นสมควรดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติและข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสหประชาชาติและกฎหมายของออสเตรเลีย (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย) ด้วยการบัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ หรือไม่สามรถเข้าใจภาษาไทย ต้องชี้แจงรายละเอียดในข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่จำเป็นตามวรรคหนึ่งให้ผู้ต้องขังทราบโดยการจัดให้มีล่าม หรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใจด้วย”

2. ควรมีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดหาล่ามให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ โดยเทียบเคียงกับการจัดหาล่ามในผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นสืบสวนหรือในชั้นพิจารณา โดยมีอัตราค่าใช้จ่าย ค่าป่วยการหรือค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้กับล่าม

3. ควรมีมาตรการทางกฎหมายใช้บังคับกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติโดยเฉพาะ แยกเป็นหมวดผู้ต้องขังชาวต่างชาติอย่างชัดเจน และควรกำหนดรายละเอียดเรื่องสิทธิในกรเองการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติไว้เป็นการเฉพาะ

4. ควรมีข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเรื่องการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ บังคับใช้โดยเฉพาะ โดยผู้ศึกษาเห็นว่า ผู้ต้องขังชาวต่างชาติควรได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาวไทย โดยเฉพาะเรื่องการรักษาพยาบาล การศึกษาและการฝึกอบรม และสิทธิในการสื่อสาร การได้รับบริการแปลภาษาโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแปลภาษา โดยวาระโอกาสสำคัญ ๆ เช่น ในขั้นตอนการรับตัว การปฐมนิเทศ กรณีเจ็บป่วย ต้องได้รับการรักษาพยาบาล หรือในกรณีการได้รับการศึกษา ฝึกอบรม การให้สิทธิในการสื่อสารดังกล่าว อาจจะทำในรูปแบบ คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ หรือเทปคาสเซ็ท โดยมีไว้ให้บริการให้ห้องสมุด ซึ่งการจัดให้มีบริการดังกล่าว ควรมีการออกเป็นระเบียบกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้สามารถใช้บังคับและถือเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับเรือนจำ/ทัณฑสถาน ทั่วประเทศ

5. ควรมีการออกเป็นระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนล่าม ที่ให้บริการแก่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่เรือนจำ ไว้

6. ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โดยจัดทำเป็นโครงการฝึกภาษา สำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำ

ป
ร
จ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. สารานุกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง, 2552.
- กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. เรือนจำ เรือนพัฒนา. กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ท..
- กลุ่มงานวิชาการด้านการราชทัณฑ์ สำนักทัณฑ์วิทยา. “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังไทยตามแนวทางสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง.” <http://bp.correct.go.th/document/chaper2.pdf>, 5 พฤศจิกายน 2559.
- กัณฑ์นิษฐ์ รัตนะกุล. กลยุทธ์ในการพัฒนาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ตามหลักสิทธิมนุษยชน: กรณีศึกษาทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2557.
- กุลพล พลวัน. สิทธิของผู้ต้องขัง (เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์หน่วยที่ 9-15). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- กุลภา วจนสาระ. “ชีวิตและความหวังของผู้ต้องขังหญิงต่างชาติในเรือนจำไทย” ประเทศไทยกับศตวรรษแห่งการย้ายถิ่นข้ามชาติ. นครปฐม: สมาคมนักวิจัย ประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559.
- ข้อกำหนดขั้นต่ำของยูเอ็นในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง. <http://prachatai.com/journal/2015/12/63108>, 8 พฤศจิกายน 2559.
- คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2549.
- คณิต ฅ นคร. กระบวนการยุติธรรมในมุมมองของ คณิต ฅ นคร. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.
- คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev.1
- คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev.1. <https://voicefromthais.wordpress.com>, 8 พฤศจิกายน 2559.
- คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev.1

- โครงการศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาธิราช(แปล). สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย. (นนทบุรี:
 ผู้แต่ง, ม.ป.ป.
- จรัญ โฆษณานันท์. รัฐธรรมนูญ 2540 จากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สู่ขั้วมิกสิทธิมนุษยชน.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์และณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์. มาตรฐานองค์การสหประชาชาติ
 ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา, 2547
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทาง
 อาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.
- ฐานิส ศรียะพันธ์. “การจัดการกับผู้ต้องขังต่างชาติ หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มี
 วิสัยทัศน์.” รุ่นที่ 48. วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน
 ก.พ., 2549.
- ตัวเลขผู้ต้องขังในประเทศไทย ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560.
<http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date=2017-02-01&Submit=%B5%A1%C5%A7>, 8 พฤศจิกายน 2560.
- ทัศน ๓สถาน ้วยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา. <http://www.correct.go.th/ydcayut/homepage.html>,
 5 พฤศจิกายน 2559.
- ธานี วรภัทร์. “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก.” วิทยานิพนธ์ดุฎิบัณัติ
 คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณัติ, 2552.
- ธานี วรภัทร์. วิกฤตราชทัณทั์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญชน,
 2553.
- ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพมหานคร: วิญญชน, 2553.
- นัทธิ จิตสว่าง. หลักทัณทัวิทยา. กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.
- นัทธิ จิตสว่าง. เอกสารการสอนชุตวิขา การบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 11 การราชทัณทั์ : ทฤฎิ
 และการจัดอังก์การ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556.
- บรรเจ็ด สิงคเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.
 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2543.
- ปฏิญญากรุงเทพ ข้อที่ 32 และ 33.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
- ประสพสุข บุญเดช. “การโอนนักโทษ.” คูลพาห. เล่มที่ 1. ปีที่ 36.

ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทันตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2522.

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หลักการใหม่ที่ต้องรู้ กองนิติการ กรมราชทัณฑ์.

พรบ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479.

พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการ ตามคำพิพากษา
คดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560.

พัศจุจ พินิจ. “การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังเด็ดขาดชาวไทยและ
ผู้ต้องขังเด็ดขาดชาวต่างประเทศในเรือนจำกลางคลองเปรม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

พิสมัย รัตนโรจน์สกุล, สร้างชีวิตใหม่ในเรือนจำ, 2555.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. กฎหมายที่เกี่ยวกับงานราชทัณฑ์. นนทบุรี: ผู้แต่ง, 2551.

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 12 เรื่องการเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังที่มีเชื้อชาติหรือสังกัดต่างประเทศ.

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 25 เรื่องการตัดผมสำหรับผู้ต้องขัง ข้อ 3.

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเครื่องแต่งกายสำหรับผู้ต้องขัง พุทธศักราช 2538.

ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะในการเดินทาง
และค่าเช่าที่พักของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่ศาลขอให้นำมาให้ความเห็นตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 พ.ศ. 2543.

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทาง
วิทยาศาสตร์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 128/1 พ.ศ. 2554.

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทน ผู้เชี่ยวชาญ แพทย์
จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นในคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. 2556.

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พัก
ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2555 ตามบัญชีแนบท้ายระเบียบ.

ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ว่าด้วยการยื่นคำขอโอนนักโทษ และการ
ดำเนินการรับมอบ ส่งมอบนักโทษ พ.ศ.2529 ลงวันที่ 29 เมษายน 2529.

วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง หน่วยที่

10. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของออสเตรเลีย. (มณฑลนครหลวงออสเตรเลีย).

นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555.

สถิติตัวเลขผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ในประเทศไทย จากส่วนงานต่างประเทศ กรมราชทัณฑ์ กระทรวง
ยุติธรรม วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560.

สำนักงานศาลยุติธรรม. ศาลกับกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง,
ม.ป.ป..

สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2560. จาก <https://prachatai.com/journal/2015/12/63108>

สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2559. จาก <https://www.globalvoices.co.uk/>

สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2559. จาก <https://www.justice.gov.uk/offenders/types-of-offender/foreign>

สุริยา สมทุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา. “มานุษยวิทยากับโลกาภิวัตน์” ประเทศไทยกับศตวรรษแห่ง
การย้ายถิ่นข้ามชาติ, 2559.

โสภณ ธิติพรหมพุกภัย. “สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง.” วารสารราชทัณฑ์. ฉบับที่ 9 ปีที่ 2. น. 7-8.

หนังสือกรมราชทัณฑ์ เรื่องข้อมูลผู้ต้องขังชาวต่างประเทศเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนางสาว
มยุรี สุขประทีป เลขที่ ยช 0705.2 / 4633 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560.

อภิชาติ ดำรงสันติสุข.แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล “ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ”
ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2558 .

อัจฉริยา ชูตินันท์. อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน, 2555.

อารีน่า ยีสา. “ปัญหาล่ามแปลภาษาไทยในกระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา มาตรา 13.” [http://oknation.nationtv.tv/blog/nasa/2013/09/03/entry-2,](http://oknation.nationtv.tv/blog/nasa/2013/09/03/entry-2)
7 พฤศจิกายน 2559.

อุดม รัฐอมฤต. นพนิติ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ. การอ้างศักดิ์ศรีความมนุษย์หรือใช้สิทธิและ
เสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช
2540. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดนานาสังพิมพ์, 2544.

ภาษาต่างประเทศ

A Human Rights Approach to Prison Management: Handbook for prison staff.

Arianna Silvestri: Prison conditions in the United Kingdom.

Correctional Services Act 2007.

Corrections policies and operating procedures.

Council of Europe, Committee of Ministers. Recommendation No. R (84) 12 Concerning Foreign Prisoners

Foreign national prisoners: Handbook on Prisoners with special needs UNODC.

Foreign nationals

GLOBAL PRISON TRENDS 2015 : Penal Reform International 2015.

Handbook for prison staff. SECOND EDITION. P.108

Prison Reform trust : Prison Reform Trust response to Justice Committee Inquiry on Interpretation and Translation services and the Applied Language Solutions contract.

Prison Rules: A Working Guide . Nancy Loucks.

Standard Guidelines for Corrections in Australia. Revised 2012.

Standards for Prison Mental Health Services.

The Repatriation of Prisoners Act 1984.

United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Mandela Rules)
E/CN.15/2015/L.6/Rev.1

UNODC. Handbook on Prisoners with special needs.

กรม
พาณิชย์
และ
อุตสาหกรรม

ภาคผนวก

ตัวอย่างคู่มือผู้ต้องขังชาวต่างชาติภาษาอังกฤษ
ส่วนงานต่างประเทศ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

1. PRISONER ADMISSION PROCEDURES

Under the Penitentiary Act B.E. 2479 (1936), once a person is imposed to imprisonment, he/she shall be regarded as a prisoner and shall be subject to undergo these following admission procedures:

1.1 SEARCHING

In order to inspect and identify items to be permitted or not to be permitted to bring into prison, each prisoner is subject to a body-search and searching of personal belongings.

(1) Permitted items:

- Sanitary items such as toothbrush, toothpaste, soap, towel, etc.
- Cooked food as approved by the prison director.

Any items not mentioned above will be put into the prison director's approval. The identification card or any electronic cards (ATM card) will be kept by prison authorities.

(2) Un-permitted items:

- Contrabands:
 - Narcotic drugs, inhalant substance
 - Alcohols or other similar liquors
 - Gambling materials
 - Tools for escape
 - Weapons, bullets, explosives, fire work, and weapon accessories
 - Perishable or toxic items
 - Fuel
 - Living animals
 - Computers, mobile phones and other electronic devices
 - Items or documents which can cause disorder or ethical conflicts

Before entering a prison, a prisoner has to hand or to sell away un-permitted items to his/her relatives or outsiders. If a prisoner cannot afford to do so, he/she shall have to deposit

them with prison authorities or to frustrate them (in case of perishable or toxic items). Those who fail to comply shall be subject to criminal charge and disciplinary punishment.

- **Cash:**

Cash will be deposited in a prisoner's account called "Book". A prisoner can withdraw in terms of card or coupon to buy things. The withdrawal amount per day must not exceed the amount ordered by the Department of Corrections otherwise; the prisoner has to make an official request and receive approval from the prison authority. The Department of Corrections has a regulation in which prisoners would not be allowed to have or use cash during their imprisonment. Any cash found inside any prison will be forfeited to the State and one who violates the regulation will receive both penalty and discipline punishment.

(3) Others

Other items not described in (1) and (2), such as valuable accessories (necklace, ring, watch, small images of Buddha, etc.), are to be given to prisoner's relatives or to be kept by the prison.

1.2 INTERVIEW

A prisoner is photographed, fingerprinted, and interviewed about his/her background in order to seek further assistance and to prevent a release mistake. The prisoner shall have to inform the 13-digit-identification number for issuing the National Health Assurance Card. If the prisoner has already got the National Health Insurance Card, he/she is required to show it so as to adjust the right of treatment.

1.3 PHYSICAL CHECK-UP

Physical check-up is to be performed by a doctor or other medical staff on the admission date or on the following date.

1.4 CHILDREN ATTACHED TO A PRISONER

In case a prisoner has a child/children attached to him/her, the child/children will be allowed to be with the prisoner in prison temporarily. A Child/children attached to the prisoner should not be over 3 years of age. In case the age of the child exceeds 3 years, he/she shall have to be taken outside prison to the custody of the relatives, or to the custody of public orphan facility.

1.5 PREGNANT PRISONER

In case a prisoner is pregnant when being sent into prison, after birth giving, the treatment procedure will be as the foregoing passage.

1.6 ADMISSION CENTRE

After the foregoing procedures, the prisoners will be sent to the admission centre for the following processes:

(1) Orientation:

To introduce and explain prison rules and regulations that the prisoners have to conform to during their imprisonment, including the prisoner's rights and privileges. Drill exercise is performed as part of prison disciplinary training.

(2) Classification:

Social workers or psychologists will conduct interviews to collect information of each prisoner. The gained information will be forwarded to the Prison Classification Committee. The prisoners may be brought to meet with the Committee in order to plan an appropriate treatment for each prisoner, such as education, vocational training, medical service, or social welfare assistances. If the information received from the interview is incorrect the prisoners may receive disadvantages or may lose certain privileges, such as rights of contact visit, medical welfare services, parole, and good-conduct allowances.

2. PRISONER'S DAILY ROUTINE

Weekdays

05.30 hrs.	Roll call
06.00 hrs.	Personal activities
06.30 hrs.	Drill exercise
07.00 hrs.	Breakfast
08.00 hrs.	National Anthem
08.30 hrs.	Educational or vocational training
12.00 hrs.	Lunch
13.00 hrs.	Educational or vocational training
15.30 hrs.	Sports and showering
16.00 hrs.	Dinner
17.00 hrs.	Lock up
21.00 hrs.	Religious activities

Weekend

05.30 hrs.	Roll call
06.00 hrs.	Personal activities
06.30 hrs.	Drill exercise
07.00 hrs.	Breakfast
08.00 hrs.	National Anthem, Cleaning of dormitory cells, sleeping materials, and clothes Sports and recreation programs
12.00 hrs.	Lunch
14.00 hrs.	Meditation, religious activities
15.00 hrs.	Sports and recreation
15.30 hrs.	Showering
16.00 hrs.	Dinner
17.00 hrs.	Lock up
21.00 hrs.	Religious activities

Note: The daily routine can be adjusted to suit the environmental condition of each prison.

3. VISITING AND CONTACTING WITH OUTSIDE

During imprisonment prisoners are allowed to receive visits and to communicate with the outside world as follows:

3.1 VISITING

Prisoner's parents, husband or wife, son or daughter, friends including relatives as well as diplomatic and consular representatives can pay visits to a prisoner as the date and time set by the prison. Prisoners pending disciplinary punishment of visit deprivation are not allowed to receive visits.

3.2 CONSULTING WITH LEGAL REPRESENTATIVES

Prisoners are allowed access to their lawyers or legal representatives every weekday during 09.00- 15.00 hrs. in order to seek legal advice or consultation concerning their cases.

3.3 LETTERS

In order to inspect and prevent smuggling of illegal items into prison the officials shall have to examine both incoming and outgoing letters. Improper content in the letters needs to be inspected too. Illiterate prisoners or prisoners lacking stationery can seek assistance from the prison official.

3.4 PARCEL POST

In the prisons where parcel posts to prisoners are permissible the prison official will examine the parcels by unpacking them in the presence of the prisoners. If any parcel contains contraband items or articles, it is assumed that the prisoners are in collusion with the sender and both sides must be interrogated by law.

3.5 CONTACT VISITS

Qualified and well-behaved prisoners are eligible for contact visits held annually inside the prison. During contact visits prisoners and their families or relatives are allowed to talk to each other closely and to have a meal together. Generally each prison will announce the schedule of a contact visit beforehand so that the relatives can make early reservation.

3.6 VISITING SERIOUSLY- ILL PRISONERS

Provided by Departmental regulation and conditions, family and relatives can visit seriously-ill prisoners closely at the Medical Correctional Institution.

3.6 PHONE CALLS

In some prisons where prisoners are allowed to make phone calls to their families the prisoners shall have to comply with the prison's regulations and conditions.

3.7 E-VISITING

In prisons/correctional institutions where the technology is available, relatives and prisoners shall be allowed to make contact by using tele-conference visit or electronic mail under the regulations and conditions stipulated by the Department of Corrections.

4. MEDICAL SERVICES AND TREATMENT

In each prison there is a nursing home providing basic medical treatment for prisoners. Sick prisoners can request medical treatment free of charge.

Sick prisoners that require medical treatment exceeding the capabilities of the prison will be transferred to a nearby public hospital or the Medical Correctional Institution.

Prisoners with personal health problem who have to bring their specific medicine into the prison need to receive the approval from the authorities first.

5. PURCHASE OF NECESSITIES

At each prison there will be a prisoner's welfare shop where prisoners can purchase necessities for their own consumption.

Money will be deducted from the prisoner's book account.

6. PRISONER'S CLOTHING

Generally prisoners are to wear the prisoner's clothes provided by the prison. However, in certain circumstances, they are allowed to wear their personal clothes.

7. DISCIPLINARY PUNISHMENT

A prisoner who violates legitimate rules or regulations or lawful orders in prison will be considered as breaching prison discipline and shall be subject to either (and not more than three) of these following disciplinary punishments:

- (1) Admonishment
- (2) Deferring of class promotion, for a limited period of time
- (3) Retrogression of prisoner's class
- (4) Deprivation of permission to be visited, not exceeding three months
- (5) Reduction or suspension in whole or in part of benefits or remunerations
- (6) Solitary confinement, not exceeding three months

(7) Deprivation of good-conduct allowances days

Apart from the above disciplinary punishments prisoners might not obtain certain benefits or conveniences provided by the prison.

8. CLASSES OF CONVICTED PRISONERS

Classes are an important component of convicted prisoners which come into effect once their cases become final until the termination of their sentence terms. Classes of convicted prisoners will be a basis to identify rights and privileges of prisoners such as eligibility for royal pardon, good-conduct allowances, trustee appointment, public work outside prison, gaining conveniences in prison, parole, etc.

8.1 CLASSES OF CONVICTED PRISONERS

The 6 classes of convicted prisoners:

- (1) Excellent
- (2) Very Good
- (3) Good
- (4) Moderate
- (5) Bad
- (6) Very Bad

When a prisoner is convicted he/she will be classified as **“Moderate class prisoner”**

However, a re-offending prisoner having previously committed severe offenses will be classified as **“Bad class prisoner”**

8.2 CLASS PROMOTION

(1) Regular Class Promotion:

The prison’s consideration committee to promote class of prisoners will hold twice a year at the end of June and December as an operation of regular class promotion based on the criteria stipulated by the Department of Corrections.

(2) Special Class Promotion:

The prison’s consideration committee to promote class of prisoner may hold a meeting to consider the special class promotion or leaping class promotion to certain prisoners who have performed prevalent behaviours such as assisting the staff to solve escape incident, assisting the

staff or other people in a harmful situation, risking their health or safety to prevent riots or disturbances prisons, assisting the staff to extinguish fire incident in prison facilities, or other similar incidents.

8.3 CLASS RETROGRESSION

If a prisoner breaks prison rules or regulations his/her class of prisoner will be retrograded at least one or more levels depending on the violence of the wrongdoing. For example, when a prisoner escapes from the prison and is re-arrested later on, he/she will be instantly retrograde to “very bad class” regardless of the previous level.

9. PRISONER’S COMPLAINT AND GRIEVANCE

In case a prisoner is dissatisfied with life in prison or receives mal-treatment, the prisoner can make a complaint or grievance to prison authorities. If the problem has not been solved the prisoner can submit the complaint or grievance to the warden or put it into the complaint box provided in the prison.

Process of submitting complaint or grievance:

- (1) A prisoner has to write down an official complaint by him/herself except if he/she has no inability in writing. The stationery can be supplied by prison officials.
- (2) An oral complaint can also be made and the prison official shall have to record or write down such complaint.
- (3) In the complaint there needs to be a prisoner’s signature and the signature of the prison staff who receives the complaint.
- (4) A prisoner has the right to conceal the context of complaint by writing “confidential” on the cover of the complaint letter.

10. WORKS IN PRISON

Every prison offers several kinds of work for prisoners so that they are able to spend their time valuably and to improve their working skills for a future career. Work in prison is allocated based on types of prisoners:

10.1 REMAND PRISONERS OR DETAINEES

Remand prisoners or detainees will be subject to work for their cleanliness or health or the sanitary conditions of the prison facility. However, prisons also permit prisoners on a voluntary basis to work in prison workshop.

10.2 CONVICTED PRISONERS

Convicted prisoners have to work under the official's command. Works of convicted prisoners can be divided into

- (1) Non – profit work
- (2) Profit work

If there is the net profit after deducting expenses, it will go to prisoners in term of “remuneration” as follows:

- Remuneration derived from selling vocational training will be distributed to prisoners depending on the criteria set by the Director General or not over 50% of the net profit.
- Remuneration derived from public work outside the prison such as cleaning the drainage pipes, will be distributed 80% from the net profit to prisoners. However, only qualified convicted prisoners are permitted to do public work outside the prison.

11. EDUCATION IN PRISON

Education in prison is offered to prisoners in several courses and levels. Cooperation is made with the Non-formal Education Administrative Bureau, the Vocational Education Department, the Institute of Craftsmanship Development and Sukhothai Thammathiraj Open University.

11.1 BASIC EDUCATION

Basic education is provided to prisoners from illiterate level, primary level, secondary level and high school level

11.2 VOCATIONAL EDUCATION (Short-term vocational course)

Several vocational courses are provided to prisoners in accordance with the market demands

11.3 VOCATIONAL TRAINING

Fundamental and advance vocational training are provided to prisoners.

11.4 UNDERGRADUATE EDUCATION

Undergraduate education is available for interested prisoners. They are able to take courses relying on their interest.

11.5 NON-FORMAL EDUCATION e.g. boy scout and girl guide training

Note: Every prisoner can show the transcript of outside schools to continue their study in the prison. In case of basic education, prisoners have rights to study for free of charge. Yet prisoners have to be responsible for the education fee if they would like to take course on advance vocational training or undergraduate level.

12. RELIGIOUS PRACTICE AND MEDITATION

Apart from the provision of education every prison also provides moral preaching and meditation to prisoners. Not only monks are invited to pray and preach for Buddhist prisoners but chaplains both inside and outside are also allowed to pray or teach prisoners in accordance with religious practice of prisoners.

Therefore, it can be said that prisons maintain prisoner's right of practicing their religions and performing religious activities.

13. PRISONER'S BENEFITS

Any prisoner who shows good conduct, progress in education and works satisfactorily, or renders distinguished services in special cases and abides by prison disciplines may receive one or more of the following benefits:

- (1) To be given some privileges in the prison
- (2) To be promoted in classes

- (3) To be appointed as a trustee or a position implying the duty to assist the prison official
- (4) To be eligible for parole
- (5) To receive good-conduct allowance days
- (6) To take leave not exceeding four days (Funeral)

13.1 PRIVILEGES GIVEN TO PRISONERS

Some privileges given to prisoners in the prison are as follows:

- More chances to receive regular and contact visits
- Permission to have their own meals
- Permission to perform some recreational activities
- Permission to use their own clothes occasionally

13.2 PROMOTION IN CLASSES (see more details in 8.2)

13.3 APPOINTING AS A TRUSTEE

Only convicted prisoners are appointed as Trustees in accordance with the set criteria

13.4 PAROLE ELIGIBILITY (a release mechanism given to a prisoner prior to the full sentence)

The prisoner eligible for parole has to be a convicted prisoner who has served the minimum period of his sentence specified by law. The minimum requirement of time served in the prison varies upon classes of prisoner as follow:

- Excellent class is required to serve at least 2/3 of the latest sentence.
- Very good class is required to serve at least 3/4 of the latest sentence
- Good class is required to serve at least 4/5 of the latest sentence

The prisoner being released by parole is subject to be supervised not more than 5 years. The prison official will examine and announce the name list of the qualified prisoners. Thereafter, those qualified prisoners have to prepare and inform the related information to the prison official such as accommodation and the name of a guarantor who promises to monitor the prisoner. Furthermore, the prisoners have to inform their relative or guarantor to contact the prison official for acquiring essential information and giving good cooperation with the prison official. For example, the guarantor is requested to ask for a copy of court judgment from the court.

the prison official takes 2-3 months to collect the related documents according to the specification of the Department of Corrections. There must be some coordination made with outside agencies such as provision of copy of court judgment from the court, recommendation of parolee's behaviour from government official or village chiefs, investigated information of probation offices and information of high-profile drug offenders of Office of Narcotics Control Board etc.

All related documents will be reviewed by the Prison Parole Board and then be forwarded to the Department of Corrections. As soon as the Department of Corrections approves for the parole the prison will be notified to release and supervise the parolees until the termination of sentence.

However, parole is not the right that every prisoner will be granted as it relies on the Parole committee who will review the prisoner's record and all related documents before granting the parole.

13.5 RECEIVING GOOD-CONDUCT ALLOWANCE DAYS

Good-conduct allowance system can be divided into 2 categories

(1) Good-conduct allowance which varies upon classes of prisoner

A qualified prisoner must be a convicted prisoner being imprisoned not less than 6 months. In case of life imprisonment, the prisoner must be imprisoned at least 10 years. Each prisoner will receive good-conduct allowance days varying upon his/her class.

- Excellent class receives 5 days/month
- Very good class receives 4 days/month
- Good class receives 3 days/month

(2) Public Work Allowance is also given in accordance with the number of working days that a prisoner spent doing public work outside the prison. In other words, for one working day on public work, one day shall be reduced from his/ her imprisonment term.

To be eligible for public work,

- Prisoner must have no more than 2 years remaining in his/her term
- Prisoner must be convicted of crime other than that against the King/ the Queen, the Heir-apparent and the Regent, offenses against internal/ external security of the Kingdom and Drug offense.

● Prisoner must serve the minimum term which varies according to his/ her class as follows:

- Excellent Class: serve at least 1/5 of the original sentence term

- Very good Class: serve at least 1/4 of the original sentence term
- Good Class: serve at least 1/3 of the original sentence term
- Moderate Class: serve at least 1/2 of the original sentence term

Prison officials shall make a calculation of the days of sentence remission obtained from both systems for the consideration of the Good Conduct Allowance Committee. Once the total number of days to be reduced from the prisoner's original term is equivalent to that of the remaining term, the Committee shall order the conditional release of such prisoner on probation.

14. PETITION FOR ROYAL PARDON

Royal Pardon is the granting of pardon to a person inflicted the punishment. There are 2 types of pardon, namely Individual and Collective Royal Pardon, of which the result may be either in the form of an unconditional release a commutation or reduction of punishment.

14.1 INDIVIDUAL ROYAL PARDON

Individual Royal Pardon is granted as a matter of routine procedure. After a case becomes final, convicted prisoners and relevant persons are entitled to submit petition to his Majesty the King praying for pardon.

- Prisoners sentenced to death wishing to petition for pardon are required to do so within 60 days since the date of hearing the judgment.
- Persons entitled to petition for Royal Pardon include:
 - Any convicted prisoners
 - Relevant persons e.g. parents, children and spouse
 - Diplomatic representatives (only in the case of foreign prisoners)

(Note: Lawyers are not regarded as interested persons)

- Required Documents
 - Petition letter signed by petitioners
 - Relevant documentation e.g. certification as proof of decent behaviour, diligent progress in education and work, a bill of health confirming mental/ physical illness or disabilities (if applicable)
 - Certified copy of court verdict (Prison official shall make a request of copy to the court; however, the request can also be done by relatives of prisoners if they wish.)

- Additional documents prepared by prison official e.g. report on prisoner's background information obtained from further investigation and imprisonment warrant.

Prison officer shall forward document 1- 4 to the Department of Corrections who then shall submit the documents together with the opinion to the Ministry of Justice. Minister of Justice shall next propose the petition to his Majesty the King through The Secretariat of the Cabinet and The Office of His Majesty Principal Private Secretary. Once informed of the result of the petition the Department of Corrections shall notify the petitioner and take action accordingly.

14.2 COLLECTIVE ROYAL PARDON

Collective royal pardons are granted on special grounds on auspicious national events; for example, on the occasion of HM King birthday. All the procedure is taken by the authority, without requiring any actions of the prisoners.

15. TRANSFER OF PRISONER

Transfer of prisoners from one prison to another shall be conducted on various grounds as follows:

- (1) When imprisonment term imposed to a prisoner exceeds that of the prison responsibility
- (2) For the purpose of safe security
- (3) For prisoner's benefits regarding vocational training
- (4) To minimize prison overcrowding
- (5) To ease access to further court trials
- (6) To transfer prisoner to a prison in his/her residential area
- (7) To receive medical treatment
- (8) To transfer between the Department of Corrections' facility and a military confinement under the agreement between the two agencies.
- (9) To transfer to the confinement of other authorities

16. RELEASE OF PRISONER

Prisoners shall be discharged in any of the following cases:

- (1) When prisoner has served his/her term
- (2) When inmate has served a period of time mentioned in warrant of detention
- (3) When the case is dismissed
- (4) When prisoner is provisionally released on bail
- (5) When prisoner is granted parole/ good conduct allowance
- (6) When convict is pardoned

The process of release is as follows:

- (1) The prisoner is asked to return any state property in his/ her possession e.g. uniforms, mattresses and mats
- (2) Inmates without relatives and those who cannot afford travel fare are provided with a ticket or pocket money as stated by the regulation provided that he/she has in advance submitted an application and has been interviewed by the authority.
- (3) A convict who is discharged is entitled to a certificate of liberation
- (4) Prisoner's belongings deposited to the officials on his/ her admission are returned.
- (5) Proof of discharge is issued.
- (6) For parolee, or those released as an effect of good conduct allowance, a certificate of such release is given.

17. INTERNATIONAL PRISONER TRANSFER

The international transfer of a prisoner represents international cooperation according to the Legislation Procedure for Cooperation between States in the Execution of Penal Sentences B.E. 2527 (1984). The objective of international prisoner transfer is to facilitate the return of persons convicted of crime abroad to their country of nationality to serve their remaining sentence.

17.1 GENERAL PRINCIPLES

(1) A person sentenced in the territory of one party may be transferred to the territory of the other party

(2) A transfer of prisoners should be effected in cases where the offense giving rise to conviction is punishable by deprivation of liberty by the judicial authorities of both the transferring states and receiving state.

(3) The prisoner is not sentenced in respect of an offense under the law of Thailand as follows:

- Against the internal or external security of the state
- Against the monarch, his consort or his sons or daughter
- Against legislation protecting national art treasures

(4) The sentence imposed on the prisoner is one of imprisonment, confinement or any other form of deprivation of liberty in any institution

- For life
- For an indeterminate period on account of mental incapacity
- For a fixed period of which at least one year remain to be served at the time of the request of transfer

(5) The prisoner has served in the transferring state any minimum period of imprisonment, confinement or deprivation of liberty stipulated by the law of the transferring state

(6) The judgment is final and no further appeals or collateral attacks are pending

(7) The transferring and receiving states and the prisoner all agree to the transfer

17.2 DOCUMENTS REQUIRED FOR PRISONER TRANSFER

Generally, documents required for the transfer applications vary depending on the treaty and laws or procedures of the country in which a prisoner is imprisoned. However, foreign prisoners imprisoned in Thailand should consult their embassies about their interest in transfer.

Documentation provided to the committee for Consideration of the transfer usually included:

- Form letter signed by prisoner indicating interest in transfer
- Birth certificate or passport
- All Court Judgments
- Prison progress report (security level, disciplinary reports, prison jobs, program participation, psychological evaluation, current medical condition)

- Immigration status
- Consent letter of the Receiving State including information on how the prisoner's remaining sentence will be administered after transfer

17.3 PROCEDURES ON THE PRISONER TRANSFER

- The receiving state submits a request for the transfer of prisoners to the Ministry of Foreign Affairs through its respective embassy in Thailand.
- The Ministry of Foreign Affairs sends the request to the Department of Corrections (Secretary of the Committee for Consideration of the Transfer of Prisoners)
- The Department of Corrections examines and gathers the documents and also arranges a meeting schedule for the Committee
- A meeting of the Committee is held for consideration of the request for the transfer of prisoners
- The Department of Corrections makes a report of the Committee's meeting and drafts a transfer order to be signed by Chairman of the Committee

Nowadays Thailand has 27 bilateral prisoner transfer treaties in force in France, Spain, Canada, Italy, the United States of America, the United Kingdom, Sweden, Finland, Germany, Portugal, Austria, Israel, Poland, Denmark, Hong Kong, Switzerland, Norway, the Philippines, Estonia, the Czech Republic, Australia, Nigeria, the Netherlands Mali, Laos, Swaziland and Cambodia.

Countries that treaties are in negotiation process are Vietnam, China, Belgium and Cambodia.

CONCLUSION

It is clear that life inside a prison must be determined by rules and regulations and those prisoners must live in accordance with these rules in order to create a stable and peaceful environment for habitation. Sometimes a prisoner will feel frustrated by this discipline but it is a necessary part of prison life that every individual must adapt to. A prison is an eclectic environment with a population of diverse social and cultural backgrounds; people with differences in age, family structure, levels of education, and general mentality and thought processes must be kept in close quarters without risk of tension or confrontation. Once a prisoner has been incarcerated for a period of time he/she will become acclimatised to this environment and accustomed to the system of rules governing their daily routine.

Please note that the above regulations are in force for two reasons. Firstly, to fashion a stable and harmonious habitat and secondly, to develop the discipline, knowledge, skills and work-ethic of each prisoner so that they can return to society and fulfil a productive role in the community. If this objective is realised then the chance that an individual will return to us is reduced considerably. The Department of Corrections has a mission statement to rehabilitate every prisoner in this manner and prisoners are offered a vast array of incentives to comply with these rules ranging from extra conveniences, special privileges, or even early release on parole.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

มยุรี สุขประทีป

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2548 ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ รุ่นที่ 29

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ สถานพินิจและ

คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดฉะเชิงเทรา